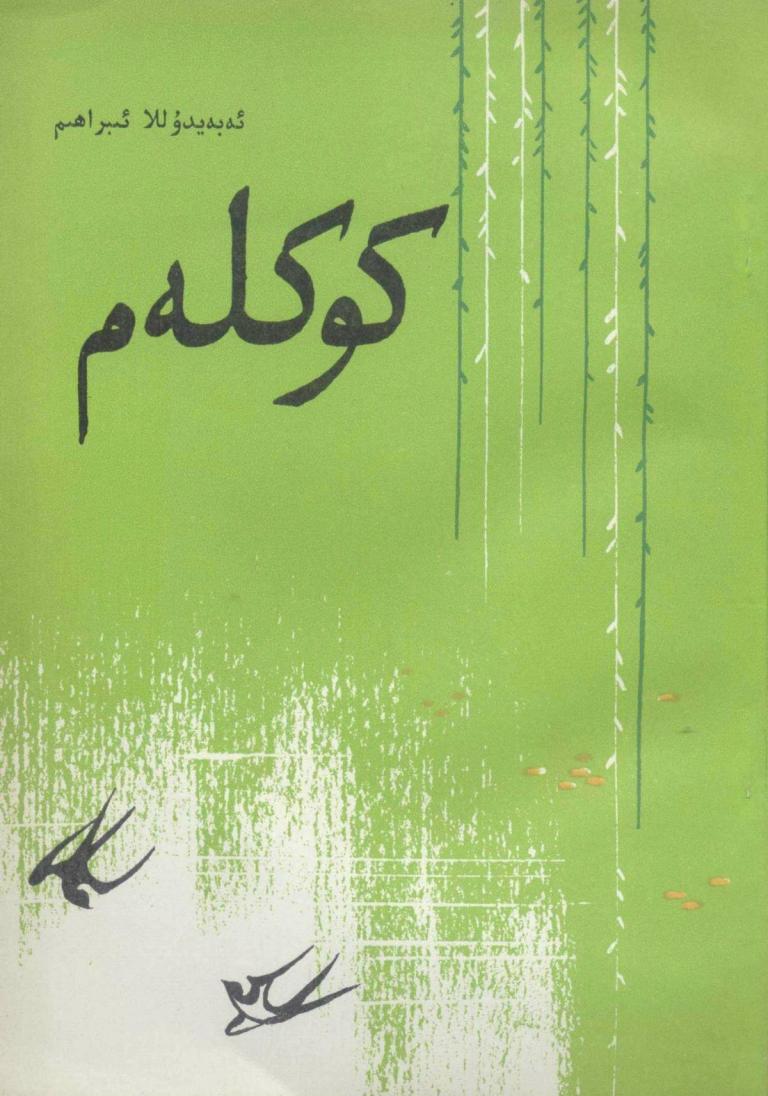
ئەبەيدۇللا ئىبراھىم

كوكلەم



ئەبەيدۇللا ئىبراھىم

كۆكلەم

(شېئىر ۋە داستانلار)

مەسئۇل مۇھەررىر: نۇرمۇھەممەت دولەتى

مىللەتلەر نەشرىياتى

ئەبەيدۇللا ئىبراھىم
كوكلەم
مەسئۇل مۇھەررىر: نۇرمۇھەممەت دولەتى
مەسئۇل كوررېكتور: رىشت ۋاھىدى
مىللەتلەر نەشرىياتى تەرىپىدىن نەشر قىلىندى
شىنخۇا كىتابخانىسى تەرىپىدىن تارقىتىلدۇ
مىللەتلەر باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى
1981 - يىل 10- ئايدا 1- قېتىم نەشر قىلىندى
1981 - يىل 10- ئايدا بېيجىڭدا 1- قېتىم بېسىلدى
باھاسى: 0.34 يۈەن

مؤندەریجە

بایرام تەنتەنسی 1
کوممۇنستنك پارتیە هەققدە پارچلار 4
ئۇچ غەزەل 6
خوتەن قەغزی 9
کوکلەم 12
پویزدا 14
گىلەم 15
پارچە 17
ئومىدا 17
ئەتلەسکە مۇخەممەس 19
سایرام 21
تەلکە 21
ئومۇرگە خىتاپ 22
رۇبائىلار 23
تامچا مایدىن 25
جەڭچی قوشغی 27

بىر دوستۇمغا 28
ئىجات قوشغى 28
گىلەم ئىشچىسىغا 31
ۋەتەن ھەققىدە قوشاق 34
دوستۇمغا 35
تارىمغا مۇھەببەت 37
مۇقام ھەققىدە مۇخەممەس 38
پولات (داستان) 41
بىرىنچى باپ "نولدە بەش" 41
ئىككىنچى باپ پولات 46
ئۈچىنچى باپ ئايدالادا بىر كېچە 56
توتىنچى باپ پولاتتەك بول! 64
بەشىنچى باپ شەمشاتىنىڭمۇ يىلتىزى تۇپراقتا 71
ئالتىنچى باپ ئوتكەلگە ھۇجۇم 80
خاتىمە سۇدىكى جۇپ سايىلاز 94
گۈلىزۇپەر (داستان) 96

دوستۇمنىڭ خاتىرىسى (داستان) 117
مۇقەددىمە 117

بىرىنچى بولۇم

بىرىنچى باپ 1976 ـ يىلى كۈز كۈنلىرىدە 118
ئىككىنچى باپ سەرسانى 123
ئۈچىنچى باپ ئۇ كىم ئىكەن 133
توتىنچى باپ كېيىنكى يىللاردا 146
بەشىنچى باپ ئايرىلىش 152

ئىككىنچى بولۇم

ئالتىنچى باپ سۈيىقەست ئالدىدا 166
يەتتىنچى باپ سۈيىقەست 177
سەككىزىنچى باپ سەرسانلىق 191
توققۇزىنچى باپ نىجاتلىق يولىدا 204
خاتىمە 221

بايرام تەنتەنىسى

—— جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى قۇرۇلغانلىغىنىڭ 57 ـ يىللىغىغا.

بۈگۈن ئەلدە بەلەن توي، كۆي ـ ناۋا ياڭرايدۇ ھەر ياندىن،
ئۈچار كوككە يۈرەكلەر ئالقىشى قەشقەرۇ ـ تۇرپاندىن.

ياساپ سەل ئاققىنى دەريا ئەمەس، دەريا سى شاتلىقنىڭ،
ھاياجان ئورىكىشى مىڭ گەز ئىگىز ھەر كاتتا فونتاندىن.

قىزارغان كەڭ زىمىن ھوسنى قىزىل تۇغ جىلۋىسى بىرلە،
تۇتاش گۈل دەستە ئوتقاشتەك كۆلەر جەڭ قوينى مەيداندىن.

خوشاللىقنى قىلۇر ئىزھار مۇقام يۇرتى ئەجدەم بىرلە،
بولۇر پەيدا تۇمەن داستان بۇ دەم چەكسىز ھاياجاندىن.

بۈگۈن چۈنكى تويۇڭدۇر ئەي بەخت ئاتىپاۋى پارتىيەم،
شۇڭا شەنىگە ياڭرايدۇ قوشاق كۇرمىڭ غەزەلخاندىن.

بۇدۇر قۇتلۇق مۇبارەك كۈن، ئۇلۇغ نامىڭ ھامان تىلدا،
تەشەككۇر ياغدى شەنىگە تۇمەن مەردانە ئوغلاندىن.

رەزىل ئوتـمۇش قارا كۈنـلەر ئازاۋى چىقـمـىغاي ئەسـتىن،
ئۇ چاغ قات-قات زۇلۇمدىن ئەل-خەلق كەتكەنـتى دەرماندىن.

سېنى بىز باشپانا بىلگەچ، سائا ھەر جەڭدە ئەگەشتۇق،
قاراپ جەڭگاھقا ئات سالدۇق ياساپ يانغىنىنى گۈلخاندىن.

جاپاغا ئەگـمىدۇق باشـنى، جاپالار ئەگـدى باش بىزگە،
جانان ھېچ بىزگە باقماسكەن جانانچۇن كەچمىسەك جاندىن.

چۈەرلىك سەندە جەم بولغاچ سەپەردىن شان-ئۈتۈق تاپتۇق،
كىيىپ چىغ كەش ئېشىپ ئوتتۇق ھىساپسىز تاغ-باياۋانـدىن.

ئۇزۇلـدى ئاقۇەت زەنـجىر، ئازاتـلىق ۋەسـلىنى قۇچتۇق،
شۇ ئان ئەركىن نەپەس ئالدۇق يارالدى تاڭ قىزىل قاندىن.

بېـلى رۇسلانـدى يۇقسۇلـنىڭ يېتۈك قەددى چىنار بولدى،
قۇتۇلدى ئەل بېشى غەمدىن ئەسىرلىك ئاھۇ-ئەفغاندىن.

ئېچىلـدى شەپقـىتىڭ بىرلە بەختە شاخدا گۈل-غۇنچە،
سائادەت ياغـدى قوش-قوشلاپ سېنىڭدەك ياخشى غەمخاندىن.

يېتەكـلەپ جەڭـسېرى بىزنى راۋان ماڭدىڭ بولۇپ سەردار،
تونۇلدۇق بىز جاھانغا جەڭ بىلەن قۇچقان شەرەپ-شاندىن.

لېكىن گۈلشەن-گۈلىستاندا ئۇنەركەن مۇخ تىكەنلەرمۇ،
ۋە بەزەن ھۇلدى ھۇقۇش كېلىپ چەتتىن، چىقىپ ياندىن،

شۇ دەم ئەتتىگ پەرق بەلكى پەرى يەگلىغ شايانۇننى،
رەقىپىنى ئەيلىدىگ گۈمران ئېچىپ ئوت قەھرۇ-ۋولقاندىن.

چىقىشتى توت شايانۇنمۇ كىيىپ ھەتتا قىزىل تونىنى،
قىلىپ ھەر ياگزا مەككارلىق يوچۇق ئاچماقتا قورغاندىن.

ۋەتەن، خەلقىم ئۇچۇن شۇ دەم ئاگا شددەتىتە ئوت ئاچتىگ
بالاخور نەس قارا ئاپەت سۇرۇلدى يەرۇ-ئاسماندىن.

بۇگۇن ئەلدە يېگى دەۋران، يېگى ئورلەش-سەپەرلەردە
جاسارەت ئۇرغۇدى دىلدا ئۇزەگ بەرگەن ھەر پەرماندىن.

پورەكلەپ ئاچتى گۇل خەلقىم ئۇمىدى سەن بىلەن ئەمدى،
كېلىچەككە نەزەر سالساق گۇزەلدۇر ئەتىمز ئاندىن.

ئەنە ھەر سەپ، كۇرەش-جەگدە پەلەككە ئۇچتى تەگ تۇلپار،
بەھىر ئالىغاچ يېگى دەۋران ياراتقان بارچە ئىمكاندىن.

ئۇتۇق كەلدى پەقەت سەندىن چېلىشتا بىزگە پارتىيەم،
سۇيۇندۇق بۇ تويۇگدا زەپ ئۇزەگ بەرگەن بۇ دەۋراندىن.

گۈزەل كۆي بىرله كۆيلەيدۇ شۇڭا شەنىگنى ھەر مىللەت.
سالام! دەپ ئېھتىرام بىرله گۈزەل پامىر، تىيانشاندىن.

تويۇڭنى ئەتكىلى تەبرىك بۇگۈن تىزدىم ئۇشبۇ كۆينى،
ساداقەتتىن ياساپ مىسرا ساڭا بەخشەندە ۋىجداندىن.

كومۇنىستىك پارتىيە
ھەقىقىدە پارچىلار

ئۇلۇغ ئەلنىڭ ئۇمىدىدىن ھايات تاپتىڭ،
بورانلىق كوكتە بۇركۈتتەك قانات قاقتىڭ.
كۈرەشتە يەڭگۈچى مەردانە پارتىيەم
شانۇ-شوھرەتكە لايىقتۇر بۇيۇك نامىڭ.

*　　*　　*

قورال بولغاچ ساڭا ماركسچە غالىپ ئالڭ،
توكۇپ قان، جەڭدە ملىتىقتىن ياراتتىڭ تالڭ.
سېنى دەيدۇ بۇ تاڭدا ياشىنىغان خەلقىم
ئەبەتكە بەختىمىز ئاپتاۋى گۈڭچەندالڭ.

*　　*　　*

كۆرەشلەردە چىنىقتىك ئايلىنىپ گاڭغا،
يېڭىپ دۇشمەن، جاپانى چامدىدىك ئالغا.
چېلىشتا جەڭسىرى پارلاق زەپەر قۇچتۇڭ،
قاۋاپ ـ قاخشاپ قوتۇر ئىت قالدى گوداڭدا.

* * *

سېنىڭدىن مىڭ قۇياشلىق نۇر ياغار دائىم،
شۇڭا ئىلھام بېغىدا نەۋ باھار دائىم.
ئۇزەڭ خەندانە كۆلدۇرگەن قەلبلەردىن،
تېشىپ شەنىڭگە كۈي ـ ئالقىش ياغار دائىم.

* * *

بۇگۈن بىزدە يېڭى پەرمان، يېڭى دەۋران،
بارار شانلىق سەپەردە بىر بۇيۇك كارۋان.
ۋەتەن ئۇشبۇ يۇرۇشتىن گۈللىنەر تەھقىق،
ئۇزەڭ بار چۈنكى نۇرلۇق يول ئېچىپ ماڭغان.

* * *

مانا سەن نۇر تاراتقان يول ئەجەپ پارلاق،
ھامان ئىلگىدە ئەگگۈشتەر ــ قىزىل بايراق.
مۇقەددەس زور بۇرچ بىزگە، بەخت بىزگە
سېنى قوغداش يولىدا جان پىدا قىلماق.

1977 ـ يىل ئىيۇن.

ئۇچ غەزەل

قەشقەردە كەچ

ئەمەستۇر لاپ، دىسەم قەشقەر سەيرىنىڭ مۇنبىرى كەچتە،
گۈزەل هوسنى شەپەق رەڭلىك شەرقىنىڭ بىر گۈلى كەچتە.

بادام دوپپا، چىمەن دوپپا، ئاقار يولدا تۇمەن دوپپا،
ياقار هەركىم لېۋىگە لەۋ سائادەت دىلبىرى كەچتە.

سادا بەرسە راۋاپ تارى قىلۇر بۇلبۇل غەزەلخانلىق،
بەلەن سازەندە قەشقەرلىق يىگىتنىڭ هەر بىرى كەچتە.

چېلىشتىن شان ياراتقان كۇن ئۇچۇن تىللاردا تەبرىكلەر،
ۋىسال كوكسىدە ئويىنار شوخ مۇهەببەت كەپتىرى كەچتە.

ئىلىم ئىشقىدا كويگەنلەر ئىجات ئاتلىق جانان ئىستەر،
تولار هىكمەت نۇرى بىرلە كوكۇلىنىڭ دەپتىرى كەچتە.

ئويى يوقمۇ دىمە، رەستە بويىدا بەزمە قۇرغاننى،
بېرەر سۇلتان هوزۇرىنى ساماۋار كەۋسىرى كەچتە.

ئەگەر شائىرى مەجنۇنسەن، كورۇپ كەت بۇ موجزاتنى،
بۇ يەڭلىغ بىر بازار بولماس جاھانىڭ ھېچ يېرى كەچتە.

قەشقەر باغچىسى

ئەنە لەيلى، ئەنە ئەترە، مىسالى گۈل بازارى بۇ،
گۈزەللىكتە تېڭى يوق باغ، بەھىشنىڭ ئىنتىزارى بۇ.

سىماپتەك كول گويا باغۇەن ئەزىز مېھمانغا تۇتقان جام،
ھىدى خۇش بۇي، خىيابانلىق، ھوزۇرى جان ئارامى بۇ.

ئېرىق بويلارى مەجنۇنتال، سۇيى ئەكسىدە جۇپ شولا،
سەير ئەتمەكنى ئىستەر كىم، ئىسىل مەنزىل قارارى بۇ.

شېكەر شەنبە سامادا ئەل، ئاۋات يەكشەنبە ھەر ئان كۇي،
نە كۇيكى، دىلنى مەپتۇن ئەيلىگەن بۇلبۇل ئاۋازى بۇ.

قېنىق كوك چاي خۇمارى دىل، شىرىن سوھبەت كوگۇل مەيلى،
ساتار بىرلە مۇقام تەشنا يۇرەك ئاشنالىق ـــ يارى بۇ.

ئۇشبۇ گۈلشەندە مەشرەپتە بەھاجەتتۇر تەكەللۇپمۇ،
كىمكى كەلسە توردىن جاي ئالۇرلەر، ئوز دىيارى بۇ.

هەۋەس قىلساڭ ياران، قەشقەر بېغىنى بىر تاۋاپ ئەتكەن،
بەخت جامىدا مەي يۇتقان ئازات ئەلنىڭ باھارى بۇ.

قەشقەر ئۇستىسىغا

ھۇنەرۋەنگە پىرى ئۇستاز، قولى گۈل ئەي چۆھر ئۇستا،
ئايانداۋۇر شوھرىتىڭ ئەھلى جاھانغا شۇ قەدەر ئۇستا.

سېنىڭ بىرلە ئاتالغاندۇر ھۇنەرلەر قىبلىسى قەشقەر،
سىكىردىڭ ئەل-ۋەتەن نامى يولىدا قانۇ-تەر ئۇستا.

ھۇنەر بابىدا ھەيراندۇر يېتۈڭ ئەقلىڭگە ئەفلاتۇن،
قارا مىس ئايلىنار زەرگە قولۇڭ تەگسە ئەگەر ئۇستا.

ياسايسەنكى ياغاچتىن گۈل تىزىپ ھەر تۈرلى ساز-ئەسۋاپ،
نە سازكى، كىم ئىشتىكەي بىر ناۋا، "بۇلبۇلنامە" دەر ئۇستا.

چىمەن دوپپاڭ چىمەنزارى بېرەر جەننەتكە ئەندازنى،
نە ئەندراز، پەردازى جەننەت گۈلىدىن بىنەزەر ئۇستا.

بېغىڭنىڭ لالىسىدەك ئۈز چېچەك نۇسخا نەپىس مونچاق،
نە مونچاق، چېھرىدە قىزنىڭ جۇلاسى نۇر-ھۇكەر ئۇستا.

بىرىپ ھىكمەت سۆيىدە دەم سوقارسەنكى قۇرۇچتىن تىغ، نە تىغكى، سولتى ئەرگە سىنىڭدىن يادىكار ئۇستا.

ئوتەر يىللار، لېكىن ئەجىرىڭ بۇيۇك سەنئىتىكە شاھىتتۇر، نە شاھىت، شاھىدى تارىخ، يەنە تاپ شان-زەپەر ئۇستا.

1979 - يىل سىنتەبىر، قەشقەر.

خوتەن قەغىزى

——ئارخولوگىك مەلۇماتلارغا قارىغاندا، شىنجاڭ ۋە بەزى جايلاردىن قېزىۋېلىنغان تارىخ ۋە كىلاسسىك ئەدەبىياتقا دائىر مەدەنى مىراسلارنىڭ بىر قىسمى خوتەن قەغىزىگە يېزىلغان ياكى كوچۇرۇلگەن. ئۇزۇمە پوستىدىن ياسالغان بۇ ئاددىي ئەمما سۆيەتلىك قەغەز مىللى مەدەنىيىتىمىزنى تەرەققى ئەتتۈرۈش ۋە تارقىتىش يولىدا ئالاھىدە رول ئوينىغان.

بېشىم قاتقى يازاي دەپ تاش، گىلەمنى ياكى ئەتلەسنى، ئاڭا باپ سوز، سۆيەت ئىزدەپ تۇگەتتىم يەتتە شام-كەچنى، كى بىلدىم گۈلنى كۆيلەشكە جىمى قۇربۇمۇ يەتمەسنى، ئەيسې كورمەڭ، ئاسانىنى تاللىدىم تاشلاپ قىيىن-تەسنى، بەخش ئەتتىم خوتەن قەغىزىگە ئاددى مۇخەممەسنى.

ئېسىمىده، بار ساۋادىمىۋ، بۇنىڭدىن كوپ نادان ۋاقتىم،
قاچانىكى بىر قېتىلىن تارىخىي دەستۇردىن ۋاراق ئاچتىم،
ئىجاتنىڭ بابىدا ئۇزگە خەلق-ئەل نامىنى تاپتىم،
بوۋام نامىنى مەن ئەپسۇس، تاپالمايى نەچچە ئۇھ تارتتىم،
يوشۇرمايمەن ئۇ چاغ قەلبىمدىكى خورلۇق، ئەلەم، غەشنى.

ئوتۇپ يىللار يىگىت بولدۇم، مېنى پەن ئىنتىزار قىلدى،
بۇيۇڭ پەن كۇچ، ئەقلىنى بۇ نادان باشىمغا يار قىلدى،
ئەقىل دەستۇر پۇتۇلگەن بەت سىرىنى ئىختىيار قىلدى،
يېڭىلدىم، شۇندا ئىلھامىم قەلەمنى بەقارار قىلدى،
پەرز بىلمەي نېچۇن بۇ توھپىكار قەغەزنى كۇيلەشنى.

خەرىتە ئالدىغا كەلدىم، جاھانغا بىر نەزەر سالدىم،
جاھانمۇ كەڭ ئىكەن ياپىر! پايانىغا قاراپ تالدىم،
بىلەركەن شۇندىمۇ تارىم بويىنى نەچچە ئەل، ئالىم،
سەۋەپ شولكى، پۇتۇلگەنچە خوتەن قەغىزىگە نامىم،
تالاي يۇرت-مەملىكەت ئاتلاپ كېزىپ چىقىقان ئىگىز-پەسنى.

بۇ يۇرتتىن بىر زامان سودا، مەرىپەت كارۋانى ئوتكەن،
مەرىپەتتىن ئىلگە يېپ-يېڭى ئەندازە ئىلىپ كەتكەن،
سېتىقتىن ئەھلى كارۋان خوش، پۇلى مالدىن ئېشىپ كەتكەن،
ئاشۇ سودا ھىساۋىنى خوتەن قەغىزىگە پۇتكەن،
بۇ قەغەز قانچە كەزگەندۇ ئىران، رۇم يا ھاراكەشنى.

شىرىن ئىشقىدا پەرھات يارىنى قانچە سېغىنغاندۇ؟
ئاڭا پاك سۆيگىدىن قانچە سالام خەت-نامە يازغاندۇ؟
شۇ ئەرمەن پەرىسى مەشرىق يولىغا قانچە باققاندۇ؟
خوتەن قەغزىنى قانچە يۈرەك-باغرىغا ياققاندۇ؟
ئاسان قىلدى غېرىپكە ئۇ جانان رۇخسارى ئىزلەشنى.

تاۋابى ئىختىيار قىلسا ئەگەر كىم كۆيى خۇداسىنى،
ئاشۇ قەغەز جەلپ ئەتتى ئۇنىڭ تۇنجى قاراشنى،
جاكا قىلدى جاھان ئىچرە بۇۋام مەخمۇت مىراسىنى،
كى تەڭ تارتتى دىۋان بىرلە قوتاتماقنىڭ جاپاسىنى،
ئۇگەندۇق بىز شۇڭا تۇركى گۈزەل، ساپ تىلدا سوزلەشنى.

ناۋايى ئۇندا ئىنسانىنى ۋاپا-ھاممەتكە چىللايدۇ،
نازارى كۆلمىگەن سۆيگۈ گۈلىگە زارۇ يىغلايدۇ،
غەزەلخان نوبىتى سايراپ ئانا يۇرتىنى ئۇلۇغلايدۇ،
قەلەندەرخانىدا مەشرەپ گويا شاھانە يايرايدۇ،
ئۇگەن دەپ ساپ مۇھەببەت ئالدىدا جان توھپە ئەيلەشنى.

ئەمەسمىز پەن-ئەقىلدا كەم، ئاڭا تارىخ يېزىلغاندۇر،
ئۇلۇغ جۇڭخۇا ئۇچۇن بەت-قۇر ئارا قانلار چېچىلغاندۇر،
شۆھرەت بولدى ھىساپسىز ئەر، لېكىن روھ، نامى قالغاندۇر،
دەللىلەر ئالدىدا پىتنە-يالانىڭ بەرى يالغاندۇر،
بۇ تارىخ ئۇيغۇر بىرلىك ئۇچۇن كۆرمىڭ زەپەر دەسنى.

1979 - يىل يانۋار، ئۇرۇمچى.

كوكلەم

بىلمەيمەن، ئاپىرىدە بولۇپ دۇنيا
كوكلەمنىڭ قانچە كېلىپ كەتكىنىنى.
بىلمەيمەن، قانچە كوچۇل-يۇرەكلەرنى
ئىللىتىپ شاتلىق بەخش ئەتكىنىنى.

مەن بىراق، كىچىگىمدىن ئاشىق ئىدىم
كوكلەمگە، تۇمەن-تۇرلۇك موجىزىگە.
تېرەكلەر ئۇزۇن-ئۇزۇن تارتسا پوتلا،
كۆلكىلىك كورۇنەتتى كوزلىرىمگە.

يامشىپ سوگەتلەرگە ئويناردىم،
چوكانىنى سۈندۇراتتىم، نەي ياسايتتىم.
يەرلەردىن تېشىپ چىقسا قۇرۇت، قوڭغۇز،
كولايتتىم توشۇگىنى، تاڭ قالاتتىم.

باشلايتتىم ئېرىق ئېتىپ "سۇچىلىقنى"
ئوستەڭگە تولۇپ ئاقسا ئەگىز سۇيى.
بەزىدە ئوغۇل تۇرۇپ قۇلىغىمغا

قىساتتىم ئېچىلغاندا كاككۇك گۈلى.
. . . . . .

هە شۇنداق شوخلار ئىدىم، تاقىلار ئىدىم،
بىلمەيتتىم بىراق بۇنىڭ سەۋەبىنى.
بىر كۈنى باللارچە شۇنداق سوئال
ئۇزىگە ئەسىر قىلىپ ئالدى مېنى.

شوخلىنىپ كەتكەن پەقەت مەنىلا ئەمەس،
ئەنە ئۇ قوزا نېچۈن تاقلايدىكىن؟
نېمىشقا ئوستەڭلەردە شاقىرار سۇ؟
قۇشلارچۇ، چاڭگا سېلىپ ھارمايدىكىن؟

(بالىدا باللارچە ئەقىل بار-دە!)
سوئال بوپ قالدى ئۇ چاغ سوئاللىرىم.
ئەمدىچۇ، ئوقۇپ يۇرۇپ يېگىت بولدۇم
جاۋاپىنى تاپتى چىگىش خىياللىرىم.

بىلدىمكى، كوكلەم پۈتكۈل تەبىەتنىڭ
قايتىدىن ھاياتلىققا يەتكەن چېغى.
ئاپتاپتىن نېچۈن جانلار سۈيۈنمىگەي؟
قەھرىتان قىشنىڭ سوغى كەتكەن چېغى.....

1966 - يىل مارت، خوتەن.

پويىزدا

تاڭ بىلەن سىگنال چېپ قوزغالدى پويىز
شەرقتە سوزۇلغان رېلىسنى بويلاپ.
كۆنۈ ـ تۈن توختىماي چاپماقتا ئالغا
ھىساپسىز يوللارنى ئارقىغا تاشلاپ.

قارايمەن زۇمرەتتەك سۈزۈك ئەينەكتىن
سۈيۈملۈك ۋەتەننىڭ گۈلرەڭ قوينىغا.
ئورماندەك تۇرخۇنلار ئاسمانىنى سۈيگەن
گۈدۈكلەر كۈي توقار ۋەتەن تويىغا.

قارايمەن كوز ئۈزمەي ئېتىز ـ قىرلارغا
ئوخشىغان باشاقلار ئۆيىنايدۇ ئۇسۇل.
بىپايان يېزىدا دەۋرىم باھارى
چەشىلەنگەن خاماندا تاغدەك مول ھوسۇل.

يول ئېلىپ شىنجاڭدىن بېيجىڭغا قەدەر
كوردۇممەن يۈكسىلىش ـــ ئۆزگەرگەن ھالەت:

نه ئۇچۇن ۋەتىنىم ئۇچماقتا ئالغا
كۆنسېرى تاپماقتا شۇنچه كامالەت؟

شەرەپلىك پارتىيەم ئەي ئۇلۇغ رولچى،
سەن تۆمەن دىلدىكى ئولتۇرماس قۇياش.
خەلقسىز بەختىگە ياشا ئەبەتكە
ئەي ئۇلۇغ پاسىۋان، ئەي ئۇلۇغ يولباش.

*　　*　　*

تاڭ بىلەن سىگنال چېپ قوزغالدى پويىز
شەرقتە سوزۇلغان رېلىسنى بويلاپ.
قۇياشلىق شەھەرنى تاۋاپ ئەيلىمەك
ئارزۇيۇم يۇرەكتە تاشماقتا قاينىاپ.

1966 ـ يىل، بېيجىڭ.

گۈلەم

جاھانىڭ باغلىرى سەندىن ئالۇرلەر ھوسنى ئەندازنى،
ساڭا تەڭداش بولالماس ياقسىمۇ رەڭگىگە پەدازنى،
تاماشا ئەيلىشەر جەننەت قۇشى سەندە كورۇپ يازنى،
كورەر ھەمدە تالۇ ـ مەجنۇنلىدىن ھوردىن ئوتە نازنى.

گىلەملىك ئويدە ئولتۇرسام ئوزەمنى باغدا چاغلايمەن،
ئىسىل گۈللەر پۇراق چاچتى دەبان ھىچ شۇبھە ئالمايمەن،
زىمىستان قىشتىمۇ كوكلەم ھوزۇرىنى قۇچاقلايمەن،
گۈزەللىكلەر تامام ئۇشبۇ گىلەمگە ياغدىمۇ دەيمەن.

ئەسرلەر سەنئىتى ئەجداتىسېرى ھوسنۇڭگە جەم بولغاچ،
بوۋام ئوز يۇرتىنى نۇسخا قىلىپ ئوز رەڭگىنى قويغاچ،
تالۇ-تال يىپلىرىك دەشتى قانۇ-تەر مېھرىگە تويغاچ،
مىراسخور نەۋرىگە نەۋرە سېنىك پەنجەڭنى چىك ئۇرغاچ.

يىراق يۇرتتا سەير قىلساك ئوتۇپ گەر تاغۇ، ئوكياندىن،
سورار شۇنىدا بىراۋلار: سەن قەيەرلىك، قايسى بوستاندىن.
تاراتساك نامىنى ئەلنىك چىقار كوڭلۇمۇ ئارماندىن،
يېرىلماسمۇ يۇرەك، نامىم، غۇرۇرۇم ئوسسە ئاسماندىن.

ئۇمىدىم شۇ ئۇرۇش ئىچىرە پەقەت بىر يىپ بولۇپ ياتسام،
ۋە يا ئارمان قەلەمىمنى ساڭا بىر پەنجىگە ساتسام،
ئىجادىمدا سېنىڭدەك بىر چىچەك غۇنچىنى ياشناتسام،
ئاشۇ گۈلنى ساڭا گۈل چەككۈچىنىك كوكسىگە تاقسام.

1973 - يىل ئاپرىل.

پارچه

ياشلىغىم يالقۇن گويا، تۆتۈشار تۇنلەرگە ئۇ،
ياڭرىتار ناخشا-قوشاق تاڭدا شات كۈنلەرگە ئۇ.
يەر-زىمىن مىڭ گەز قېلىن مۇز بىلەن قاپلانسا گەر،
لاۋىلداپ يانغىن بولۇپ كورۇنەر كوزلەرگە ئۇ.

1968 - يىل ئوكتەبىر.

ئومىدا

تومۇز پەسلى، تىكلەنگەن قۇياش
ئوما قاياناق قىردا-ئېتىزدا.
مەنمۇ غۇلاچ تاشلاپ بارىمەن
ئالتۇن باشاق تولغان دېڭىزدا.

كوڭلۈم جەڭنىڭ ئىشقى بىلەن مەس
(كىممۇ بىلمەسۇن ئۇنچە ئۇستىدىن)
ئوغاق بىسى سېرىلىپ كەتتى.

دىققەتسىزلىك تۇپەيلى، سول قول —
چوڭ بارمىغىم سىجىلىپ كەتتى.

شۇ ئان پەيدا بولدۇڭ دوختۇر قىز
كوكتىن ئۇچۇپ چۈشكەندەك گويا.
تاڭماق ئۇچۇن قىلدىڭ ئىلتىماس،
داكاڭ تەييار، قولۇڭدا دورا.

— "ھىچقىسى يوق" — دىدىم، ئۇيۇلۇپ،
سولدىن قالماق ئېغىر تۇيۇلۇپ.
ئىگىشتىگىۇ، ھەش-پەش دىگىچە
تېڭىق پۈتتى دورا قويۇلۇپ.

قىردا قويۇپ سومكاڭنى، بەلدىن —
ئوغاق ئېلىپ سولۇمغا چۈشتۇڭ.
— "ئوزۇم ئوراي" — دىدىمىۇ، كەتتىڭ
ئىشداشلارنىڭ ئالدىغا ئوتتۇڭ.

ساڭا باقتىم سىنچىلاپ ئەمما
كورەلمىدىم چارچاشتىن ئەسەر.
قەلبىڭدە ئوت كويەركەن مىسلى
ماھىركەنسەن ئىشتا شۇ قەدەر.

"رەھمەت!" ــ دىدىم مېھرىگدىن قىزچاق
شىپا بەردىگ، كۆچ بەردىگ ماڭا.
ئوغاق ئېلىپ قولۇمغا مەنمۇ
جەڭگە چۈشتۈم، ياندىشتىم ساڭا.

* * *

تومۇز پەسلى، تىكلەنگەن قۇياش
ئوما قاياق قىردا ـ ئېتىزدا.
يېڭى ھىسقا چومۇپ بارىمەن
ئالتۇن باشاق تولغان دېگىزدا.

1974 ـ يىل ئىيۇن، غۇلجا.

ئەتلەسكە مۇخەممەس

نەۋ باھار خۇش جىلۋىسى ھوسنۇگ ئارا جەۋلانەدۇر،
ھەر سەھەر كۆلگەن شەپەق سەندىن خىجىل ھەيرانەدۇر،
رەڭمۇ ـ رەگ دۇردۇن، تاۋار بىر سەن ئۈچۈن مەستانەدۇر.
كوكىتە ھەم ھەسەن ـ ھۇسەن ئىشقىگ بىلەن سەكپارەدۇر،
گۈلسەن يۈرتۇم، ھوسۇن، داڭقىگ بۇگۈن بىگانەدۇر.

ياپ ـ يېشىل ياپراق بىلەن ئىشچان مومام باقسا غوزەگ،
قول سېلىپ غۇنچە كېلىن تال ـ تال قىلىپ تارتسا يىپەگ،

ئۇستا ئاتام ساپ تەرىدىن بەرسە ھوسۇن تاقسا بىزەك،
موككىلار قوينۇك ئارا ئويناپ ئۇسۇل چاچسا چىچەك،
تەخلىنىپ تۇرساك يېنىپ كۆگلۈم كۆلۈپ خەندانەدۇر.

يەلپۇنۇپ تۇرساك ئەزىم قاش دولقۇنى سەندىن ئايان،
يېشىلىك پەسلى باھار باغدىن دېرەك يايرايدۇ جان،
ساپ-سېرىق زەر باپلىرىك پەدەز ئۇچۇن ئالتۇنغا كان،
دەرگۇمان بولسا ئەگەر ھوسنۇگگە بىر باقسۇن جاھان،
قىزىلىك گۇلخان گويا گۇلشەن ئاڭا پەرۋانەدۇر.

بارچە رەڭ پايۇ-پېتەك بولغاندا سەن سۇلتان ئەگەر،
مىك قانات تاپمىش سابا مەگزىگگە لەۋ ياققاندا ھەر،
قىزلىرىم توي-بەزمىدە كەيسە سېنى يايراپ كېتەر،
قانچە ئۇزنى مودىسنى بەس-بەس بىلەن زەردەپ ئېتەر،
بار لاتا خان بولسا گەر چېھرىك ئاڭا گۇلتاجدۇر.

لاپ ئەمەس، سەن ئەتلىسىم يۇرتۇمغا نام، رىسقىم دىسەم،
ساڭا رەڭ بەرگەنلىگە ئالەمچە بار ئىشقىم دىسەم،
ئاشۇ سەنئەت ۋە ئاشۇ مېھنەتتە جان-جىسمىم دىسەم،
قولى گۇل ئەجداتلىرىمغا دىلىدىن قوشاق تىزدىم دىسەم،
مەن ئۇچۇن ھەر تال يىپەك پۇتمەس شېئر-داستانەدۇر.

1974-يىل ئىيۇن.

سايرام

كەڭ سامادا پەرۋاز ئەيلىگەن
بۇلۇت ئەكسى ئويناپدۇ سۇدا.
بۇزغۇن پۇركۇپ يۈگەرگەن دولقۇن
سۇيۇپ تويماس قىرغاقنى گويا.

شەرق رەڭدار كەشتىدەك ئوتلاق
باش قويۇشقان چەكسىز ئۇيقۇقا.
غەرپ ياقتا تۇرار گىدىيىپ
كۆمۈش قالپاق ئاستىدا چوققا.

1974 ـ يىل ئاۋغۇست، غۇلجا.

تەلكە

ئەجەپ ھەيۋەت زور سەن، ئىگىز سەن
تاقتا تولغان تاغلار ئارىسى.
باغرىڭ باھار، بېشىڭدا ئاق چاچ
"دەيمۇ سېنى تاغلار ئانىسى".

كوچمەن بۇلۇت هالقىپ ئوتەلمەي
بەلدە كېزەر هالسىز تۇرقىدا.
نەزەر سالدىم چوققاڭغا شۇ ئان
كوزۇم كوكتە، دوپپام قولۇمدا.

1974 ـ يىل ئاۋغۇست، غۇلجا.

ئومۇرگە خىتاپ

ئەي ئومۇر!
نىمانچە يۇگرەكسەن، گويا ـــ
تاڭدىكى تۇماندەك تارقاپ كېتىسەن.
گۈناسىز بوۋاقنىڭ چېھرىگە سېخى
قۇرۇق هەم ساقاللار باشلاپ كېلىسەن.

مىنۇتنىڭ قەدىمى كۈنلەرگە يېتەر
يىللارنىڭ تېغىنى تاشلاپ كېتىسەن
تالاي كوڭۈللەر خوشالدۇر سەندىن
ۋە تالاي كوزلەرنى ياشلاپ كېتىسەن.

چولدىكى توگىدەك چامدايسەن ئاستا
ۋە ياكى چېقىندەك چاقناپ ئۇچىسەن.

باهار شېخدىن گۈللەر توزىتىپ،
زىمىستان قەھرىدەك داغلاپ كېتىسەن.

يول بولسۇن!
خوشامەت كۈتمىگىن مەندىن
يالۇۋرۇپ ئاۋارە بولمايمەن بىراق.
ئىلكىمدە بولسا گەر ھەتتا مىنۇتلىك
شۇ مىنۇت توھپىسىز قالماس ئەسلا ئاق.

يول بولسۇن!
قىيىندۇر ساڭا ھەممىدىن
چېھرىمدىن تىترەكنىڭ ئىزىنى تاپماق.
مەن ئۈچۈن پەرقى يوق ئىككى ئالەمنىڭ
ئەل ئۈچۈن جان بەرسەم ئەل ئاچسا قۇچاق.

1974 ـ يىل سېنتەبىر.

رۇبائىلار

يىگىرمە بەش باھار ئۆتتى، كېلىپ كەتتى
پەلەك باشقا نى ھالەتلەر سېلىپ كەتتى.

هالا ئالدىم كەچۈرمىشتىن ئەقىل ئانچە
ناھاتكى، بۇ نادانلىقنى ئېلىپ كەتتى.

1976 ـ يىل يانۋار.

تېچ ياتسام دىمەكلەر: بۇ ئۇزۇپتۇ جان،
بىلىكلار تېپ ـ تېچ تاغدىن تاشار ۋولقان.
بۇگۈن ئوچكەن ئېتىم ئەتە بولۇپ يانغىن
شىرىن چۈش، بارچە يالغاننى قىلار گۇمران!

1976 ـ يىل ئاۋغۇست.

ئامانكى بۇ باشىم، مەڭگۈگە بەختىم بار،
قولۇمدا بۇردا زاغرام بارىكى قەنتىم بار.
ئۇمىتىنىڭ ئۇچقۇنى ئوچمەيدۇ دىللاردا،
شۇڭا دەيمەن ھامان شاھانە تەختىم بار.

1976 ـ يىل ئاۋغۇست.

تاپاۋەت قىلمىدىم ۋىجدانىنى مال چاغلاپ،
شۇ ۋەجدىن ھەر بالا كەلسە كېلۇر قوشلاپ.
پۇشايمان يوق، شۇ روھ ئۇمرۇمگە ھەمرادۇر،
تۇرۇپتىمەن يەنە جەڭگاھتا بەل باغلاپ.

1976 ـ يىل ئاۋغۇست.

تاپا ـ تەنە، غەيۋەت دىگەنلەر
ئۇلۇغ ئىستەك ئالدىدا نىمە؟
ياخشى كۇننىڭ كەلسە يامنى
ئالغا باققىن، ھەرگىز ئۇھ دىمە!

1974 ـ يىل ئوكتەبىر.

تامچا مايدىن.....

ئاخىرقى جەڭ ئوتتى غەلىبىلىك
(رىمونتتىن چىققىنى ئۇسكۇنە.)
ئىشتىن چۇشۇش پەيتىمۇ كەلگەن
تازىلىققا تۇتۇندى ھەممە.

مەنمۇ ئەمدى داسنى كوتىرىپ
ئىشىك تامان تەمشەلگەن چېغىم،
ـــ"نەگە"ـــدىدى، ئۇستام توساتتىن،
ـــ"ئەسكى ماينى توكەي دېۋىدىم."

شۇ ئان ئۇنىڭ ياندى كوزىدە
ئىچىنىشنىڭ ئوتلىرى چاقناپ.

داسنی ئېلىپ ئاستا قولۇمدىن
ئوز يېنىغا قويدى ئاۋايلاپ.

ھەيرانلىغىم ئوستى ھەسسىلەپ،
دىدىم "زاپچاس چايقىغان ماي بۇ.
يېڭىسىنى ئىشلەتسەكمىكىن،
بۇ يەر نېپىت يامرىغان جايغۇ."

دىدى ئۇستام شۇندا مەنىلىك:
ـــ"بەكمۇ مۇھىم ماينى تېجىمەك.
ئىقبال ئۇچۇن ماڭغان سەپەردە
ھەر تامچىسى تامچا قان دىمەك!"

شۇ چاغ كۆڭلۇم يورۇدى بىردىن
بىلدىم روشەن ئىشنىڭ تېگىنى.
تامچا مايدىن كوردۇم ئىشچىنىڭ
ۋەتەن ئۇچۇن گۈلخان قەلبىنى.

1975 ـ يىل يانۋار، مايتاغ.

جەڭچى قوشىغى

نەچۈن قىش دەي يىراق چېگرا — مۇز تاغدا
يېنىۋاتسا قەلبىم يانغىن كوتىرىپ.
باھار ھوسنى ئىچرە تۇرسام قەد كېرىپ
دەستە - دەستە كۆمۈش گۈلگە پۈركىنىپ.

قار - شۇدىرغان ھۇشقىتىشپ ھەر كۈنى
كۈزەتچىلىك پونكىتىمغا ئۇرۇلار.
قانداق مۇمكىن بولسۇن ئۇنى تەۋرەتمەك
تۇمەن مىڭ گەز مەزمۇت تاغدىن ئۇلى بار.

چوققىلارنىڭ ئۇستىدىكى چوققا مەن،
قارىغايلار تۇرار ماڭا يانداشىپ.
ھەر تاڭ قۇياش ماڭا تۇنجى يۈز ئاچار،
چاقنار ئالتۇن يۇلتۇزۇمدىن نۇر ئېلىپ.

1975 - يىل ئىيۇل.

بىر دوستۇمغا

يېتەر ئەمدى، تارتقىن بېشىڭنى
غەپلەت ئۇيقۇسىغا بولىما كوپ ئەرمەك.
ئەرزىمدۇ گۈللىگەن قوۋناق چېغىڭنى
نەدىكى مىشچانىغا سوغا قىپ بەرمەك.

كۈنلىرىڭ ئوتەمدۇ لاي سۇدەك ئاخىر
قەلبىڭگە چىن بەخت گۈلىنى تەرمەي.
بۇگۈنچە ئۇگەن، بىل، ئەتىگە شۇندا
پەرىمۇ چىداىماس كۆڭلىنى بەرمەي!

1975 ـ يىل سېنتەبىر.

ئىجات قوشىغى

باھار پەسلى بۇدۇر، ئىشلە، بۇگۈن ئىلگىدە ئىمكانىڭ،
ئىجات ئەتمەككە ئۇندەيدۇ سېنى ھەر سەپتە دەۋرانىڭ،
تۇگۈن، تىلسىمنى يەشمەككە سەرپ ئەت ئەقىلۇ ـ دەرمانىڭ،

موجزه ئاسمىنى ئوزره قانات قاق، ئەيله پەرۋازىڭ،
تەپەككۇر جەۋھرى بىرله پۈتۈلسۇن پەنگە داستانىڭ.

ئېسسمده، بىر زامان توت شۇم قۇرۇپ ھەر جايدا قاپقانىنى،
ناكا قىلدى مەرىپەت كاندىن ئالتۇنىنى قازغانىنى،
قىلىپ مىڭ ياڭزا رەڭۋازلىق سېستىپ ئىغۋانى-يالغانىنى،
دىدى "ئاقىلىق" ۋەتەنچۇن ئىزدىنىپ مەردانە ماڭغانىنى،
ئۇ چاغ قەلبىڭده ئورلەيتتى رەقىبكە قەھرۇ-ۋولقانىڭ.

ئۇلۇغ يولباشچى پارتىيەم سۇرۇپ مۇدھىش تۇتەكلەرنى،
بىراقلا قىلدى كۇمپەيكۇم ئېچىپ يول، پور كوتەكلەرنى،
بەجا ئەيلەپ زەپەردىن دىلدىكى ئوتلۇق تىلەكلەرنى،
پەۋەس تولدۇردى شاتلىققا شۇ ئان مىليون يۇرەكلەرنى،
ئاشۇ شانلىق يېڭىش بىرله چىچەكلەپ كۇلدى ئارمانىڭ.

بۇگۇن باق، شۇ زەپەرنىڭ بايرىغى كوكته لەپلىدەيدۇ،
ئىجاتقا چاقىرىپ زۇڭلى گويا مۇنبەردە سوزلەيدۇ،
كۇنىگە مىڭ موجزه بۇلبۇلى ئاسمانغا ئورلەيدۇ،
خەلق جەڭده، ۋەتەن جەڭىده، دەۋر چاقى گۇرۇلدەيدۇ،
ئىجات ئىشقى بىلەن يانسۇن قىزىل قەلبىڭده گۇلخانىڭ.

جاپا-مۇشكۇلگە بوى بەرمە، كۇرەش، مېھنەتنى يار ئەتكىن،
يەنە پەرھاتچە خىسلەتنى، چىدام-غەيرەتنى يار ئەتكىن،

مەرىپەت باغىغا گۈل تەر، چىچەكلەت يوقنى بار ئەتكىن،
ۋەتەنىنى بۇ چىچەكلەردىن تۈتاش باغ-لەيلىزار ئەتكىن،
ئاشۇ گۈل ھوسنىدەك كۆلسۈن نۇرانە ئەتە-ئىقبالىڭ.

ۋاقىت مىسلى يۈگەنسز ئات ئاڭا يەتمەككە بەل باغلا،
ياساپ پەندىن قانات، ئۇندىن ئۇچۇپ ئوتمەككە بەل باغلا،
يىگىرمىنچى ئەسىرمۇ خوشلىشىپ كەتمەكتە، بەل باغلا،
چوكۇپ تىلسىم سۇيىگە ۋە ئۇنى يەشمەككە بەل باغلا.
ئىلىم-پەنگە يۈرۈش قىل، تالىمسۇن بۇ يولدا كارۋانىڭ.

ۋەتەندۇر ئەڭ ئەزىز ئانا، جېنىڭ بىرلە ئاڭا كويگىن،
ئۇنى گۈللەت ئىجاتتىن بەلكى بۇ يولدا جاپا چەككىن،
ئانا مېھرى ساڭا سىگگەن، ئاڭا لايىق جاۋاپ قىلغىن،
تۇمەن دىل ھورمىتى شۇنىدا سۇيەر ئوتلۇق پىشانەڭدىن،
ۋەتەن-خەلقىمنى شات ئەيلەپ تارالسۇن شان-زەپەر، سازىڭ.

ئۇگەن دوستلار، ئىجات ئەتكىن يولۇڭدا نۇر چىراغىڭ بار،
ئۇلۇغ كومپارتىيەم بارىكى دىلىڭدا ئەقلۇ-كانىڭ بار،
سەپەرلەردە ساڭا باش ئۇ جاپالىق يولدا رولچىڭ بار،
ئىجات روھىڭنى كۆيلەشكە مېنىڭدەك كۆيچى يارىڭ بار،
جىمى ئالەمگە داڭ كەتسۇن، ئىجادىڭ، كۆلكە خەندانىڭ.

1977 - يىل ئاپرىل، ئۈرۈمچى.

گىلەم ئىشچىسىغا

سېخلارغا كىردىم مەن بۇگۈن كوردۇمكى پەسلى گۈلباھار،
سېخلار جامالى شۇنچە ئۇز مسلى گۈلستان-لەيلىزار.

پاھ، بۇندا رەت-رەت دەستگاھ ئوخشايدۇ گۈللەر بەرگىگە،
سەر خىل گىلەملەر ھوسىنىدە كۈرمك چېچەكلەر تاۋلىنار.

سايرايدۇ بۈلبۈل خوشناۋا رەيھانۇ-سۈمبۈل گۈل ئارا،
جۈشقۇن سەپەردە-بەيگىدە ئورلەيدۇ باتۇر ئىشچىلار.

گۈلزارنى بىر-بىر ئارىلاپ شاتلىقتا تولدۇم بەھساپ،
مەردانىلەرنىڭ شەنىگە دىلدىن بۇلاقتەك كۈي ئاقار.

بۇندا دىدىل، شوخ بىر بوۋاي قەلبىم تورىدىن ئالدى جاي،
چاقنايىتتى چوغدەك كوزىدە پۈتمەس شجائەت، كۈچ-مادار.

شاگىرتى ئېيتتى: "ئۇستىمز جەڭلەردە باشچى ئۇلگىمز
زاۋۇتنا تېخنىك پىشقەدەم، تىللاردا داستان نامى بار."

كوك قۇچتى ئىلھام كەپتىرىم، ئۇستامنى دىلدىن ماختىدىم،
ئېيتتىم "بوۋامدىن ئورگىلەي، بولسۇن شەرەپشان سىزگە يار."

ئېيتتى "ئازات بۇ تاڭدا مەن ئىمكانغا يول بار چاغدا مەن
ئەجرىمنى توكسەم بىر ئۇلۇش بولماي نېچۈن مەن بەختيار!؟"

ئېيتتىم تەشەككۇر مىڭ قېتىم، چۈشتى چېچىغا كوزلىرىم
كۆرمىڭ گىلەمچى كەچمىشى پىكرىمگە بەردى ئىختيار.

* * *

ئوتمۇش، زۇلۇمخور بايدا پۇل، كورگەنتى خوۋلۇق قايسى قۇل،
بايلارغا ئىشلەپ تاپمىدىڭ تىرناقچە ئىززەت-ئېتىۋار.

يۇڭغا قېنىڭدىن رەڭ بېرىپ، چىقساڭ گىلەمنى تەخ قىلىپ،
بايۇەچچە ياتسا ئېغىناپ پەگادا قىلدىڭ ئاھۇ-زار.

ئول چاغ گىلەمچى بولغىنىڭ ھابدال-تىلەمچى بولغىنىڭ،
نامراتقا زىندان كاج پەلەك قىيناپ جېنىڭنى قىلدى خار.

باي بۇيرۇغانغا ياق دىسەڭ مۇدھىش زاماندىن دات دىسەڭ،
دار بوپ تېنىڭگە دەستىگاھ ئومرۇڭ گۈلنى باستى قار.

نىمجانلەرگە جان كۈتۈپ ھورلۇككە ھەر دەم تەلمۈرۈپ،
تارىم بويىدىن تەلپۈنۈپ مەشرىقتە باقتىڭ ئىنتىزار.

* * *

بەختىگنى دەپ كومپارتىيە قىلدى ساڭا تاڭ ھەدىيە
كەتتى زىمىستان، تۇغدى كۈن، يۇتتى نادامەت كەلدى ياز.

خەندانە كۈلدۈڭ شۇندا شات ياغدى سائادەت قاتمۇ-قات،
كەلدى ناۋاتتەك بۇ زامان ئەمدى ساڭا يات ناله-زار.

جۇيخۇا گۈلدىن ئەندىزە ئالدىڭ گىلەمنىڭ ھوسنىگە
ماھىر ھۇنىرىڭ رەڭگىدىن دۇنيامۇ ھەيران، زوقلىنار.

باققىن بۇگۈن كەڭ تاشلا كوز ئەلنىڭ باھارى شۇنچە ئۇز،
يوللاندى گورگە توت قارا چۈپرەندە بولدى شەرمسار.

كومپارتىيەدۇر رولچىمز، گۈلدىن گۈزەل بۇ دەۋرىمز،
چەكسىز ۋەتەنگە ھە بۇگۈن كۇندىن زىيادە نۇر ياغار.

چەككىن گىلەمگە بۇ ئىسىل دەۋراننى چەك، بوستاننى چەك،
دەۋرانغا گۈلخان ئىشقىمىز بولسۇن نامايان بىغۇبار.

پەنجەڭنى راست ئۇر، قۇچ شەرەپ دۇشمەن ئۇجۇقسۇن سوققا يەپ،
ئوغلۇڭ دىلىدا تا ئەبەت شانىڭنى كۈيلەش ئەھدى بار.

ئومرۇم ئىجادى بولسا جەم، بىر تال گۈلۈڭگە تۇرسا تەڭ
دەيمەن مۇرادىم بولدى ھەل، قەلبىمگە تولغاي ئىپتىخار.

1977 - يىل ئوكتەبىر، خوتەن.

ۋەتەن ھەققىدە قوشاق

ئۇلۇغ جۇڭخۇا مېھرىلىك ئەل ئانام بار مېھرىۋان سەندەك،
جىمى ئالەمنى مىڭ كەزسەم تېپىلماس جانۇ-جان سەندەك.

يېڭى دەۋران تېڭى بىرلە جامالىڭ مىسلى جەننەتتەك،
جاھان باغدا كۆلمەستۇر يەنە بىر گۈلستان سەندەك.

چىمەنىڭ ئىچرە خەلقىم ئوز مۇرادى بىرلە ئۇلپەتتۇر،
قىلىپ پەرۋىشنى مېھنەتتىن ياراتتى ھور ماكان سەندەك.

نېمەتكە كەڭرى قوينۇڭ باي، ئاقار مايدىن تۇمەن دەريا،
غەزىنەم بار تېغىڭ ئالتۇن، تېگى گەۋھەرى كان سەندەك.

ۋە مەيلى تاغ-دېڭىز ئاتلاپ باراي مەشرىقتە، مەغرىپكە،
غۇرۇرلۇق بۇ بېشىم ئۇستۇن ماڭا بار نام-نىشان سەندەك.

ئەگەر كوڭلۇم تىلەركى گۈل مىسالىغ ۋەسلى دىلدارنى
كۆڭۈل مۇلكۇمدە جاي تاپماس سېنىڭسىز بىر جانان سەندەك.

جهنمنىڭ ئالدىدا بىر نال جەنىم سۈيگەن گىيا ياخشى،
ماڭا يوق بۇ جاھاندا ھىچ ساڭا تەڭ پاسۇان سەندەك.

پىدا بولسام ساڭا قەۋرەم قەزىلسا تۇپرىغىڭ ئوزرە
ئامان بولسا بەشىڭ مەنمۇ ئومۇرلۇك شادىمان سەندەك.

1978 - يىل مايى.

دوستۇمغا

ئۇگەنگەن، كوككە ئۇچ دوستۇم ئىلىمدىن ئەل ئاۋات بولسۇن،
ساڭا دەۋران ئاتا قىلغان جاسارەت گاڭ قانات بولسۇن،
مۇشەقەت ئالدىدا يانما ھامان قەددىڭ پولات بولسۇن،
بەختلىك كۇنلىرى ئەلنىڭ بايات، قەن-ناۋات بولسۇن،
ئىجادىڭ ئالدىدا دۇشمەن كويۇپ شەرمەندە-مات بولسۇن.

ئومۇرنىڭ قىممىتى مەھنەت، ئىجات مەھنەتكە يولداشتۇر،
پىشانەڭدىن توكۇلگەن تەر يۇرەك بىرلە تومۇرداشتۇر،
ھالال تەرسىز مەرىپەت باغىدا گۇللەر ئېچىلماستۇر،
ئاڭا بۇلبۇل تۇگۇل بەلكى بىكار قۇشقاچمۇ قونماستۇر،
ئەگەر گۇلزارغا خۇشتارسەن تەرىڭ توك، باغ ئاۋات بولسۇن.

ئەگەر كۆڭلۈڭ جانان ئىستەر، جانانىغا جان پىدا ئەتكىن،
يېتىپ ئارماندا ئاھ چەكمەي سەۋەپ قىل، كوپ جاپا چەككىن،
ئىجات هممەتكە باغلىقتۇر ئاڭا چىنىدىن كوڭۈل بەرگىن،
ئىلىم سەھراسىدا پەرھات بولۇپ دەريايۇ-تاغ كەزگىن،
ئەجىر قىلماي قاياقتىن يار ۋىسالى ئىلتىپات بولسۇن.

مىراس قالدۇردى ئەجداتلار جاپا بىرلە توكۈپ قان-تەر،
گوھەر، ئالتۇن ياتۇر بۇندا ئۇنىڭ قەدرىنى بىلسەڭ گەر،
هورۇنلارغا هارامدۇر ئۇ ئۇنى بىلمەس ئەجىر سىزلەر،
گوھەرگە دۇر-گوھەر قاتقاي ئۇنى جان بىرلە سۈيگەنلەر،
ئىلىم جەڭگاهىدا جۇرئەت ساڭا تولىپارۇ-ئات بولسۇن.

مەرىپەت چەشمىسى پۈتمەس تۈمەن قەترە سۇمۇرسەڭ گەر،
گويا چوللەردە كارۋانغا هايات زەمزەمى بىلسەڭ گەر،
ساڭا پۈتمەس گوھەر بەرگەي ئۇنى جان بىرلە سۇزسەڭ گەر،
ۋە هەتتا بەرمىگەي تاشمۇ جاپاسىدىن ئۇكۇنسەڭ گەر،
ئەگەر زەمزەمگە تەشنا سەن دىلىڭدا ئىجتىهات بولسۇن.

ئاگاه بولكى چايان يەڭلىغ تەمەننا چىرمىشۇر هەر ۋاق،
قىلىپ ناز، مەس-بەهۇش ئەيلەپ تېنىڭگە نىش ئۇرۇر هەر ۋاق،
تەمەننىاسىز كىشى تاشتىن مىسالى دان ئالۇر هەر ۋاق.
چىگىش سىرنى ئايان ئەيلەپ شەرمىنى قوش تاپۇر هەر ۋاق.
ئەگەر قىلساڭ شەرەپ ئارزۇ تەمەننا ئەسلى يات بولسۇن.

ئىلىم ئاتلىق جانان كەلمەس ئوزىچە، سەن جانان ئىزلە،
جانانىڭ بىرلە كۆلىمەكىكە ئىرەم باغ-گۈل ماكان ئىزلە.
زەپەر باغىدا توي تارت، تويىدىمۇ خەلقىگە شان ئىزلە،
كېلىچەكىكە گۈزەل مەنزىل ئاسايىشلىق زامان ئىزلە،
ئۇتۇق-توھپەڭ بىلەن خەلقىم دىلى ھەر دەمدە شات بولسۇن.

1979-يىل مای، ئۈرۈمچى.

تارىمغا مۇھەببەت

سۈيىكىنى ساپ، سۈزۈك دەيمۇ، بويۇكىنى تالۇ بوستانلىق.
كەچۈر، بۇ پاك سۈپەتىكىنى يالا-يالغاندا ياپقانلىق.

بايۋاندىن ئاقارسەن، ئۇپقۇنۇڭ كورمەيدۇ ھىچ سايە،
سۈيىكىدىن نەپ ئالۇر ئەمما ئېقىندىن پەستە چاتقاللىق.

ئىگىز تاغدىن غۇلاچ ئاتساڭ سېنىڭ ئالدىكىدا توسقۇن يوق،
يالاپ قىرغاقنى يول ئالساڭ سۈيىكىدە لايمۇ ئاققان لىق.

سۈيىڭ لاي دەپ نىچۇن تەركى مۇھەببەت ئەيلىسۇن ئوغلۇڭ،
مۇھەببەتتۇر ماڭا لاينى سۇرۇپ شىددەتتە ئاققانلىق.

نەرىكلىكتىن بىشارەتمۇ ئاشالماي قىر. سۆرەلمەي لاي، يېشىل زۇمرەت كەبى چاقناپ سۈزۈك كولچەكتە ياتقانلىق.

1981 - يىل سېنتەبىر، ئۈرۈمچى.

مۇقام ھەققىدە مۇخەممەس

نەغمىنىڭ تىلسىز مۇڭلىرىنىڭ ئاۋازى ئىنسان روھىغا مەنسۇى ئوت تۇتاشتۇرغۇچى ئاملدۇر.

——«تەۋارىخى مۇسىقىيۇن»دا ئەبۇ نەسىر فارابىنىڭ «رىسالەئى مۇغەننىيۇن» ناملىق كىتاۋىدىن كەلتۈرۈلگەن نەقىل.

ئەيا ساقى شاراپ تۇت، بىل بۇ دەم ئىلھام ماڭا ئۇلپەت، نە ئىلھام، بىر زىبا گۈلئۇز مېنىڭ بىرلە قىلۇر ئىشرەت، نە ئىشرەت، ئىشرەتى نەزمەم قۇرىغا گۈل تىزار رەت-رەت، ئايان بولسۇن كۆيۈمدە كۆي ئاتاسى بىر بۇيۇڭ سەنئەت، شاراپ تۇت، ياق، مۇقامىڭ چال، چېلىپ دوستۇڭغا بەر رىغبەت.

تۇغۇلسام ئوي ئىكەن نامرات، ئوقەت چاغلىق، بىسات ھەم ئاز، لېكىن كوردۇمكى تور تامدا نەقىشلىك داپ بىلەن جۇپ ساز، قاچانكى مەن سوراپ قالدىم: پەقىرگە بۇ نىمە پەرداز؟

ئاتام ئېيتتى: ئۇنى چالساق قوساق ئاچ گەر، لېكىن مۇڭ ئاز،
شۇ ئان سايراتتى تەمبۇرنى. ماڭا كورسەتتى بىر ھەممەت.

يۇرەك-باغرىم ئېزىلمەستى تۇمەن بازغانۇ-سەندەلدە،
كى بولدى سۇ مۇقامنىڭ مەرغۇلى بىر مۇڭنى بەرگەندە،
ۋە سەزدىم شۇ مۇقام ئەۋجى بىلەن پەرھات كۇچى تەندە،
غېمىم يوقتى ماداردىن تاغلىنى مىڭ پارە ئەتكەندە،
نە تاغ، ئەھلى مۇقامغا ئەيلىدىم تاغدىن ئىگىز ھورمەت.

ھالا شۇندىن بىرى نە دىلرابا خەندىگە رايىم يوق،
نىگارىمكى مۇقام، ئۇزگە نىگاردىن ھېچ تامايىم يوق،
نىگاركى مېھرى يالقۇنلۇق، ئۇنىڭسىز دىل ئارامىم يوق،
ئۇنى سۇيگەن كەبى سۇيگەن يەنە بىر خۇش ناۋايىم يوق،
ئەگەر تەشنا بىتاپتۇرمەن مۇقامدۇر نەق شىپا-شەرۋەت.

سىگاھ ئويغاتسا ھەر تاڭدا يېشىل قىرغاقنى سەيلەتسەم،
سېغىندىم چىن گۇزەللىكنى مۇقامى چەبىيات چەكسەم،
چېلىپ مەن چارىگاھ دەيمەن ئەجەمدىن ئوز ئانا ئولكەم،
يېپىشقايىمەن مۇشاۋرەك ۋەجىدىن چىنلىقتا مۇستەھكەم،
كى ئېيتسام پەنجىگاھ، يۇكسەك تۇيۇلدى بۇ ئەجىر-مېھنەت.

كى ئۇزھال—ھالى مەزلۇمنىڭ، نە مەزلۇم بولمىسۇن غەمنىڭ؟
ئازاتلىق دەپ ئازاپ چەككەن بوۋام دادى مۇقامى راك،

بايات ــ باتۇر جەمەتىمنىڭ تېگىنى ئەسلىتۇر ھەر ۋاق،
جۇدالىقتا ئوشاقتىن ھەر جۇنۇن دەرمان ئالۇر ئانداق،
ناۋانىڭ قۇدرىتى نىمجانىنىمۇ ئەيلەر باھادىر ــ مەرت.

تەكەللۇپ بىرلە جەننەتتە قىلۇرمەن گەر غەزەلخانلىق،
تاپار مەندىن مۇراتقا ھورىلەر ھاسىلى ئىمكانلىق،
نە ھور، چالسام تىرىكلەر جىسمىدىن قاچقاي پەرىشانلىق،
تۇپلەر ئوردىسى ئىچرە مېنىڭدۇر تەختى سۇلتانلىق،
قازاندىم شۇل سەۋەپ دىلكەش بولۇپ سەنئەتتە خوپ شوھرەت.

جاھان سەنئىەت كوكىدە ئەل مۇقامنى ماھى چولپان دەر،
چىمەندە شەرقىنىڭ بۇ كەبى چولپان تۇغۇلغان دەر،
كى بىلمەسلەر سورار ــ بۇ يۇرت نىچۇن داڭدار ئاتالغان دەر،
بىلەر كىم: ھەر گىيا، ھەر جان ئۇسۇل، كۇيدىن يارالغان دەر،
ئۇشبۇ نام بىرلە ئالەمگە تونۇلدى بۇ ۋەتەن جەننەت.

ئىجات شۇكىقارى نەسلىمنى نىچۇن مەن ئىپتىخار بىلمەي؟
مېنى چوڭ قىلىدى شۇ ئەجدات مۇقام بىرلە ئېيتىپ ئەللەي،
ئۇ تۇتىقان ساز ــ تەۋەرۇكىنى نىچۇن بىر ياخشى يار بىلمەي؟
ئۇنى جان بىرلە قوغداشىنى نىچۇن ئەھىدۇ ــ قارار بىلمەي؟
نومۇسىچان ھەر مىراسخور تاجىدا بۇ دۇركى بىر زىننەت.

سورالسا گەر مىراسخور توھپسى مەنكى ھامان پەستە،
ئۇمتكە ھىچ جاۋاۋىم بولمىدى ئوتتۇزغا يەتمەستە،
قۇرۇق گەپتىن ئۇزۇپ قول، ئىش قىلاي دەپ گورگە كەتمەستە،
ئايان قىلدىم ئىرادەم گال قەلىمىم بىرلە مىڭ تەستە،
بولۇر ئارزۇ شىرىن قانچە، لېكىن كولمەيدۇ بىمپھنەت!

1980 - يىل ماي، ئۇرۇمچى.

پولات

(داستان)

بىرىنچى باپ "نولدە بەش"

تاغدا سەھەر، تۇمان ئۇزەر تاغنىڭ بېلىدە،
قىلۇر جىلۋە رەڭدار گىلەم قاپتال يۇزىدە.
سۇيەر سەلكىن كوكاتلارنى سالقىن دەم بىلەن،
يالتىرايدۇ تاڭ شەبنەمى گۇللەر لېۋىدە.
زەپ يېقىملىق كۇيگە ماكان تاغلار ئاراسى،
قۇش تىلىدىن ياڭرار بۇ دەم تاڭنىڭ ناۋاسى.

كوك سەتھىدە غۇۋالاشتى چولپان جامالى،
يۇتتى ئاستا تەبەتنىڭ سۇتىرەڭ رومالى.

كىيدى زەر تاج كۆمۈش چاچلىق تاغلار بېشىمۇ،
چاچتى شولا ئۇيۇقتىن كۈن ئوتقاش مسالى.
يىراقلاردا غۇۋا ئويلەر، باغلار كورۇنەر،
قىق-قىق قىلىپ غوراز ئۈنى ئاستا ئۈزىلەر.

كەڭرى ئويمان تىك قىيالىق تاغنىڭ ئارىسى،
يار بويىدا قىمرلايدۇ ئادەم قارىسى.
قوللىرىدا ئۈچ ئاياقلىق دۇربۇن، ۋە ياكى—
بەزىسىدە ئالا بوغماق ئولچەم خادىسى.
قول بايرىغى ئىگىز-پەسكە يەلپۈنەر بەزەن،
خادىلار تەڭ يېقىن-يىراق يوتكىلەر بەزەن.

دۇربۇن تۇتقان شۇ يىگىتنىڭ ئېتى ئەخمەتجان،
بىرى غازى، بۇرۇتلىرى ئەمدى خەت تارتقان.
قوشبۇلاقتىن ئوسۇپ چىققان يېڭى تېخنىكلار—
لەقەملىرى ئەل ئاغزىدا ئېيتىلۇر "چاققان".
ئەتىمالىم قىزلار ئۈزى قويغان لەقەم بۇ،
لەقەم قويماق قىزلار ئىشى، ياراشقان ھەم بۇ.

مانا ئوتتى ئۈچ كۈن، بۇلار تاغنىڭ ئىچىدە.
داۋام ئەتتى ئولچەش-سىزىش كۈندۈز-كېچىدە.
سۇ ئامبىرى پىلانىغا بولدى مەستانە،
سان-سىزىقلار ئايان ھەتتا تۈندە-چۈشىدە.

ئۇلار بىلەر توسماق ئۇچۇن كەلكۇن-قىيانىنى،
خەرىتىگە سىزماق كېرەك توغرا پىلانىنى.

بۇگۇن يەنە تاغدا ئۇلار چىقتى گەسىدىن،
قالماسلىغى كېرەك ئىدى ئولچەش ئەتىدىن.
نىمشقىدۇ توغان ئورنى كەلمەس رو-بىرۇ،
ئۇلنى زادى سالماق كېرەك يارنىڭ نەرىدىن؟
كوپەيمەكتە دەپتەردىكى سانلار كۇنساناپ،
قانائەتتىن يېراق ئەمما تاپقان ھەر جاۋاپ.

ئەخمەت سۇچى دۇربۇن بىلەن كوزلەپ يىراقنى،
ئىشەنىشغا قىلدى شەرت سىلكىپ بايراقنى.
ئەڭ ئاداققى سانىنى يازدى دەپتەر بېتىگە،
"نولدە بەش"نىڭ ئۇدۇلغا قويدى سوراقنى.
ئۇنىڭ بۇ دەم كوزلىرىدە شاتلىق كۇلكىسى،
يالتىرايتتى چېككىسىدە ماڭلاي ئۇنچىسى.

غازى يۇگرەپ قايتتى چاققان دۇربۇن قېشىغا،
كۇلكە ئۇنى كەڭرى ساينى كېيدى بېشىغا.
قورام تاشقا خەرىتىنى يايدى قولمۇ-قول،
قوللىرىغا سىزغۇچ ئېلىپ چۇشتى ئىشىغا.
ئاق قەغەزگە ئىز سالاتتى يۇگرەك قېرىنداش،
تەسەۋۋۇردا ياسىلاتتى تۇپ-تۇز توغان-قاش.

ـــ"ئۇھ"ـــدەۋەتتى غازى شۇ ئان سۇرتتى يۇزىنى،
ـــ"يېشىلمەكچى بۇدو جەزمەن سىرىنىڭ تۇگۈنى".
ـــ"سانىماستىن سەككىز دىمە"ـــدىدى ئەخمەتجان،
ئىما قىلدى ئاڭا ناگان تاشلاپ كوزىنى.
ئۇ بىلەتتى، ئۇمىت قۇشى كەلدى قانچە رەت،
كەلدى ئەمما قونماي ئەگىپ كەتتى قانچە رەت.

مانا دەپتەر بەتلىرىمۇ بىر-بىر ئورۇلدى،
مۇھىم قوزۇق ـــ"نولدە بەش"نىڭ ئورنى كورۇندى.
ئەڭ ئاداققى زورۇر سانىنى تاپتى ئەخمەتجان،
بىراق ئۇنىڭ قوشۇمىسى بىردىن تۇرۇلدى.
ئىككى يېگىت خەرىتىگە ئىگىشتى ئاستا،
سىزىق بويلاپ كوزلىرىنى تىكىشتى ئاستا.

ـــ"ھەي!"ـــدىدى-دە، تاشلاپ ئاستا ئەخمەت قەلەمنى،
خۇرسىندى ئۇ ئۇ ياق-بۇ ياق تاشلاپ قەدەمنى،
دىدى "مۇشكۇل سىرلىرىغا يەتمىدى ئەقلىم ـــ
قانداق قىلاي كارغا كەلمەس دىتسىز مىگەمنى!"
مۇشتۇمىدا چېكىكسىگە دوڭ-دوڭ ئۇردى ئۇ،
ئۇز ئەقلىگە ئۇزى كايىپ ئويغا چومدى ئۇ.

بۇ ئۇتۇقسىز ئەمگىگدىن كوڭلى غەش بولۇپ،
ئولتۇرۇشتى ئۇلار بىر دەم تاشقا زوڭزۇيۇپ.

هىلى كۆندۈز ئاسمىنىدەك غازىنىڭ چېھرى—
تۇمانلاشتى شوخ كۆلكىلەر بىردىن يوقۇلۇپ.
ئەتراپ جىمجىت، غەمسىز قۇشلار چىر-چىر قىلاتتى،
گاھ ئىگىزلەپ، گاھى ئۇرلەپ پىر-پىر قىلاتتى.

گەرچە ئۇلار جىمجىت بۇ تاپ قىلماس ئۇن-تىنىش،
مۇمكىن بىراق بۇ ھالەتنى تىلسىز پەم قىلىش.
ھەق جاۋاپنى تاپالمىدى ھەممەتلىرى ھېچ،
ئۈزۈلدى دەل قاق بېلىدىن ئولچەش ۋە سىزىش،
توكۇلگەن تەر چىچەك ئاتتى، ئەپسۇس توساتتىن—
ھەر شېخىدا مۆە تۇتتى ئەگمەچ سوراقتىن.

تېخنىك يېڭى، بىلگىنى ئاز، تۇتقان ئىشى تەس،
تېپىلمىدى مۇھىم قوزۇق ئورنى "نولدە بەش"
كوز ئالدىدا قىيان پەسلى، پارتكوم ئۇمىدى—
يىگىتلەرنىڭ كۆڭلى نېچۈن بولماس بۇنچە غەش؟
شىرىق-شىرىق ۋاراقلىسا دەپتەرنى شامال،
خىجىللىقتا تاشلار ئىدى ئەخمەتنى بۇ ھال.

تۇنجى بولۇپ تۇردى چاچراپ ئورنىدىن غازى،
دىدى "ئاكا، ئەمدى قانداق قىلىمىز زادى؟"
ئەخمەت سۇچى چىن دىلىدىن ئېيتتى بۇ سوزنى—
—"ئىش بېشىدا پولات تېخنىك بولسىچۇ كاشكى!"

بولسا ئىدى پولات تېخنىك دېيىشتى شۇندا،
هورمەت بىلەن ئۇنى تىلغا ئېلىشتى شۇندا.

ئىككىنچى باب پولات

"ئاستا!"ـــ دېدى ئىما بىلەن سېستىرا ئايشەم،
يىگىتلەرگە تېچلىقتىن بەردى ئاگاھ ھەم،
كىردى ئۇلار پۈت ئۈچىدا شىپ-شىپ دەسسىشىپ،
دىدارلىشىش تەشنالىغى دىللاردا بۇ دەم،
بولمە سۈرلۈك، ھەممە قارەڭ ئاپپاق تۇراتتى،
دورا ھىدى دىماقلارغا گۇپ-گۇپ ئۇراتتى.

كوردى ئۇلار ئۇستازىنى ئۇستىدە كاتنىك،
كوردى ھۇشسىز ھالىتىنى تېخنىك پولاتنىك.
ئۇنىڭ قاپاق چىچىگىدەڭ ئوڭسىز چېھرىدە،
كوردى ھەمدە بەلگىسىنى جۇشقۇن ھاياتنىڭ،
ئاسما ئوكۇل نەيچىسىدىن چىپىلداپ تامچە،
ئۇرار ئىدى ئەجەل-ئاپەت بېشىغا قامچە.

ئورۇپ تۇرۇپ ئايشەم بىكلى ـــ دەپتەر بېتىنى،
يىگىتلەرگە پىچىرلىدى ئۇشلاپ لېۋىنى.
ـــ"پولات ئاكام مەھكەم ئىكەن ئىسمىغا لايىق،
غالىپ كەلدى قىينىسىمۇ ئاغرىق جېنىنى.



رىماتىزىم يېنىك ئەمەس، جاراھەت ھەمدە،
جاراھەتنۇ ئاز گەپ ئەمەس ماجالسز تەندە."

گەز باغلىغان كالپۇكلىرى تېخىنكىنك شۇ تاپ،
مىدىرلىدى بىر بىرىدىن تەسلىكتە ئاجراپ.
پىچىرلاتتى تەكرار-تەكرار "نولدە بەش" دەيتتى،
ئىش بېشىدا يىگىتلەرگە قىلغاندەك خىتاپ.
تومۇر تۇتۇپ ئايشەم دەم-دەم ئولچەپ باقاتتى،
قىزىتمىسى مىنۇتسېرى پەسلەپ باراتتى.

غازى ھەمدە ئەخمەت شۇندا ئاستا ئىگىشتى،
ئۇستازىنىك جامالىغا كوزلەر تىكىشتى.
"نولدە بەش"نى تەكرارلىدى تېخىنىك يېنىشلاپ،
بىراق لەۋلەر ھايال ئوتمەي قايتا يېپىشتى.
كىرپىكلەرگە ياش ئۇنچىسى قوندى قاتارى،
يىغىسىنى مىك تەسلىكتە باساتتى غازى.

* * *

بۇ تاپ ئالەم دېگىز گويا، دولقۇن كېلەتتى،
شاۋقۇن سېلىپ گۇكىرەيتتى، كوككە يېتەتتى.
يەلكەن كەبى شۇ دېگىزدا چايقىلىپ تېخىنىك،
ئەس قىرغىغى ساھىلگە تىنماي ئۇزەتتى.
داۋام ئەتتى شۇ قىرغاقنى ئىزلەشنى پولات،
قىرغاق تامان پالاق ئۇرۇپ تېزلەشتى پولات.

ئالدى مانا ئوز قوينىغا قىرغاق پولاتنى،
پىكىر ۋۇشى ئاستا-ئاستا يايدى قاناتنى.
ھاياتىنىڭ سەھىپىسى ئاچتى ئاڭا يۇز،
سەپەر قىلدى تېخنىك تەنها چاپتۇرۇپ ئاتنى.
گاھ ئوڭدا، گاھ چۈشدە ئويلار سۈرەتتى،
كارتىنىلار كوز ئالدىدىن بىر-بىر ئوتەتتى.

* * *

بالىلىقنىڭ سەبى چېغى سەككىزدە پولات،
ئاتتى پارلاق ھورلۇك تېڭى، نۇرلاندى ھايات.
يالاڭغداق ئاتىسىنىڭ بولۇپ ھەمراسى،
دەرتمەنلەرنىڭ مەجلىسگە بارغاندا پولات.
نامراتلارنىڭ كوز يېشىنى كوردى شۇ چاغ ھەم،
كىچىك مۇشتى چويۇن كەبى تۇگۇلدى مەھكەم.

ئاشۇ ئاخشام ئاي ئۇزەتتى كوكتە-ساماندا،
بار تەبىەت سەگدەيتتى سالقىن ھاۋادا.
قانلىق ئوتمۇش دەپتىرىنى بىر-بىر ۋاراقلاپ،
مۇڭ توكەتتى نامرات ئاتا ھويلا-تالادا.
كېسىك بارماق تارىخىغا نوۋەت يەتكەندە،
كىچىك پولات سوراق قويۇپ جاۋاپ كۈتكەندە.

—"ئاڭلا"—دىدى ئاتا "سوزنى ئېيتسام مەن ئۇدۇل،

بىر ئېچىق سۇ بەدىلگە كېسىلگەن بۇ قول.
ئوقۇ ئوغلۇم، مىراپ بولغىن، سوزلە ئەل ئۈچۈن—
مىراپ ئەمەس ئادىل سۇچى—ئەلنىڭ يارى بول!"
"ماقۇل!"—دىدى كېسىك قولغا تىكتى پولات كوز،
ياش قەلبىگە ئوچمەس بولۇپ ئورناشتى بۇ سوز.

*　　*　　*

ئوتتى يىللار، جۇشقۇن چېغى كەلدى پولاتنىڭ،
ئېلىم ئىشقى ياش دىلىنى تارتتى پولاتنىڭ.
چىراي ئاچتى سىر پەردىسى ھارماس بالىغا،
ھىكمەت ئارا بىلگەنلىرى ئاشتى پولاتنىڭ.
كېچىك پەرھات تاغ قازاتتى ئىشقىدا ئەلنىڭ،
(پەن ئەمەسمۇ ساپ جەۋھىرى توكۇلگەن تەرىنىڭ).

تېخى ئەستە، ئىمتىھاندىن ئوتكەن ئاشۇ كۈن،
ئىنىستىتۇت تەييارلىغى پۈتكەن ئاشۇ كۈن.
پايناپ يېزا ئوز ئوغلىنى قالدى ئۇزىتىپ،
پولات ئوقۇش ئارزۇسىغا يەتكەن ئاشۇ كۈن.
ئۇ چاغ شاتلىق دەريادا ئاققان ئىدى ئۇ،
ئۇمىدىنى ئەلنىڭ دىلغا تاڭغان ئىدى ئۇ.

*　　*　　*

كەلدى پولات مەكتۇبىگە—قاينىق شەھەرگە،
شجائەتنىڭ كەمرىنى باغلىدى بەلگە.

سۇ ئىلمىنى قىلدى تەھسىل ھارماي كۈنۇ-تۈن،
ئىجتىھاتتا ئۇلاپ تاڭنى تاكى سەھەرگە.
قۇرۇچ قوشقان شەمشەر بىسى تاشتىن يانامدۇ؟
مەجنۇن كىشى جانانىدىن جانىنى ئايامدۇ؟

ھە، قەدىردان خۇش پېللىق ئەسقەر مۇئەللىم،
ئاڭا بەردى ئاتەش كەبى مېھرىدىن تەلىم.
پولاتجانغا بولدى باغۋەن، تەشنا دىلىنى—
مەرىپەتنىڭ شەرۇتىدە قاندۇرۇپ دائىم.
ئۇستاز مېھرى ئاڭا ئەقىل بەرگەن ئەمەسمۇ؟
ياش كوچەتنى ئەھيا قىلغان باغۋەن ئەمەسمۇ؟

ئاشۇ يىللار، پولات دىلىدىن شۇنچە شاتلىنىپ،
ئوقۇش پۈتۈپ ماڭغىنىدا جەڭگە ئاتلىنىپ.
دىدى ئەسقەر "زىممەڭدىدۇر ئەلنىڭ ئۈمىدى،
ئۇنتۇما ھېچ، مۇشەققەتتىن بارغىن يول ئېچىپ".
ئۇستازىنىڭ قولىنى چىڭ سىقتان ئىدى ئۇ،
قەسەم بېرىپ يىراقلارغا ئۇچقان ئىدى ئۇ.

* * *

يىللار ئوتتى، ئۇ ياسىغان تاغلار قالمىدى،
تاغلار توستى، بۇركۈت كەبى تاغدىن ھالقىدى.

هەر ئىزىدىن زۇمرەت ئېقىم ئاقتى جۇش ئۇرۇپ،
ياكى چولدە ئوكيان ياساپ شەرۇەت ساقلىدى.
شۇنداق شەرۇەت ئوكيانىدىن پۇتتى يەتتىسى،
ئۇندىكى سۇ ھالال تەرنىڭ كۇرمىڭ قەتىسى.

مىڭ لەنەتلەر توت گېزەندە قۇتۇرغان چاغلار،
غازاڭ بولدى پەن-مەرىپەت گۇلشىنى—باغلار.
زەي تۇرمىدىن يادىكار بوپ قالدى كېسەللىك،
ئىجاتلىرى پولاتجانىڭ بولىدى خارۇ-زار.
شاياتۇنلار سالدى باشقا كۇرمىڭ بالانى.
ئوتتى كوڭۇل جاراھەتى تاپماي داۋانى.

* * *

مىڭ تەشەككۇر، كەلىدى قۇتلۇق مۇبارەك چاغلار،
نۇرغا تولدى پەن-مەرىپەت گۇلشىنى—باغلار.
رەزىللەرگە بەردى مەركەز ئادىل-ھەق جازا.
ئوكتەبىرنىڭ كەلكۇندە يۇيۇلدى داغلار.
پۇلاتجانمۇ بولدى ئازات كۇرمىڭ بالادىن،
جاراھەتى پۇتتى دەۋران بەرگەن داۋادىن.

باھار كەلدى، باھار كۇيى قاپلاپ سامانى،
يۇرۇش مارشى گۇرۇلدەتتى تاغۇ-دالانى.

يەڭ تۇرۇشتى يېڭى جەڭگە كۇرمەڭ باھادىر،
دۇلدۇل بولۇپ ئۇچتى كوككە تارىم پايانى.
ئېخ! ھاياجان شەرۇتىنى يۇتتى پولاتمۇ،
ھۇررا توۋلاپ سەپ ئالدىغا ئوتتى پولاتمۇ.

ئەمدى ئۇنى مۇشكۇل، يېڭى جەڭلەر كۇتەتتى،
كۇرەش زوقى دىل مەيلىنى مەپتۇن ئېتەتتى.
پىلانىنى كۇتەر ھەممە يېڭى ئامبارنىڭ،
ئەل ئىشەنچى ئاڭا چەكسىز دەرمان بېرەتتى.
ئۇ بىلەتتى، پۇتسە توغان گۇللەر دەشتى چول،
توكمۇ بۇلار، ماشىنىلار ئوينار شوخ ئۇسۇل.

شۇ ئۇمتتە پولات تاقا بارغان چېغىدا،
"نولدە بەش"كە بار كۇچىنى سالغان چېغىدا.
كىمۇ بىلسۇن پىر قىلدى-دە، بىردىن يەر-پەلەك،
تىك قىيانىڭ دەل لېۋىدىن ماڭغان چېغىدا.
سىقىراشتى پەيلەر، شۇ ئان تورلاشتى كوزى.
ئاندىن كېيىن بولدى نىمە، بىلمەيدۇ ئوزى...

* * *

خىيال يېپى ئۇزۇك-ئۇزۇك، ئويلار گادىرماش،
چاقپىلەكتەك پىقرايدۇ ئالەم، ئېغىر باش.

كوزلىرىنى ئاچماقچىبۇ، تەنلەر ماجالسىز،
قاپىغىغا تۇگمەن تېشى ئېسىلغان ئوخشاش.
شۇ مىنۇتتا ئۇنىڭ يەنە پىكرى سوزۇلدى،
كوز ئالدىدا ئاڭا تونۇش ئەسقەر كورۈنىدى.

"قېنى؟" ــ دەيتتى ئەسقەر ئاڭا ــ "گاڭدەك ئىرادەڭ،
مەكتۇبىڭدە، ئەل ئالدىدا ئېيتقان ئىپادەڭ؟!
تۇر ئاياقتا كۆتەر سېنى ئۇستاز ھەمدە ئەل،
كۆتەر سېنى كۇرەش ئەۋجى، ئۇندا يېڭى جەڭ!"
شاگىرتىنى يېڭى جەڭگە ئۇنىدەپ مۇئەللىم،
ئاستا شۇ چاغ غايىپ بولدى سوزلەپ مۇئەللىم.

ئۇستاز سوزى خەجىللىققا سالدى پولاتنى،
كۆچ دىلىرى ئوز قوينىغا ئالىدى پولاتنى.
ئوتلۇق ئۇندەش مەلھەم كەبى بەردى شىپالىق،
ھەسرەتنى قىلدى بەخش بىر جۇپ قاناتنى.
كىرىشكەن كوز كىرپىكلىرى يىرتىلدى ئاستا،
يۇلتۇز كەبى جۇپ كوز شۇ ئان ئېچىلدى ئاستا.

ئېچىلدى كوز، تۇمانلاشقان ئاسمان ئېچىلدى،
يىگىتلەرنىڭ دىل قېتىغا ئاپتاپ چېچىلدى.
ئەندىشىنىڭ بۇلۇتلىرى تارقاپ، بولەكتىن ــ
ئۇمىت ــ تىلەك مەشئىلىگە ئوتلار يېقىلدى.

ئايرىلغاندا بىر كۈن ئىكەن مىڭ يىلدىن ئۇزاق،
ئەمدى يۈرەك بۇ شاتلىقنى سىغدۇرار قانداق؟!

تۇنجى بولۇپ غازى ئاكا تاشلاپ ئوزىنى،
"مش-مش" قىلىپ يىغلىۋەتتى ياشلاپ كوزىنى.
—"پولات ئاكا، ئەھۋالىڭىز قانداق؟"—دىدى ئۇ،
ئۇستازىنىڭ يۈزلىرىگە ياقتى يۈزىنى.
ئىككىكەنچە ئەخمەت ھەمدە سېستىرا ئايشەم
كوز يېشىنى يېڭى بىلەن سۈرتەر ئىدى ھەم.

سلاپ تۇرۇپ غازىجانىڭ بېشىنى تېخىنىك،
دىدى—"ئۇكا، كوز يېشىڭنى سۈرتكىنە ئىنتىنىك.
مانا قارا، يىغلايدىغان بارىكەن نىمىسى—
تۇرمامدىمەن ھالىم ياخشى، بەستىمۇ تېتىك."
ئاندىن پولات ئەخمەتجانغا قارىدى بىردىن،
سوزنى تەشتى جىرادىكى ئولچەش ئىشىدىن.

—"ئەمدى"—دىدى ئەخمەت يەرگە باقتى شۇ
ھامان،
خجىللىغى كوزلىرىدىن بولدى نامايان.
غازىنىڭمۇ يۈزى ھەمدە كەتتى ئوت ئېلىپ،
يەرگە قاراپ ئەخمەت بىلەن تۇردى يانمۇ-يان.

"قىلالمىدۇق" دىسمۇ بۇ راست گەپنىڭ ئۆزى،
تەس گەپ ئىكەن بىراق شۇنى ئېيتماقنىڭ ئۆزى.

تەستىقلىدى ئۇشبۇ ھالەت پەمنى-قىياسنى،
بىجا قىلدى پولات ھەمدە لايىق ئاياشنى.
ــ"ھىچقىسى يوق، جەڭ قىلمىز بىللە ئۇچەيلەن"
دىدى شۇ ئان ياستۇغدىن كوتەردى باشنى.
كوتەردى ئۇ، ئەما بەشى قايدى پىررىدە،
يولەپ قويدى ئايشەم ئۇنى ياتقان يېرىدە.

دىدى ئايشەم ــ"تېخى قىرىق سىزدە ھارارەت،
قىمىرلاشقا سېستىرادىن يوقتۇر ئىجازەت."
ــ"مەن نىمشقا" دىدى پولات
دىدى ۋە ئايشەم،
ــ"ھىچ بولمىسا بىر كۈن چىداڭ، بىر كۈن
نىھايەت!"
دوختۇر دىگەن قازى، ئاڭا كونمەي ئىلاج يوق،
ئاشۇ يىلدەڭ ئۇزاق كۈننى كۆتمەي ئىلاج يوق.

ئۇچىنچى باب ئايدالادا بىر كېچە

كېچە پەيزى زەپمۇ گۈزەل تاغدا ئۇشبۇ تاپ،
كوككە زىننەت بېغىشلايدۇ يۇلتۇز پاقىراپ.

پىچىرلاشقان ئاشىق كەبى شوخلاپ تاغ سۇيى،
تاش ئارىلاپ ئاقار ئاستا شىر-شىر شقىراپ.
تاغ شامىلى كوكاتلارنى پۇۋلەپ ئوتۇشەر،
تاڭ سوغىسى—غۇنچىلارنى سۇيلەپ ئوتۇشەر.

يېڭى ئۇچۇم قۇش بالىسى تاڭنى كۈتىدۇ،
ئۇۋۇسىدىن كۈر-كۈر قىلىپ ئورلەپ قويىدۇ.
چىغ تۇۋىدىن توپا كولاپ چاشقان تىنىمسىز،
شتىرلايدۇ ئەتە ئۇچۇن ئولجا يىغىدۇ.
خىجىل بولۇپ ئايمۇ ئەنە پەسكە ئېگىلدى،
ئەتىمالىم نىملەردۇ يەردىن كورۈندى.

مەيلى ئايمۇ خىجىل بولسا بولغانىدۇ، بىراق—
بۇندا چېدىر روجىگىدىن پارلايدۇ چىراق.
تىركەپ پولات قېرىنداشنى دەپتەر بېتىگە،
بۇ دەم پىكىر تورلىرىنى تاشلايدۇ ئۇزاق.
كوزلىرىدىن پۇتمەس ئىشەنچ چاقناپ تۇرىدۇ،
ئۇيقۇ ئەمەس، زېھنى ئورلەپ ياشناپ تۇرىدۇ.

قوشۇمسى ئۇنىڭ قاتتىق تۇرىلەر بەزمەن،
گاھى تۇرۇپ خەرىتىگە ئىگىشەر بەزمەن.

پىكىر تورى نىملەردۇ سۇزسە دېگىزدىن،
چېھرىدە شات كۈلكە ئىزى كورۈنەر بەزەن.
ئۇز ئۇزىگە گاھى بىردىن پىچىرلاپ ئاستا،
يەنە خيال ئوكيانىغا چوكىدۇ قايتا.

بۇ چاغ ئۇيقۇ ئالمىدە ئوينار يىگىتلەر،
بىخىرامان شىرىن-شىرىن چۈشلەر كورۈشەر.
مىيغىدا كۈلدى غازى، گويا پۈتكەن ئىش،
ئۇلار ئامبار توغىنىدا سەيلە ئېتىشەر.
شاتلىغىدىن سەكرىدى ئۇ شۇندا بىر يولى
يېپىنچىنى ئورۈپ چىقتى كوكرەك ۋە قولى.

شا كىچىكىنەك كۈلكىسىگە ئۇنسىز جۇر بولۇپ،
پىسسىكىدە كۈلدى پولات دەپتەرنى قويۇپ.
قول سوزغاندا تۇزەتمەككە يوتقانىنى بىراق—
كوزلىرىنى ئاچتى بىردىن ئەخمەت تولغۇنۇپ.
بىر چىراقتا، بىر پولاتقا باقتى يېنىشلاپ،
تۇرۇپ كەتتى ئورنىدىن ئۇ غازىنى باشلاپ.

—"ھەي!" دەۋەتتى دەرھال پولات، ئەمما كېچىكتى،
مىنۇت ئوتمەي يىگىتلەرمۇ تەپ-تەخ بولۇشتى،

ئەتمالىم تاڭ ئاتتى دەپ ئالداندى ھەسسى،
كوزلىرىنى مولدۇرلىتىپ تېپ-تېچ تۇرۇشتى.
مېھىر يانغان كوزلىرىدىن چاقنىتىپ شولا،
يىگىتلەرگە قىلدى پولات بۇ سوزنى شۇنداق:

—"تاڭ ئاتقىلى خېلى بارغۇ ئۇخلايلى ئۇكام،
كېچىكمەيمىز ئىشنى ئەتە ئەتسەكمۇ داۋام."
دىدى ئەخمەت "ھەر ئاخشىمى ئۇخلاشقا بىزنى—
ئۇندەيسىزيۇ، تۇن بويى سىز ئالمايسىز ئارام.
بىزلەرغۇ ساق، دەردى بارغۇ سىزدە كېسەلنىڭ،
تەن ساقلىغى مۇھىم نەرسە ئادەم دېگەننىڭ.

دىدى ھەمدە—"دوختۇر سوزى چىقىپتۇ ئەستىن،
كوز يۇمايسىز ھازىرغىچە تاكى شام-كەچتىن.
سىزمۇ ئۇخلاڭ، ياكى بىزمۇ ھەمدەم بولايلى،
باشقا يول يوق سىزگە ئەمدى شۇنداق دىمەستىن".
—"توغرا"—دىدى ئەخمەتجاننىڭ گېپىنى غازى،
شۇ تەرەپقە تاپتى ئىشنىڭ ئېپىنى غازى.

ھەقلىق ئىدى شاگىرتىنىڭ ئېيتقان سوزى ھەم،
بىلەر ئىدى پولاتجاننىڭ ھەتتا ئوزى ھەم.
ئىشلىسۇنمۇ بىر ئوزى، ياق! بولدى بولار ئىش،
يۇمۇلايدۇ يىگىتلەرنىڭ ئەمدى كوزى ھەم.

چاقماق كەبى ئاشۇلارنى ئويلاندى پولات،
ئويلاندى-دە، كۆلۈپ تۇرۇپ سوز ئالدى پولات:

—"ئىش بېشدا يالقۇن، گەپتە چاقماق يىگىتلەر،
شۇ تۇپەيلى مەن سىلەرگە ئامراق يىگىتلەر.
مەيلى بوپتۇ، مەنمۇ ئىشلەي باشلاپ سىلەرنى،
تەس ئىكەنغۇ سىلەرگە تەڭ تۇرماق يىگىتلەر."
خوشلۇغدا يىگىتلەر تەڭ دىڭلاپ قولاقنى،
بۇيرۇق كۈتۈپ چوردەشتى تېخنىك پولاتنى.

—"ئېيتسام بۇنى "نولدە بەش"كە ئائىت تېپىشماق،
قوزۇقلارنىڭ جاي-جايىنى تەكشۈرۈپ چىقماق.
ئۇ يان ئويلاپ، بۇ يان ئويلاپ تۇگدۇم تۈگۈچنى،
ئەمدى زورۇر ئاشۇ مۇھىم تۈگۈننى تاپماق."
سوزلىگەنچە پولات ئىشەنچ-ئىدرەك توكەتتى،
يىگىتلەرنىڭ كوڭلىدە بىر شاتلىق كېزەتتى.

تاخلاپ كەتتى غازى شۇ چاغ شوخلۇغى پاتماي،
مادىڭ ئالدى قوللىرىغا پىقىراپ ئاي-هاي!
دىدى: "تاپتىم ئېيتارنىى پولات ئۇستامنىڭ،
ئەخمەت ئاكا تېز بولمامسەن سوزۇلۇپ ياتماي.
قانداق دىدىم، بىكار يېتىپ كۈتمەي تاڭنى بىز،
قوزۇقلارنى تەكشۈرەيلى ئاتلاپ هاڭنى بىز."

ـــ"شەيتان"ـــ دېدى تېخىنىڭ كۆلۈپ ماختاپ
غازىنى،
چاغلاپ باقتى يىگىتلەرنىڭ ئەلپاز-ھالىنى.
تەييار ئىدى يولۇاس كەبى غەيۋۇر جەڭچىلەر،
كوكرەك كەرگەن ھەتتا ئىشقا ئاتاپ بارىنى.
جۈپ كوزلەردىن چاقناپ تۇرغان ئىقبال كورۈنگەچ،
بۇ ھالەتتىن پولاتجاننىڭ كوڭلى سۆيۈنگەچ.

ئېيتتى تېخىنىڭ ـــ"قېنى باتۇر، چاققان يىگىتلەر،
پەرھات بولۇپ مۇشەققەتنى يارغان يىگىتلەر.
ئەلگە گۈلخان ئىشقىمىزدىن تاڭنى كۆلدۈرۈپ،
راس ئىشلەيلى كوكتە بولۇپ چولپان يىگىتلەر!"
ئۇچتى شۇندا شوخ يىگىتلەر سوڭداپ پولاتنى،
تۇن پەردىسى قۇچىغىغا تاشلاپ قاناتنى.

* * *

ئېخ، گۈزەللىك! گۈزەللىكمۇ شۇنداق بولاركەن،
چوغدەك قەلب تۇن قوينىغا زىننەت قوشاركەن.
يەردە يۇلتۇز، يۇلتۇز ئەمەس نۇرلۇق چىراق ئۇ،
كوك سەتھىدە ھۇكەرنىمۇ نۇرسىز قىلاركەن!
ئاقار يۇلتۇز كوكتە دەيدۇ كوكتە ئەمەس ئۇ،
كوكتە ھۇكەر، خىجىللىقتا تولغان پەۋەس ئۇ.

يغلىدۇ ئۇچ تال چىراق گاھى تارايدۇ،
يېقىنلايدۇ بىر بىرىگە ياكى ئۇزايدۇ.
قاش تاشلىشىپ ئۇ ياق-بۇ ياق تەۋرىنىپ گاھى،
ئىشارىسى بىر بىرىگە زەپمۇ يارايدۇ.
ھاياجانىنى بەزمىسىدە ئوتلىشىپ جامنى،
قۇربان ئېتەر ئۇلار بۇ دەم ئۇيقۇ-ئارامنى.

يىگىتلەرنى باشلار پولات، يەردە ئۇزەر ئۇ،
گۈمانى بار قوزۇقلارنى بىر-بىر كورەر ئۇ.
چىراق بىلەن نۇرغا پۈركەپ جىمجىت دالانى،
تاش تۆۋىدە توختاپ بەزمن ئويلار سۈرەر ئۇ.
ئېنىقلىشىپ قوزۇقلارنى ئولچەر چەن سېلىپ،
ئوتۇپ كېتەر ياكى ئاتا شەرتلىك ئەن سېلىپ.

ئۇلار ئاتلاپ كەلگىنىدە چىغلىق جىراغا،
چىغ ئاستىدىن ھۇركۈپ تورغاي ئۇچتى ھاۋاغا.
كۆز قىلدى-دە، قانات قاقتى جۈپتى قوغلىشىپ،
ــ"ئوھوي!"ــ دىدى ئەخمەت شۇ ئان باقتى ساماغا.
باقتى ھەمدە تاغ كەينىدىن كوردى ئۇپۇقنى،
ئۇپۇق ئارا جىلۋە ئەتكەن سۈتىرەڭ يورۇقنى.

ــ"قارىغىلارچۇ!"ــ دىدى ئەخمەت "تاڭنىڭ ھوسنىنى"
ھاياجاندا قىلدى ئىزھار تاڭنىڭ زوۋقنى.

تاشلاپ نىگاھ ئۇيۇق تامان باقتى پولاتمۇ،
تاماشا قىپ تاغدا گۈزەل تاڭنىڭ پەيزىنى.
غازىغمۇ تاغ سەھەرى گۈلدەك كورۈندى،
دىل جامغا تاڭ كوركىدىن شاتلىق قۇيۇلدى.

بۇ چاغ راستىن كەڭ ئۇپۇقتا چەكسىز گۈزەللىك،
قىزىل تاجى چوققىلارنىڭ شۇنچە سولەتلىك.
مەرۋايىتتىن مونچاق ئاسقان كوپ-كوك يوپۇرماق،
تاڭ ساباسى ئەركىلەتسە تىترەيدۇ تېتىك.
سازەندە قۇش تەقەززاسى تاپقاچ ئارامنى،
كۈي باشلىدى خۇش ئاۋازدا سازلاپ مۇقامنى.

—"ئەجەپ!"—دىدى باقتاچ پولات چوغدەك قۇياشقا،
—"كورۈپ قانچە سەھەر-تاڭنى يەتتىم بۇ ياشقا.
بۇگۈن تاڭمۇ، كۈنمۇ گۈزەل،
گۈزەلدۇر بارچە،
بۇگۈن ھەي-ھەي! بۇ سەھەرنىڭ لەززىتى باشقا!"
ھەق سوز، دىمەك ئەل ئىشقىدا كويگەن كىشىنىڭ—
لەززىتى قوش، چەككەن جاپا، سۈيگەن ئىشىنىڭ.

توتنچى باپ پولاتـتەك بول!

تۇن يېرىمى شۇ تەرىقە تاڭغا ئۇلاندى،
تاغ قاپتىلى كۇن ئاتەش تەپتىدە ياندى.
ساي تورغىيى كۆي توختىتىپ ئۇگدەپ، ئوزىنى—
ھالسز ياپراق، لويىللارنىڭ ئاستىغا ئالدى.
يىگىتلەر ئويناپ يەقەت پەرۋاز ئەيلىشپ،
قانىتىنى پال-پۇل قىلىپ كوكتە لەيلىشپ.

تاشلار بېتى مەش مىسالى، ئوت كەبى ئاپتاپ،
يىلىنجايدۇ كوكۇش قۇملار ئۇستىدە چاقناپ.
ئىشلەر ئەنە پولات ھەمدە ئىشچان يىگىتلەر،
كېلەر سايدا چاخچاقلىشىپ تاشمۇ-تاش ئاتلاپ.
يەرۇ-ئاسمان مەيلى پېچىتەك پۇركىسۇن يالقۇن،
شۇندا پەقەت داشقال كويەر، تاۋلىنار ئالتۇن.

— "قېنى ئۇكا" — دىدى پولات ئەخمەتكە قاراپ،
— "بىر سايرىۋەت، بەلەن ناخشا-ئاھاڭنى تاللاپ،
ھورۇن تورغاي ئۇيقۇسىدىن ئويغانسۇن چوچۇپ،
سېنىڭ دىلنى سەگەتكۇچى مۇقامىڭ ئاڭلاپ."
— "ماقۇل!" — دىدى ئەخمەت شۇ ئان قىردى گېلىنى،
جۇر قىلغىلى غازى بەلدىن ئالدى نەيىنى.

گۈشبدا ــ گۈزەل باغدا،
گۈلباغنى كورۈپ قالدىم.
خۇش بۇى گۈل ـ چىچەكلەردىن
گۈل دەستە تىزىپ ياندىم.

كوڭلۈمنى قېتىپ گۈلگە
يايرىمغا تۇتاي دەيمەن.
ئىشلەشتە بولۇپ داڭدار
كوڭلىنى ئۇتاي دەيمەن.

ئىشقى بىلەن نېيىنى شوخ پۇۋلىسە غازى،
ئاشار ئىدى تاغ بېشىدىن ناخشا ساداسى.
يانغۇ بەردى مەلە ياقتىن كۈيگە ئەجەبا ــ
زەپ يېقىملىق، زەپمۇ لەرزان ناخشا ئاۋازى.
قايىل بولۇپ كۈيگە ھەممە هاي ـ هاي دېيىشتى،
قوللىرىنى قۇلىغىغا كاناي قىلىشتى.

گۈشبدىن ــ گۈزەل باغدىن،
گۈل دەستە تىزىپ كەلدىم.
گۈللەرگە شىپا خۇش بۇي،
ئەل مېھرى قوشۇپ كەلدىم.

مېھرىمنى قېتىپ گۈلگە،
ئىشچانغا تۇتاي دەيمەن.
يايرىمغا بولۇپ ھەمدەم،
قاشىدا قالاي دەيمەن.

ـــ"ئايشەم!"دىدى ئەخمەت شۇ دەم چاندى سوزىدىن،
ۋىل قىلدى-دە، بىر ئوت سېپاپ ئوتتى يۈزىدىن.
ـــ"ئايشەم!"دىن ھاياجاننى كوردى پولاتمۇ،
ئەخمەتجاننىڭ ئىشقىي ئوتى يانغان كوزىدىن.
ۋىلىق-ۋىلىق كۈلدى غازى "يەڭگەم كەلدى" دەپ،
چىمداپ قويدى ئەخمەت ئۇنى "ئەمدى بولدى" دەپ.

راستىن ئايشەم چىقىپ كەلدى قول سېلىپ بىردىن،
تاغ گۈللىرى چوغ مىسالى كۆلگەن ئېدىردىن.
خىجىل بولۇپ شوخ چىچەكلەر بەردى ئاڭا يول،
چىقىپ كەلدى بىر گۈل گويا گۈللەر ئىچىدىن.
ئايشەم تولغان، توق قىزارغان رەيھان ئەمەسمۇ؟
ناخشىسىغا بۈلبۈل خۇشتار، ھەيران ئەمەسمۇ؟

ئەخمەتجاننىڭ يۈزى شۇندا گۈلدەك قىزاردى،
پولات كۈلۈپ سېستىرانىڭ ئالدىغا باردى.
دىدى ئاڭا "قەدىمكىز بولسۇن مۇبارەك ـــ

يولىكىزغا قاراپ كوزلەر گوھەرى ھاردى.“
لىپاپلىق چاخچاق بىلەن كۆلدى ھەممىسى،
كوتىرىلدى خجىللىقنىڭ سۇرلۇك پەردىسى.

ـــ”خوش كېلىپسىز!“ـــدىدى ئەخمەت، ”خوش كېپسىز بەلەن،
سىزگە بىزنى يوقلايدىغان كۆنمۇ باركەن!“
ـــ”ئىلىپ كەلدىم تېخنىك ئۇچۇن دورا-شىپالىق“
دىدى ئايشەم ـــ”سىزنى كورمەي مىڭ يىل چىدارمەن.“
چاخچاق دىسە ئايشەمگە ھىچ تەگمۇش يوق ئىدى،
ئەل ئىچىدە ئاڭا ھورمەت ـــ ئالقىش قوش ئىدى.

شوخ كۆلكىلەر بېسىلغاندا ئايشەم ئاچتى گەپ،
ـــ”پولات ئاكا مەن ئاتايىن كەلدىم سىزنى دەپ،
كېسىلىكىز كورمەك ئۇچۇن ئەۋەتتى شۇجى،
دىدى تېخنىك جاپا چەكتى چولدە بىزنى دەپ.
قېنى ئەمدى جىم بولۇڭلار ھاي-ھاي يىگىتلەر
تېخنىكنى مەن داۋالاشنى باشلاي يىگىتلەر!“

تىكلىغۇچنى ئىلىپ ئايشەم كىيدى خالاتنى،
ـــ”ئوھوي!“ـــدىدى، زېھنى بىلەن تىكشاپ پولاتنى.
ـــ”كەنتتىكى ئىش ھەققىدە سوزلىگىن سىكلىم،
كورگۇم كەلدى گۇڭشېدىكى جۇشقۇن ھاياتنى.“

گەپنی بۇراپ تېخنىك ئىشنى ياپقانتى بىلىپ،
سېستىرا قىز ئېيتتى شۇ ئان جىددى تۇس ئېلىپ.

ـــ"پولات ئاكا، ھە دىسلا گەپنى بۇرايسىز،
راستىن ئېيتسام بۇ كېسەلگە ئادىدى قارايسىز.
ئاڭلىمايسىز يېنىك ئىشلەپ دەم ئال دىسەكمۇ،
ياكى كېسەل ياستۇغىغا باشنى قويامسىز؟
كايىش بىلەن ئايشەم سوئال تاشلاپ تۇراتتى،
بۇ سوراقنى پولات خۇش خۇي ئاڭلاپ تۇراتتى.

ئېيتتى تېخنىك: "سىڭلىم راستىن ھەقلىق سوزىڭىز،
چىچەنسز ۋە بىزدىن ھەســـە سەزگۇر ئوزىڭىز.
سانچىڭ قېنى يىگىنىڭىزگە مۇسكۇلۇم تەيىيار،
دورا بېرىڭ ئىچكىنىمنى كورسۇن كوزىڭىز."
ھا.....ھا قىلىپ كۇلدى پولات كەمتەرىــن شۇنچە،
سېستىرادىن سۇيۇنۇپ چىن قەلبىدىن شۇنچە.

كېزى كەلسە كۇلكىدىن ھىچ قالمىدى ئايشەم،
كۇلۇپ تۇرۇپ جاراھەتنى باغلىدى ئايشەم.
ئوكۇل قويغاچ سوزلىۋەتتى نەچچە پەرزىنى،
سومكىسىنى مۇرىسىگە تاشلىدى ئايشەم.

تېخنىك ئۇچۇن سېستىراغا دىدى ـ دە "رەھمەت"
پەيتنى پايلاپ چاخچىغنى باشلىدى ئەخمەت:

ـــ"توختاپ تۇرۇڭ ياخشى دوختۇر بىز ئۇچۇن
جىنىدەك،
نىمىلەر دەپ سوقار ئىكىن بىزنىڭ بۇ يۇرەك.
ئەجەپ ئەمەس كېسەل بولسا تاپسا شىپالىق،
نىمىشقىكىن بۇگۇن سەل ـ پەل رېتىمى تېزرەك".
چاندۇرمىدى، تىڭلىغۇچنى چاپلىدى ئايشەم،
ئەخمەتجانغا سوزنى شۇنداق باشلىدى ئايشەم:

ـــ"بىتاپكەنسىز، كېسەل سىزگە بەكمۇ ئايانداۋر،
ئەل ئالدىدا ئېيتماق بىراق يۇزگە يامانداۋر.
خالىسىڭىز،
خالامسىزكىن، ئەتە يا ئۇگۇن،
ھېچ بولمىسا خالى يەردە ئېيتماق ئاساندۇر."
"ئېيتىڭ"ـــ دىدى ئەخمەت ئۇزمەي كوزىنى قىزدىن،
ـــ"ياق!"ـــ دىدى قىز قاچتى ئەمما ئارقىغا بىردىن.

ئىما قىلدى پولات قېنى قوغلا دىگەندەك،
دىدى غازى "ئىست، يىگىت بولامدۇ سەندەك."
غۇرۇر كۇچى ئايىغىغا بەردى دەرماننى،
ئەخمەت شۇ ئان قىزنى قوغلاپ كەتتى قۇيۇندەك،

قوغلاپ كەتتى بار كۈچ بىلەن تاشلاپ قەدەمنى،
قىر كەينىدە قوغلاپ يەتمەك ئۈچۈن ئايشەمنى.

كورمەك ئۈچۈن گۈل ئۈلارنى بويلار سوزاتتى،
چىغ تۈۋىدىن ئۈركۈپ قۇشلار شاختا قوناتتى.
ساپ مۇھەببەت كۈلكىسىدىن زوقلىنىپ شۇنچە،
مېھمانلىرى شەرىپىگە سايراپ قوياتتى.
"كاككۈك" ــ دەيتتى نەلەردىدۇ كاككۈك كۈلەتتى،
كاككۈكمۇ بۇ تاماشادىن يايراپ كېتەتتى.

گۈل ئىچىدە مىسلى ئۈلار بىر جۈپ كېپىنەك،
قوغلىشاتتى سايدا گويا ئاھۇ ـ كىيىكتەك.
تۈتتى يىگىت قىزنى نەچچە، تۈتتىيۇ ئەمما،
قوللىرىدىن ئاجرار ئىدى سىرغىپ بېلىقتەك.
قىز قاچىدۇ، قىز نىمشقا كىرمىسۇن سوزگە،
كوكاتلىقتا قوغلىشىشنىڭ لەززىتى ئوزگە.

قاچماس ئەمدى سېستىرا قىز قالدى ئاياقتىن،
كۈتكىنى شۇ، ئەخمەت ئۇنى تۈتتى توساتتىن.
هارغىن كوزلەر،
خۇما كوزلەر ئۇچراشتى قايتا،
هالال مەقسەت ئالدى لەززەت ياشلىق هاياتتىن.

ئىگىز ئوسكەن گۈل-كوكاتلار بەردى پانانى،
ئاتا قىلدى تاغ سەگۈسى سالقىن ھاۋانى.

ئەخمەت دىدى "بىتاپلىقنىڭ داۋاسى قايدا؟"
ئايشەم دىدى "كۆزدە، چىراق پارلىغان چاغدا.
پولات ئوخشاش جاسارەتنى مەڭگۈ يار تۇتۇپ
قېنى، پەندىن توھپە گۈلى كۆلدۇرۇڭ سايدا!"
—"جەزمەن"—دىدى، ئەخمەت، گۈللەر بەردى پانانى،
چىن سۆيگۈنىڭ تەشنالىغى تاپتى شىپانى.

بەشىنچى باب شەمشاتنىڭمۇ يىلتىزى تۇپراقتا

كەچكى قۇياش چوغ مىسالى چاقنار ئۇپۇقتا،
زەر جىيەكلىك شايى-شەلپەر ئويناپ ئۇپۇقتا.
تاشلار قىزىل، جىلغا قىزىل، بار ئالەم قىزىل،
گىدەيگەن زور چوققىلارنىڭ قالپىغى كاتتا.
تال-تال شولا بۇلۇتلارنىڭ كوكسىنى تەشكەن،
سايغا گۈلزار—باغىي جەننەت ھوسىنىنى بەرگەن.

ئەنە سايدا ئالتۇن رەڭلىك تونغا پۈركىنىپ،
شوخ يىگىتلەر چېدىر تامان كېلەر يول ئېلىپ.
كېلەر ئەخمەت، ئوشىنىسىدە دۇربۇن ساندۇغى،
كېلەر پۇتمەس شاتلىغىنى توۋلاپ كۈي قىلىپ.

ـــ "سايرا" ـــ دىدى مۇرىسىگە قاقتى پولاتمۇ،
بوم ئاۋازدا كۆيگە سادا قاتتى پولاتمۇ.

ـــ "ئوھوي" ـــ دىدى، غازى شۇ ئان يارنى كورىستىپ،
چۈشتى ئۇلار پەسكە ئاتلىق ئادەمنى كورۈپ.
پۇتلىرىدا يەڭگىل چورۇق، ئاستىدا بوز ئات،
كېلەر ئىدى تاشمەت قويچى ئەگمىدىن ئوتۇپ.
قوچاغلاشتى ئۇلار قىزغىن ئەھۋال سوراشتى،
دىدارلاشقان يېقىنلارنىڭ شاتلىغى تاشتى.

ـــ "قانداق تاغا، قويلار ئامان توللەر خەتەرسىز؟
كەپمىزگە بېرىپ بەلكى توختاپ ئوتەرسىز؟
دىمىسەمۇ ئالدىراپسىز مەلىگە جەزمەن،
يا بولمىسا بۈگۈن قونۇپ ئەتە كېتەرسىز؟"
تەكەللۇپسىز ماڭدى قويچى چېدىرغا كەتتى،
چاي ئۈستىدە سوز داۋامى ئەۋجىگە يەتتى.

ـــ "راستىن ئېيتسام، مەلە ياقتا ھېچبىر ئىشىم يوق،
تاغ كەينىدە قويلار ئامان، تولدىن كۆڭۈل توق.
كەلدىم پەقەت چۈش مەزگىلى ئاڭلاپ خەۋەرنى،
بۇ سايدىكى ئولچەش ئىشى-ئامبار توغرۇلۇق."
ـــ "سوزلەڭ تاغا" ـــ دىدى ئەخمەت قويچىنى سۈيلەپ،
سەگەكلەشتى پولاتنىكمۇ دىققىتى ئورلەپ.

ـــ"شۇنداق قىلىپ پۈتىن كويگەن توخۇدەك بولدۇم،
قوينى دەرھال باللارغا تۈتقۇزۇپ قويدۇم.
ساقلاپ كەلگەن تەۋەرۈكنى سالدىم قوينۇمغا،
ساينى كوزلەپ بوز ئېتىمغا قامچىنى ئۇردۇم."
گۈگۈم بۇ چاغ سايغا ئاستا ياپتى پەردىنى.
يۇلتۇز كۆلۈپ زىننەتلىدى ئاسمان قەرىنى.

شۇندا قويچى ئوك قولىنى قوينىغا سالدى،
ئاۋايلاپ ئۇ قوينىدىن بىر تۈگۈچنى ئالدى.
ھورمەت بىلەن بۇ تۈگۈچنى ئاچقاندا پولات،
ھەيرانلىغى ھەسسە ئورلەپ تاك قېتىپ قالدى.
ئەخمەت ھەمدە غازى سىرلىق قەغەزگە باقتى،
سوز كېمىسى پەرۋاسىزلىق سۈيىدە ئاقتى.

ـــ كويۇك قەغەز! "ـــ ئويلىمايلا دەۋەتتى غازى.
ـــ"ئولچەش ئۈچۈن قانچىلىكتۇر پايدىسى زادى؟"
ـــ"ئاجايىپ ئىش، خەرىتىگە ئوخشايدۇ بىراق"ـــ
دىدى ئەخمەت "خەت يازغۇدەك بولسىچۇ كاشكى."
تاشمەت قويچى ئاڭلاپ بۇنى خۇرسىندى بىراق،
سالدى ئەمما ئۈمىت بىلەن تېخنىكقا قۇلاق.

پولات كورۇپ خەرىتىنى كوڭلى بۇزۇلدى،
يىگىتلەرنى ئەدەپلىمەك ئەپسىز تۇيۇلدى.

ـــ"ئۇكىجانلار!"ـــدىدى شۇندا بەش يىل بۇرۇنقى،
بىر كەچۇرمىش كوز ئالدىدا بىر-بىر كورۇندى.
يورۇتاتتى پولات بۇ چاغ تارىخ بېتىنى،
يورۇتاتتى مىسلى گۈڭگا دىللار قېتىنى.

*　　*　　*

ئاشۇ چاغلار، كوكتە تۇمان، دىل يارا كۆنلەر،
چىچەك سولغان باغدا بۇلبۇل بىناۋا كۆنلەر.
دەملەر بوغۇق، ئەلنىڭ ئۈمىت-ئەركى كىشەنلىك،
جاراھەتلىك يۈرەك دەردى بىداۋا كۆنلەر.
نەگە باقساڭ ئاپەت قۇشى ئەركىن كېزەتتى،
يەلكىلەردە مۇدھىش قىسمەت دەۋران سۈرەتتى.

زۇلمەت بىراق قانچە باسسا ئاسمان يۈزىنى،
كورسىتەركەن يۇلتۇز شۇنچە چاقناپ ئۇزىنى.
ئاشۇ كۆنلەر چولپان كەبى چاچتى پولات نۇر،
بورانلاردا شۇڭقار بولۇپ تاۋلاپ ئۇزىنى.
قۇيۇنلاردا تۇردى مەغرۇر تاغدەك-قىيادەك،
جۇتنى يەڭدى قىيادىكى سولىاس گىيادەك.

شىددەت بىلەن ئۇرسۇن مەيلى دولقۇن قاتمۇ-قات،
نومۇس بىلدى ئوز يولىدىن تايماقنى پولات.

يېڭى ئامبار پىلانىنى كوڭلىگە پۈكتى،
باشلۇەتتى خەرىتىگە ئالماقنى پولات.
قولداش ئىدى ئاڭا پارتكوم، ئامما مەدەتكار،
يولداش ئىدى سايدا ــ جەڭدە ئوت يۈرەك ياشلار.

كۈنلەر ئوتۇپ ئولچەش ئىشى ئۈتۈق تاپقاندا،
يۈكسەك پىلان ئىجاتكارغا كۈلۈپ باققاندا،
شۇم چايانلار ئۈۋسىدىن چىقتى ئومىلەپ،
ئەدەپ كەتتى توھمەت بىرلە پاسات ھەر ياندا.
ئەلنىڭ ئىشى قارا كوڭۈل ياۋغا يارامدۇ؟
چايان بىر كۈن نەشتىرىنى سالماي قالامدۇ؟

ئىش ئۈستىدە پولات، گۈم ـ گۈم دۇمباق چېلىندى،
بىر زەربىدىن ئاجراپ ئىشىك ئەنسىز ئېچىلدى.
ئالتە توك ـ توك شوئار توۋلاپ كىردى ئېتىلىپ،
ئورلەپ قۇيۇن، دەپتەر، كىتاپ بەرى چېچىلدى.
سورۇن تەلەت بىرى شۇ ئان چىقتى ئالدىغا،
بىرى ئۈنىڭ ئېيتارىنى سالدى يادىغا.

ــ "توۋا قىلماس بۇرژۇئاغا بۇيرۇق" ــ دىدى ئۇ،
ــ "بولدۇك ئۇلۇغ ئىنقىلاپتا قۇيرۇق" ــ دىدى ئۇ.

ـــ"ئىشنى توختات، شوبشبەنگە تاپشۇردۇق سېنى،
ئىككى كۇنلۇك ئويلاش ۋاقتى بەردۇق"ـــدىدى ئۇ.
بۇ تاپ بولمە بوشلۇغىدا غەۋغا ئاقاتتى،
شاۋقۇن غەزەپ پىلتىسىغا ئوتلار ياقاتتى.

يولسىزلىقتىن پولات ئاران باستى ئۆزىنى،
"كاتتىۋاش"قا تىك قادىلىپ ئېيتتى سوزىنى.
ـــ"ئېيتىڭلارچۇ، بۇ ئىشمدا، مەندە نە گۇنا،
مەقسەت پەقەت مول قىلماقتۇر گۈزەلنى سۆيىنى.
ئۇنىڭ بۇ دەم كوكرەكلىرى ئورلەپ تۇراتتى،
بۇ ھال يۈرەك قاتلىرىنى تىغدەك تىلاتتى.

ـــ"سەنچە تېخى ئىسيانچىغا ئوچلۇك قىلامسەن،
سېسىق نامىڭ، قىلمىشىڭنى بىلمەي يۈرەمسەن؟
ئاقلىشىشقا باشلاپ خەقنى، ئالداپ ئامىنى،
خاتا يولغا ماڭغىنىڭنى سەزمەي يۈرەمسەن؟
پولاتجاننى يەڭمەك ئاڭا بەك تەس تۇيۇلدى،
ئىسقىرتتى ـ دە كاتتىۋاش، تەڭ دۇمباق ئۇرۇلدى.

تېخنىك شۇندا بىلدى روشەن ئىشنىڭ تەكتىنى،
سوز باشلىدى تاغ مىسالى رۇسلاپ قەددىنى.
ـــ"قوللىرىڭدىن كەلگىنىنى مەيلى قىلىۋەر ـــ
پۇكەلمەيسەن بىراق كۇچەپ شەمشات بەستىنى."

بۇ سوز تامام پاش ئەتكەچكە نوچى قەستىنى،
ئىشقا سالدى ئاخىر ئۇلار ئىپلاس ۋاستىنى.

شددەت بىلەن ئىككى-ئۇچى ئارقان چىقاردى،
چاڭگال سېلىپ پولاتجاننىڭ ئالدىغا باردى.
كوردى ئەمما كوز ئالدىدا قەددى ھەيۋەت تاغ،
قورقۇنچاقنىڭ قاچتى بىردىن ماغدۇر-ماجالى.
پولات بۇ چاغ قەھرىمانانە، تەمكىن تۇراتتى،
روجەك بىلەن ساي تەرەپكە مەغرۇر باقاتتى.

—"باغلا!"—دىدى، ئاچچىغىدىن تىترەپ كاتتىۋاش،
ئالدى چوماق، رەزىللىكتە بولدى ئوزى باش.
خەرىتىگە قول ئۇزاتتى، ئەمما پولاتنىڭ—
بىلىگىگە ئارقان چۇشتى، باشلاندى باغلاش.
—"خەرىتىنى"—دىدى، پولات قولى باغلاندى،
تىلسز دىلى پۇتمەس غەزەپ ئىلكىدە ياندى.

مانا ساڭا—دىدى نوچى تامغا يېپىشتى،
قالغانلىرى پولاتجاننى مەھكەم تۇتۇشتى.
خەرىتىنى سويدى تامدىن، تاشلىدى يەرگە،
چەيلەپ-چەيلەپ شارت قىلدى-دە، ئوتنى يېقىشتى.
ئوتنى ياقتى غالىبانە كۇلدى كاتتىۋاش،
ئوتتىن گويا بىر كارامەت كوردى كاتتىۋاش.

ـــ"ئاھ" دەۋەتتى پولات ئەجرى كويگەننى كورۇپ،
ئالغىنىدەك ئوز تېنىدىن بىر پارچە ئۇزۇپ.
"ئاھ" دەۋەتتى يالقۇن تامان ئىنتىلدى، بىراق ـــ
غەۋغاچىلار ئۇنى سورەپ ئېپ كەتتى سۇرۇپ.
ئورتەنگىنى قەغەزمىدۇ ياكى يۈرەكمۇ؟
پولات ئۇچۇن ئازاپ بولماس ئۇندىن بولەكمۇ؟
. . . . . .

ـــ"ئاندىن كېيىن" ـــ دىدى ئەخمەت تاشمەتكە قاراپ،
تاشمەت ئاڭا بەردى مۇنۇ سوز بىرلە جاۋاپ.
ـــ"دەل پەيتىدە بېرىپتىمەن مەنمۇ گۇڭشىغا،
ھەيران بولدۇم ئەنسز چۇقان غەۋغانى ئاڭلاپ.
يۇگۇر ـــ دىدىم، يۇگۇردۇم ـ دە، كىردىم بولۇمگە،
ئىشلار غەيرى، ئىشەنمەيلا قالدىم كوزۇمگە.

"شۇ ئەسنادا پولاتجاننى سورەپ چىقىشتى،
مېنى توستى، مەن ئېتىلدىم تىللاپ قېلىشتى.
كوردۇم شۇندا كويۇپ تۇرغان قەغەزنى بىردىن،
يۇرىگىمىنىڭ قات ـ قاتلىرى شۇنچە ئېچىشتى.
دىدىم ئۇنى پولات تېخىنىڭ سىزغان ئەمەسمۇ؟
كوپ ئەجرىنى ئاڭا قۇربان قىلغان ئەمەسمۇ؟

ئوچۇردۇم-دە ئوتنى، ئۇنى قوينۇمغا سالدىم،
ئەتراپىمغا قاراپ-قاراپ كەينىمگە ياندىم.
شۇندىن بېرى ئوتتى يىللار، قويچىمەن تاغدا،
بۇنى كورسەم پولاتجاننى يادىمغا ئالدىم.
ئوغلۇم، مانا مۇشۇ بولۇپ ئوتكەن كەچۈرمىش،
شۇندىن بۇيان باھار پەسلى كەلدى كېتىپ قىش."

ئايدالادا يانار ئىدى گۈلخان گۈرۈلدەپ،
ياتار ئىدى تەبىەتمۇ ئۇيقۇدا ئۇگدەپ.
يىگىتلەرنىڭ كوكسى بۇ دەم تېنىچسىز ئەمما،
چايقىلاتتى ھىسلىرىنىڭ دولقۇنى ئورلەپ.
كوتەردى-دە، خىياللاردىن بېشىنى غازى،
ئاستاغىنا سۈرتۈۋالدى يېشىنى غازى.

تېخنىك بۇ تاپ ئوز پىكرىگە بەرگەن ئىختىيار،
باقار ئىدى خەرىتىگە شۇنچە ئىنتىزار.
ئامان قالغان بىر بۇرجەكنى كوردى يېنىشلاپ،
بىردىن ئۇنىڭ چىرايىغا بولدى كۈلكە يار.
يىگىتلەر بۇ ئالامەتكە بولدى دىققەتنى،
"تېچ بول"—دىدى تاشمەت نوقۇپ غازى، ئەخمەتنى.

دىدى پولات "تاشمەت ئاكا—رەھمەت سىز ئۇچۇن،
بەختىمزگە بۇنى ساقلاپ كېپسىز بىز ئۇچۇن.

مانا مۇشۇ بۇرجىگىده سانلار ساق ئىكەن،
بۇ ئاساسنىڭ پايدىسى بار شەكسىز بىز ئۈچۈن.
تاشمەت قويچى شاتلاندى بۇ توھپىسى بىرلە،
يىگىتلەرمۇ تەبرىكلىدى كۆلكىسى بىرلە.

ئالتىنچى باب ئوتكەلگە ھۇجۇم

تۇنمۇ ھەسسە، كوكتە يۇلتۇز، چاقنايدۇ ھۇكەر،
پىل-پىل قىلىپ يەر يۈزىگە تاشلايدۇ نەزەر.
بىر بىرىگە دەيدۇ ھەتتا "كوردۇم كارامەت،
نېچۈن سايدا تا شۇ چاققا ئوچمەيدۇ پەنەر؟"
ئەمما ھەيران ھۇكەر-يۇلتۇز بىلگەي قەيەردىن،
چوغدەك چىچەك كۆلىمشىنى توكۈلگەن تەردىن.

چىراق ئەمەس كويگىنى، بۇ كويگەن يۈرەكلەر،
ئىجات ئاتلىق جانان ئىستەپ يانغان تىلەكلەر.
ئۇلار راستىن ئۇنتۇغانمۇ كىرپىك قېقىشنى،
ياق، ئۇيقۇغا ئەسىر بولماس بىزنىڭ زىرەكلەر.
نېچۈن تالسۇن كۆتكەن پەيتلەر كۈلۈپ باققاندا،
كوز ئالدىدا يار ۋىسالى قۇچاق ئاچقاندا.

قەلبىمنى سىيادانغا قويدى-دە، تېخنىك،
ئەسنۇاللىدى، قولىدىن قاس چىقاردى ئەپلىك.

(ئادەتتى بۇ) قايناقسۇنى كەلتۇردى غازى،
ئاق تابىلىتىنى غۇرت-غۇرت قىلىپ يۇتىتى-دە،
تېخىنىك.
قۇتىچاقنى روبىرودا قويدى ئەخمەتنىك،
ئاڭا بىرەدىن ئاغدى ئويناق كوزى ئەخمەتنىك.

ئاغدى كوزى، كوردى ئۇندىن تال-تال دورىنى،
كوردى ئوماق جىلۋە ئەيلەپ تۇرغان يارىنى.
چەكتى شۇندا ئىشتىياقنىك تاتلىق ھىسلىرى،
بىر يېقىملىق سەزگۈ بىلەن قەلبى تارىنى.
بۇ شېپاغا يارىنىك قولى تەككەن ئەمەسمۇ؟
شۇ قول مەيلى شاخلىرىنى ئەككەن ئەمەسمۇ؟

ئاغدى كوزى، كوردى ئۇندىن تال-تال چېچەكنى،
چېچەكلىكتە ئوز قويىنىغا چۇشكەن بىلەكنى.
كوز ئالدىغا ئىختىيارسىز كەلدى تۇنۇگۇن،
كوردى ۋاپا ۋەدە قىلغان سادىق يۇرەكنى.
يىل ئوتتىمۇ، يىلمۇ ئەمەس ئوتتى پەقەت كۇن،
بۇ كۇن ئۇزاق تۇيۇلاركىن ئەخمەتكە نېچۇن؟

چۇنكى، يىگىت كورسە ئىدى ھەر كۇن يارىنى،
بىراق سايلىق توسار ئىدى ئايرىپ ئارىنى.

زۇمرەت ئېقىم ئاققۇزار ئۇ مەلىگە ئەمدى،
بەخش ئەيلەپ بۇ ئىش ئۇچۇن ئەخمەت بارىنى.
ئۇ چاغ ئېقىپ سۇ بىلەن تەڭ ئوستەڭ بويلايدۇ،
ئەتە ـ ئاخشام يارى بىلەن بىللە ئويناپدۇ.....

"يالت" قىلىپ پولات ئاڭا بىر كوز تاشلىدى،
كۇلۇپ قويدى، شۇندا قىزىق چاخچاق باشلىدى.
ـــ"ۋاي ئۇكامەي، كوڭلۇڭ يەنە قاچتى مەلىگە،
سېغىندۇردى سېنى قىزىنىڭ قىيغاچ قاشلىرى".
ـــ"ياقەي"ـــدىدى تىرىنغىنى كولىدى ئەخمەت،
قۇتىچاقتىن نەزىرىنى بۇرىدى ئەخمەت.

ـــ"بىلمەس دىمە قاناتلىنىپ ئۇچقان ئويۇڭنى،
تاقىتىڭ ـ تاق كورمەڭ ئۇچۇن ئايشەم گۇلۇڭنى.
پۇرسەت كېلەر، بولاي ساڭا تويدا توي بېشى،
ئاشۇ چاغدا جۇپ قىلارمىز تەنها بويۇڭنى".
سوز ئورندا باقتى ئەخمەت مېھرىۋان كوزگە،
هاياجاندا تىلى ئۇنىڭ كېلەمدۇ سوزگە.

قاھ ـ قاھ ئۇرۇپ كۇلدى غازى "جىم" دىدى تېخنىك،
تاشمەت ئاكا ئويقۇسىدىن غەم يىدى تېخنىك،
ساي تۇنگە ھەۋەس بىلەن باقتى روجەكتىن،
زوقى بىلەن سوز يېپىنى ئۇلىدى تېخنىك.

گەپلىرىدىن ئاكىلارچە شەپقەت ياغاتتى،
بۇ مىجەزى يېگىتلەرگە بەكمۇ يارايتتى.

"ئېخ، ئۇ چاغدا ساينىڭ نامى قالار ئاتاقتىن،
سەلمۇ، توپان بالاسمۇ قاچالماس قاشتىن.
بۇندىن مىسلى قان تومۇرىدەك تارىسا ئوستەڭ،
تاغ كەينىدە كۆلەر جەننەت مىسالى راستىن.
توڭ سىملىرى نۇر تارقىتار مەلىگە-دۇيگە،
تەڭكەش بولۇپ ماشىنىلار كۆلەر شات كۆيگە.

شۇ چاغ ئالتۇن تاغ مىسالى خامان راستلايمىز،
ئايدىڭ-يورۇق باراڭلىقتا توينى باشلايمىز.
مويسېپىتلەر مەمنۇن بولۇپ قوش توي دېيىشەر،
ئەنە شۇ چاغ مەشرەپ بىلەن توينى قۇتلايمىز.
قېنى ئۇكا، بىر كۆلگىنە، كۆلگىنە تاتلىق،
شۇ توي ئۈچۈن بىزگە زورۇر نېمە قىلماقلىق؟"

ــ "ئىشلەش كېرەك!" ــ دېدى ئەخمەت بىردىن قىزىشىپ،
توي چاغلىرى كوز ئالدىدىن ئوتتى تىزىلىپ.
ــ "ئىشلەش كېرەك!" ــ دېدى غازى باتۇر قىياپەت،
ــ "توغرا!" ــ دېدى شۇندا پولات باشىنى لىڭشىتىپ.

جمجمت كېچه، كېچه قوينى جمجمت ئەمەس، ياق!
بارار هۇجۇم ئوتكەللەرگە، شجائەت قاياق.

* * *

ئەتتىگەن! ئېخ، ئۇلۇغلۇقتا تاجى بىر كۈننىڭ،
كۈتكەن پەسلى مەۋجۇداتنىڭ، غۇنچىنىڭ ــ گۈلنىڭ.
پەيزى گويا بىر ئومۇرنىڭ قوۋناق چېغىدەك،
گۈزەللىكتە سەھنىسى ئۇ كۈيچى بۇلبۇلنىڭ.
ساپ سۈيگۈدىن بىشارەتتۇر خۇش بۇي هاۋاسى،
شۇ هاۋادىن ئالغان بىر دەم تەننىڭ داۋاسى.

ئەنە شۇنداق ئەتتىگەننىڭ بىرى، نۇر قۇياش ــ
لالىرەڭگە كۆمگەن ئېدىر، سايلارنى تۇتاش.
بېسىپ كېتەر شوخ كولكىلەر قۇشلار سازىنى،
بىر سادادىن ياڭراپ تۇرار بۇندا تاغۇ ـ تاش.
بىر سادا كىم، هاياجانلىق دىلنىڭ ئۇنى ئۇ،
كوكنى قۇچقان شان ـ زەپەرنىڭ نەغمە ـ كۈيى ئۇ.

غەلبە قىلدۇق دەيدۇ غازى شاتلىققا پېتىپ،
سەكرەر بادام دوپپىسىنى ئاسمانغا ئېتىپ.
بىر بىرىنى تەبرىكلىشەر ئەخمەت ۋە پولات،
قۇچاقلىشار قوللىرىنى مەھكەم سقىشىپ.

تاشمەت قويچى قىلدى تەيبار تاڭشۇرۇپ ئاتنى،
مەلە تامان قامچىلاشقا ئۇچقۇر قاناتنى.

چۇلۇڭۇرنى تۇتتى ئاتنىڭ دىدى ۋە غازى،
ــ"خۇش خەۋەرنى يەتكۈزۈشكە مەن باراي زادى".
ــ"مەنچۇ"ــ دىدى ئەخمەت شۇندا كەسكىن ئاھاڭدا،
جىلە بولۇپ غازىنىڭ ئۇ ئالدىغا باردى.
ئىككى قولدا قالدى بۇ دەم تىزگىنى ئاتنىڭ،
سوز ـ ھوكمىنى كۆتەر ئىدى ھەركىم پولاتنىڭ.

كوردى پولات، قارىماققا ئاددى بۇ تالاش،
ئۈمىت بىلەن كوز تىكەتتى ئەمما ئىككى ياش.
ئويلىدى ئۇ بۇدو لايىق ئەخمەتكە نوۋەت،
مۇمكىن ئاڭا دوختۇرخانا ئالدىدا توختاش.
ــ"ئاتلان!"ــ دىدى تېخىنىڭ ئەخمەت كەتتى خوش
بولۇپ،
تىزگىنىنى ھەم بەردى ئاڭا غازى دومسۇيۇپ.

بىر قامچىدا ئۇچتى ئوقتەك مەلىگە بوز ئات،
كوتىرىلدى ئاق بۇلۇتتەك چاڭلار قاتمۇ ـ قات.
ــ"ئۇچقىن يىگىت، خۇش خەۋەرمۇ ئۇچسۇن سەن
بىلەن"
دىدى يىگىت ئۇچقان ياققا كوز تاشلاپ پولات.

زەپمۇ ئوتلۇق، ئىپتىخارلىق سوزلەر ئىدى بۇ،
ئەلگە ئارزۇ، ئىنتىزارلىق سوزلەر ئىدى بۇ.

*　　*　　*

بۇگۈن قاياق تاغ ئارىسى، ئادەم بۇندا جىق،
تاڭ قۇياشى نۇر بېرىدۇ تۇغلارغا قېنىق.
تىراكتۇرلار تەييار، مەزمۇت قوللاردا قورال،
تۇرار جەڭچى-باھادىرلار شەمشات كەبى تىك.
قوش بۇلاقنىڭ تاغ قازارى — پەرھاتلىرى بۇ،
جەڭ ئەۋجىگە ئىنتىلگۈچى جەڭ ئاتلىرى بۇ.

مۇدىر شۇندا كاناي بىلەن "دىققەت-تېچ" — دىدى،
بۇ مىنۇتلار تالاي يۈرەك كۆتكەن پەيت ئىدى.
داۋالغۇشتىن خالاس بولدى بىردىن كەڭ دېڭىز،
تاقەت قۇشى قانات قاقتى، پەرۋاز ئەيلىدى.
تۇردى شۇجى تاش ئۈستىگە چىقتى ئاشۇ چاغ،
توپقا قاراپ سوزلىرىنى باشلىدى مۇنداغ:

— "بۇگۈن يەنە يېڭى جەڭگە قەدەم تاشلايمىز،
ساينى توساپ سەل-قىيانغا ھۇجۇم باشلايمىز.
بولماق ئۈچۈن مول ھوسۇللۇق توھپىكار گۈڭشې،
ساپ تەر توكۈپ بۇندا ئوكيان-ئامبار ياسايمىز."

شۇجى تامان تىكشىكەنچە كوزنى ھەر كىشى،
تىمتاس تۇرۇپ ئاڭلار ئىدى سوزنى ھەر كىشى.

ـــ"بىر كېڭەشنى سەمىڭلارغا سالاي خالايىق،
تۇنجى كەتمەن توپا تاشلاش ئۇچۇن كىم لايىق؟
كىم كوتەردى ئامبار ئۇچۇن مىڭ جىڭ ئېغىر يۈك،
كىم ئىشلىدى ئامبار ئۇچۇن كۇن-تۇن جاپالىق؟
جامائەتنىڭ ئېيتارىنى ئاڭلاپ كورەيلۇق،
دەڭلار قېنى، بۇ شەرەپنى كىمگە بېرەيلۇق؟"

كەڭ دېڭىزنىڭ شۇندا بىردىن شاۋقۇنى ئورلەپ،
سادا كەلدى توپ ئىچىدىن "بىزنىڭ پولات!" دەپ.
"بىزنىڭ پولات"
"تېخنىك پولات!"
"بىزنىڭ پولاتقا"
لايىق ئۇلغا توپا تاشلاش، لايىق شان-شەرەپ.
"بىزنىڭ پولات"ـــدەيتتى تاغلار يانغۇ بېرەتتى،
"تېخنىك پولات"ـــدەيتتى تاشلار تىلغا كىرەتتى.

ئېخ، يوق ئىكەن ئەلدىن ئوزگە ئادىل تارازا،
كورەر ئىكەن ئەلگە سادىق ئوغلاننى تازا.
نىچۇن ئۇلار پولات ئۇچۇن ياغدۇرار ھورمەت،
چۇنكى پولات قەلبىدىكى ئادەمنى تۇرسا.

ئەل ئوغلىغا ئەل دىلىدىن تاشاركەن ئالقىش،
چىن ئادەمگە چىن يۈرەكتىن ياغاركەن ئالقىش.

سەل قىزاردى تېخىنىڭ ئاستا سوزگە كىرىشتى،
ــ"ئامما ماڭا بۇ شەرەپنى ئىنئام قىلىشتى.
مەنلا ئەمەس، ئولچەش ئىشى جەڭدە يىگىتلەر ــ
جاننى ئاتاپ، تەرلىرىنى تەقدىم ئېتىشتى.
يەنە بارغۇ تاشمەت ئاكا، ئايشەم قىزىمىز
دىمەك سايدا ھەممىزنىڭ قالدى ئىزىمىز."

ــ"دىمەك....."
ئۇنىڭ ئوڭ يېنىدا ئەخمەت كورۈندى،
غازىنىڭ ھەم ئۇستازىدىن قەلبى سۈيۈندى.
بولدى ھازىر ئايشەم بىلەن تاشمەت ئاكىمۇ،
شۇ مىنۇتتا مانا مۇنداق سوزلەر قىلىندى:
ــ"مىڭ ئاڭلىغان بىر كورگەنگە يەتمەس دەپتىكەن،
كوپتىن بېرى پولات تېخىنىڭ بىللە بىز بىلەن.

بايا يۈرەك سوزىمىزنى ئېيتتى جامائەت،
سوزلىمەيمىز ئۇزاقلاردىن باشلاپ ھىكايەت.
شاگىرتلارنىڭ چىن دىلىدا بىرلا ئوتۇنۇش ــ
قېنى ئۇستام بۇ كەتمەنگە ئەيلەڭ مەرھەمەت!"

ئىككى قوللاپ ئاڭا كەتمەن تۇتىتى ئەخمەتجان،
باشلاپ بەردى شۇجى چاۋاك-ئالقىشنى شۇ ئان.

پولات بىردىن يەڭلىرىنى مەھكەم شمايلاپ،
شاگىرتىنىك كەتمىنىنى ئالدى ئاۋايلاپ.
توغان ئۇچۇن كەستى لېنتا، سالدى ئۇل توپا،
يۇرەكلىرى ھاياجانىنىك ئىلكىدە يايراپ.
ئورلەر ئىدى ئالقىش بۇ تاپ تاغلار بېشىدىن،
تېخىنىك كوزى نەمخوش ئىدى شاتلىق يېشىدىن.

*　　*　　*

بۇ يەر جەڭگاھ، ئاي-ھاي بەلەن جەڭنىك نەغمىسى،
تاغ قېزىشتا قىز-يىگىتلەر پەرھات ھەممىسى.
كوك قەھرىدە جەۋلان قىلۇر ئەۋجى مۇقامنىك،
كوڭۇللەرنى مەپتۇن ئېتەر ئەمگەك پەدىسى.
ئوتنى يېقىپ شوخ يىگىتلەر تېزدىن موكشەر،
گۈمبۇرلىتىپ ئىگىز تاغنى بەلدىن ئۇزىشەر.

تىراكتورلار تۇمشۇغىدا تاغنى تۇرتىشىپ
گۇرۇلدەيدۇ كوكۇش-كوكۇش ئىسلار پۇركىشىپ.
كۇزۇپىغا ماشىنلار يۈكلىشىپ تاشنى.
تات-تات قىلىپ سىگنال بىرەر ئوقتەك ئوتىشىپ.

هارۋىكەشلەر قامچا سىلكىپ تىر دەپ كېلىشەر،
پولات چۇنۇق، سىمونتلارنى يوتكەپ كېلىشەر.

بىر تەرەپتە زەربىدارلار ئوستەكۋ ياردۇ،
زاكۇ ئۇچۇن چاسا-چاسا تاشلار قازىدۇ،
گۇمبۇرلىشىپ تەككەن پولات بازغان زەربىدىن،
تاش بېتىدە ۋال-ۋۇل قىلىپ ئوتلار يانىدۇ.
قىز-يىگىتلەر بىر بىرىگە سىنچاي تۇتۇشار،
قىزىق دىمەي ئىشتىھادا غۇرت-غۇرت يۇتۇشار.

ئەنە پولات شۇنچە خوشال ئىشلەپ يۇرىدۇ،
ئىش ئۇرۇنىنى كۇندە ھارماي نەچچە كېزىدۇ.
بىر قولىدا يوگەم مېتىر، بىرىدە قەغەز،
گاھ بۇ يەرنى، گاھ ئۇ يەرنى ئولچەپ كورىدۇ.
نەگە بارسا شۇ يەر قايناپ كۇلكە ئورلەيدۇ،
نوزۇك ئىشلار تەرتىۋىنى بىر-بىر سوزلەيدۇ.

ئەخمەت بىلەن غازى ئەنە قاشنىكۋ بويىدا،
ئەس-يادى قاشنى پۇختا ئىشلەش كويىدا.
ياشلار ئۇچۇن مەسلىھەتكە تەييار ھەرقاچان،
تاۋلار ئەقىل شەمشىرىنى جەڭنىكۋ ئوتىدا.
بۇندا ئىشلەر قىزلار ھەمدە، كەلدى پولاتمۇ،
تېچ دىگەن ئىشارەتنى بەردى پولاتمۇ.



چىقىپ كەلدى ئايشەم شۇ چاغ قاشنىڭ ئۇستىگە،
سومكا ئېسىپ، توم چېچىنى تاشلاپ كوكسىگە.
ــ"قارا ڭ دوختۇر"ــدىدى ئاڭا گۈلسۇم قىزىقچى،
سوز باشلىدى ھەر كىشىنى قىستاپ كۆلكىگە.
ــ"مۇشۇ تاپتا مەنمۇ سېنى ئىزدەي دېگەنتىم،
سۈچى يېگىت ئەھۋالىدىن غەمىمۇ يېگەنتىم.

ــ"ئەتىمالىم قىزىتمىسى ئورلەپ كەتتىمۇ،
يا تېنىگە تاسادىپتىن بىر دەرت يەتتىمۇ.
قاپلاپ كەتتى يۈزلىرىگە بىردىن قىزىللىق،
جىمجىتلىققا مايىل بولۇپ قالدى ئەپتىمۇ.
تېڭىشاپ باققىن جېنىم دوستۇم تېزدىن يېگىتنى،
ئايرىمىسۇن بىر تاسادىپ بىزدىن يېگىتنى."

سومكىسىدىن تېڭىشغۇچنى ئالدى-دە، ئايشەم،
تېڭىشاپ كوردى ئەمما ھەيران بولدى-دە، ئايشەم.
ــ"ھەمە نورمال"ــدىدى بىردىن ئورلىدى كۆلكە،
پەقەت شۇ چاغ بۇ چاخچاقنى بىلدى-دە ئايشەم.
كۆلۈپ كەتتى شۇندا ئۇزى ئوت ئالدى يۈزى،
ئوت ئالدىيۇ، كۆلكىگە ھەم جۇر بولدى ئۇزى.

بىراق، گەپتىن قۇتۇلدۇرۇپ شۇ چاغ ئايشەمنى،
ياڭراپ لابا سايرىۋەتتى، چالدى "ئەجەم"نى.

چالدی، ئاندىن ئىشچانلارنى ئاتىدى بىر-بىر،
خەۋەر قىلدى ئىش سۈرئىتى ھەمدە رەقەمنى.
ھەممە بىردەك خۇش خەۋەرگە سالدى قۇلاقنى،
شاتلىق ھىسسى ئوز قوينىغا تارتتى پولاتنى.

"زەربىدارلار تەشمە تېشىپ ئوتتى داۋاندىن،
بىر باراۋەر ئاشتى سۈپەت، سۈرئەت پىلاندىن.
بۈگۈن بىزگە شىەنۇبي يەنە ئەۋەتتى چېدۈي،
ھەپتە بۇرۇن پۈتەر دىمەك ئامبار قىياندىن.
بۇ كۆرەشتە يەنە رىكورت-پەللە ياراتتۇق،
يۈكسىلىشنىڭ تارىخىدىن يېڭى بەت ئاچـتۇق....."

شۇ چاغ زەپەر شاتلىغىغا تولدى دىل پەۋەس،
تەنتەنىنىڭ شوخ كۈلكىسى قاينىدى بىر پەس.
ئوز ئوزىگە دىدى پولات ئىپتىخار بىرلە،
ــ"پاھ شۇ قەدەر تېزدۇر بىزدە پەللىگە ئورلەش!"
كوز ئالدىدا ئەتە ئەنە، تويماي باقتى ئۇ،
ھاياجانىنىڭ ئاسمىنىدا قانات قاقتى ئۇ.

خاتىمە
سۇدىكى جۇپ سايىلار

يەتتىنچى ئاي، ياز قۇياشى كوپ-كوك ھاۋادا،
يېلىنجايدۇ ياز ئاپتۇتى تاغدا-دالادا.
زۇمرەت سۇيى ئۇپۇق ئارا كوككە يېقىپ لەۋ،
يالتىرايدۇ كۆمۈش ئوكيان ئالتۇن ۋادىدا.
سۇ ئاستىغا چوككەن تاغلار، چوققا-ئاراللار،
ئىگىز قاشتا سايە تاشلاپ يەلپۈنەر تاللار.

سۇ يۈزىدە جۇپ-جۇپ بولۇپ ئاققۇ ئۇزىشەر،
قانات قېقىپ تۇمشۇغىنى ئەركىن سۇركىشەر.
شوخلۇق قىلىپ بىر بىرىنى قوغلىشار بەزەن،
ئوز ئەكسىنى سۇدا كورۇپ يايراپ كېتىشەر.
ئاققۇ ئەمەس بۇندا يەنە قولۇاق كېلىدۇ،
قولۇاق بىلەن مانا بىر جۇپ ئامراق كېلىدۇ.

سۇ بېتىدە ئەكسى ئەنە چوغدەك رومالنىڭ،
رومال چەككەن چېھرى كۆلەر ساھىپجامالنىڭ.
سۇمبۇل چاچلار سۇ تەكتىدە تولغۇنار ئاستا،
ماڭلىيىدا شوخ قوللىرى سەلكىن شامالنىڭ.

ئاققۇلار جۇپ، گۈزەل ھەمدە جۇپسىز بولامدۇ،
گۈل شېخىغا بۈلبۈل كېلىپ قونماي قالامدۇ؟

سۇدا يەنە كېلىشكەن قامەت كورۈندى،
سايە قولۇاق گىرۋىگىدىن ئاڭا سۇرۇلدى.
گۈلشەن ئارا گۈلگە گويا قوندى كېپىنەك،
كۈلدى ئاققۇ، كۈلدى سايە، دىللار سۈيۈندى.
لىپ-لىپ قىلىپ ئۇلار تامان دولقۇن تارالدى،
جۇپ سايە ھەم قوللىرىغا پالاقنى ئالدى.

بۇلار تامان كەلگىنى ھەم قولۇاق ئىدى ئۇ،
قولۇاقتىكى ئورتا ياشلىق قوشماق ئىدى ئۇ.
يانلىرىدا بىر جۇپ غۇنچە—بىر جۇپ پەرىپەر،
بۇ سەيلىگاھ سەيلىسىنىڭ ئامراقلىرى ئۇ.
كەلگەن ئۇلار موجىزاتنى ئاڭلاپ يىراقتىن،
ئىشچان سۈچى ئاتىسىنى يوقلاپ يىراقتىن.

ئۇلار شۇ دەم قىزىق-قىزىق چاخچاق قىلىشتى،
ساپ تەرىنىڭ ھوزۇرىدىن لەززەت ئېلىشتى.
شوخ بالىلار ئويناپ كەتتى قولۇاق ئاتلىشىپ،
كۈلكىلەردىن جۇپ ئاققۇلار ھەيران قېلىشتى.
ئۇلار شۇندا ئەتراپىغا سالدى نىگاھنى،
كېلەر ئىدى جۇپ-جۇپ كىشى تاشلاپ پالاقنى.

كەلدى ئۇلار، سۇ ئۈستىدە مەيدان تۈزۈلدى،
كوكرەكلىرى چوغدەك قىزىل گۈلگە كومۈلدى.
بىرى ئەنە ئۇزاقلارغا قىلدى ئىشارە،
يەنە يېڭى مەنزىل ئۈچۈن مەيدان كورۈندى.
پاھ شۇ قەدەر شات كىشىلەر، قايناق ھايات بۇ،
سەپ بېشىدا ماڭغىنى دەل بىزنىڭ پولات ئۇ.

1979 ـ يىل ئايرىل، ئۈرۈمچى.

گۈلزۇپەر

ئىگىز ـ ئىگىز تاغلار بېشىدا،
ھەيۋەت قىيا، ھاڭلار قېشىدا.
شۇنچە كوركەم گۈللەيدۇ زۇپەر
يىلتىزلىرى تاشلار قېتىدا.

مەيلى مولدۇر، يامغۇر تامچىلاپ
گىيالارنى ئوتسۇن قامچىلاپ.
ۋە يا ھۇلاپ كەچكۈز شامىلى
قار ـ مۇز بىلەن كومۈلسۇن ئەتراپ.

زۇپەر گۈلى سولمايدۇ بىراق
بەستى مەزمۇت، رەڭگى شۇنچە پاك.
گۈزەللىكتە ھوسنى يىگانە،
شىپالىقتا نامى مىڭ قوشاق.....

* * *

زۇپەر ئوسكەن تاغنىڭ باغرىدا،
گۈزەل مۇنبەت-رەڭدار دالدا.
بوستان دادۇي بوستان مەكتىۋى
تۇرار مەغرۇر گۈلشەن قوينىدا.

چۈش مەزگىلى—
سىنىپتا جىمجىت
ئاڭلىماقتا بالىلار تەلىم.
ئىلىم-ھىكمەت غەزنىسىدىن
ئۇنچە چاچار قادىر مۇئەللىم.

سوزلەر ئىدى مۇئەللىم قىزغىن،
قىز-ئوغۇللار سالاتتى قۇلاق.
خەيىرلىشىپ ماڭدى مۇئەللىم
جىرىڭلىغان چاغدا قوڭغۇراق.

زىل كۆلكىلەر ياڭرىدى بىردىن
سايرىغاندەك تالاي شوخ بۇلبۇل.
بوخچىسىنى ئاسقان بالىلار
دەرۋازىغا يول ئالدى ئۇدۇل.

باتۇرجانمۇ تاشلاپ ئالدىراش
پارتىسىغا دەپتەر-قەلەمنى.
كىملەرگىدۇ قىلدى ئىشارەت
ئىشىك تامان تاشلاپ قەدەمنى.

ئولتۇراتتى بۇ چاغ گۈلزۇپەر
بار زېھنىنى جەملەپ پارتىدا.
قوشۇمسى تۇرۇلگەن مەھكەم
قەلەم قولدا، دەپتەر ئالدىدا.

ئەقىل نۇرى چاقنايتتى ئۇنىڭ
قارا-قارا بىر جۈپ كوزىدىن.
تاپشۇرۇقنا ئىزدەيتتى جاۋاپ
تەپەككۇرنىڭ چوڭقۇر تېگىدىن.

ئىزدىنەتتى ھەر كۈنى شۇنداق
قويماس ئىدى ئىشنى ئەتىگە.

مەرىپەتتىن شەرۋەت ئوتلىماق
ئىشقى ئۇنىڭ چۈشكەچ قەلبىگە.

كوتەرگەندە بېشىنى زۇپەر
باتۇرجاننى كوردى ئالدىدا.
دىدى زۇپەر "قانداق سوزىگىز —
بار ئىدىكىن، ئېيتىڭچۇ ماڭا؟"

"مومام ئىدى ئويدە كېسەلچان
بەرمەكچىدىم دورا ئېپ كېلىپ.
تاپشۇرۇقمۇ قېپ قالدى چالا
نوۋەتچىلىك قاپتۇ تاقىشىپ."

"بېرىڭ" — دىدى ئاڭا گۈلزۇپەر
"شېپا تاپسۇن ئايشەمخان مومايى.
تاپشۇرۇقنى ئىشلەڭ سەھەردە
مەنمۇ سىزگە يارەمچى بولاي."

چىقىپ كەتتى ئوقتەك ئىشكتىن
خوشاللىقتا چومۇلۇپ باتۇر.
دەريا تامان يۈگۈردى بىر توپ
ھەمراسىغا قوشۇلۇپ باتۇر.

باتۇر كەتتى، ئەمما گۈلزۇپەر
ئىشلەپ ئىنشا پۈتكەنگە قەدەر.
سۈپۈرگىنى ئالدى قولىغا
باتۇر ئۇچۇن توكمەككە ساپ تەر.

* * *

هوسنى ئۇزدۇر جەننەت مىسالى
گۈزەل بوستان گۈللەر ژادىسى.
قوينى كەڭرى، كوركەم شۇ قەدەر
بۇك-باراقسان باغلار ئارىسى.

كۇمۇش دوپپا كىيگەن چوققىلار
بېغىشلايدۇ ژادىغا سولەت.
ئۇيغۇق بىلەن سۈيۇشەر چەكسىز
مايسا تولغان ئېتىزلار رەت-رەت.

يالقۇنجايدۇ باش ياز ئاپتۇڭ
نۇر ئىلكىدە چاقنايدۇ دالا.
ئېرىقلاردا ئوخچۇپ ئاقار سۇ
سۇ يۈزىدە ئۇينايدۇ شولا.

شاخ-شاخىدىن تاشلايدۇ سايە
بۇلۇت تاجلىق كۇجۇم سۇژادان.

يوپۇرماقلار ئويناپدۇ ئۈسۈل
تاغ سەلكىنى سوقماندا لەرزان.

شۇ باراقسان يولدىن گۈلزۇپەر
زوقما تولۇپ يايراپ كېلىدۇ.
گۈل يېزىغا بېغىشلاپ ناخشا
بۇلبۇل كەبى سايراپ كېلىدۇ.

ئۇ كېلىدۇ، تال-تال چاچلىرى—
مەجنۇن تالدەك يەلپۇنەر شۇنچە.
ئون ئۈچ ياشلىق زىلۋا بەستىگە
گالىستۇگى خوپ كېلەر شۇنچە.

كۆلەڭگىدىن لىپ-لىپ قىلسا نۇر
كۆلەر ئۇنىڭ گۈلدەك جامالى.
قېشى قۇندۇز دىخان قىزىنىڭ
مەڭزى گويا بوستان ئانارى.

ئاققىنىچە شاتلىق ئىلكىدە
يەتتى زۇپەر دەريا لېۋىگە.
باقتى چوڭا-چاتقال ئېقىتىپ
غولداپ ئاققان دەريا سۈيىگە.

لاي سۇ دىمەك كەلكۇن بەلگىسى
كەلكۇن دىمەك قالغان يېقىنلاپ.
تۇرۇپ قىرغاق بويىدا تەنھا
ئويغا چومدى قىزچاق ئاشۇ تاپ.

"كېلەلمىدى ئوقۇشقا بۇگۇن
كېسەل بىلەن پاتەم ساۋاقداش.
بەكمۇ زورۇر يوقلىغاچ ئۇنى
ئوتكەن دەرسنى دەرھال تولۇقلاش.

مەيلى ئەگەر ئۇلغايسىمۇ سۇ
مۇمكىن ئەمەس بۇ يولدىن قايتماق.
كۇن ئاتلاتماي ئوتكەن ساۋاقنى
يەتكۇزمەستىن قويمايمەن بىراق."

چۇنكى قىزنىڭ گۇلخان قەلبىدە
ئومۇم ئۇچۇن يانغان مۇھەببەت.
چاقناپ تۇرغان لېپ فېڭ ئۇلگىسى
بېرەر ئاڭا چەكسىز كۇچ-مەدەت.

زۇپەر ئەلا مەكتەپ قويىندا
ئەڭ مۇنەۋۋەر قىزنىڭ بىرى ئۇ.

ياخشى ئىشتا دۇيده ھەممىنىڭ
چىن دىلىدىن سۆيگەن قىزى ئۇ.

بۇگۈن يەنە خىسلەت سوغىسى
ئېلىپ زۇپەر ماڭدى يىراققا.
پاتەم ئۇچۇن ئوتكەن دەرسنى
تولۇقلاشنى داۋام قىلماقتا.

تۇردى شۇ ئان روھلىنىپ زۇپەر
كوينىگىنى، پۇشقاقلىرىنى.
جەسۇرانە كىردى ئېقىنغا
مەھكەم بېسىپ ئاياقلىرىنى.

كەلگىنىدە قاشقا يېقىنلاپ
دولقۇنلارنىڭ باغرىنى يېرىپ.
كىممۇ بىلسۇن ئۇنىڭ ئايىغى
"غىرت" قىلدى ـ دە، كەتتى سىرىلىپ.

سىرىلدىيۇ، رۇسلانماقتا ئۇ
تەمشەلگەندە سۇرتۇپ يۇزىنى.
ھەيۋەت دولقۇن قاپلاپ مىسالى
قىز ئۇستىگە ئاتتى ئۆزىنى.



قالدی زۇپەر دولقۇن ئاستىدا
ئىتائەتتىن قاچتى تېنىمۇ.
كۇۋەجىگەن قاتمۇ-قات ئوركەش
ھوكرەيتتى ئورلەپ تېخىمۇ.

بىراق قىزنى يوشۇرغان كەلكۈن
ئاقار ئىدى ئەنسىز گۈكرەپ.
ئاقار ئىدى دەريادا چاتقال
گاھى چوكۇپ، گاھىدا ئورلەپ.

*　　*　　*

بىر بىرىگە مەھكەم كىرىشكەن
ئۇزۇن-ئۇزۇن كىرپىگى قىزنىڭ.
"لىپ" قىلىپلا ئېچىلدى ئاستا
بۇلاق كەبى كوزلىرى قىزنىڭ.

كورۇندى-دە، شۇندا كوك ئاسمان
ئوت-چوپ باسقان نۇرانە دالا.
قىز كوڭلىدىن كەچتى شۇ گۇمان
"ئويغاندىممۇ ئۇيقۇمدىن ۋە يا؟"

ھەيرانلىقتا چومۇلۇپ قىزچاق
كوز تاشلىدى ئەترابىغا ھەم.

ئاڭلىناتتى دەريا شاۋقۇنى
ئاستى شېغىل، قۇملار يۇزى نەم.....

زۇپەر دىمەك كوردى ئۇزىنى
بايام كەلگەن قىرغاقتا شۇ ئان.
كوز ئالدىدا بولۇپ ئوتكەن ئىش
"يالت" قىلىپ بولغاندا ئايان.

ئۇ ئورنىدىن تۇرماقچى بولۇپ
تىرەجىدى تەمشەلدى بۇ دەم.
سېغىرايتتى پۇتكۇل تەنلىرى
ماغدۇرىدىن كەتكەن قولى ھەم.

بىراق بۇرچى كەلدى ئېسىگە
گالىستۇكقا چۇشكەندە كوزى.
ھورمەت بىلەن باققاندا ئاڭا
"لىپ" قىلدى ـ دە، ئوت ئالدى يۇزى.

"ياق" ـ دىدى ئۇ ـ "دولقۇن ھەچقاچان
توسالمايدۇ ئالدىمنى مېنىڭ.
توسالمايدۇ دەريا كەلكۇنى
گاڭ ئىرادە، ئەھدىمنى مېنىڭ."

تۇردى شۇندا ئورنىدىن زۇپەر
ماڭدى دەريا لېۋىنى بويلاپ.
ماڭدى كېچىك تەرەپكە قايتا
شۇنچە مەزمۇت قەدەملەر تاشلاپ.

ئۇ باراتتى، قەلبىدە غەيرەت
فونتان كەبى ئۇرغۇپ تاشاتتى.
كېسەل دوستى تۇرغان ئۇ قاتقا—
تاغ باغرىغا تويماي باقاتتى.

ئويلايتتى ئۇ "مەنمۇ مەكتەپتە
ئوقۇشۇمنى ئەلا ئوقۇسام.
ۋەتەن ئۈچۈن قابىل، يارامليق
جەڭچى بولسام، سەپكە قېتىلسام.

پاتەمنىمۇ ماڭسام يېتەكلەپ،
جۇپ گۈل بولۇپ بىللە ئېچىلساق.
كەلگۈسىنىڭ—پارلاق ئەتىنىڭ
قۇرغۇچىسى—ئىگىسى بولساق.

ئاشۇ گۈزەل ئارزۇ، كېلىچەك
ماڭا ئىلھام قۇدرەت ئەمەسمۇ؟

بۇ مەقسەتتە چەكسەم گەر جاپا
ماڭا بەخت، راھەت ئەمەسمۇ؟"

ئويلىغانچە بۇنى گۈلزۇپەر
جىلۋە قىلدى كۆلكە يۈزىدە.
بارار ئىدى ئاغرىقنى ئۇنتۇپ
ئوز بۇرچىنى ساقلاپ ئېسىدە.

كەلدى يەنە كېچىككە قىزچاق
دولقۇنلارغا تىكىلدى قايتا.
ئاشۇ قاينام ئىرغىتتى يەنە
ئورگەشلەرنى قىزنىڭ بېشىغا.

*　　*　　*

شۇنچە كورگەم، شۇنچە تۇز ـ تەكشى
تاغ باغرىغا باش قويغان سالا.
بىر بېشىدا ياپ ـ يېشىل قىرغاق
سالا بىلەن ياندىشار دەريا.

بۇ بىر ئەگىم ـــ دەريا قولتۇغى،
ئاقار ئېقىم بۇندىن ئايلىنىپ.
يېقىندىراق توختام سۇ بىلەن
تولغان كولچەك تۇرار ئايرىلىپ.

شۇ كولچەكتە لەشكە كومۇلۇپ
توغرا ياتار قاشتا قورام تاش.
سۇنى سۇيگەن بىر ئۇچى ئۇنىڭ
تەڭ يېرىمى قىرغاقتا تۇتاش.

ئەنە ئاشۇ تاشنىڭ ئۇستىدە
قارماق تاشلاپ ئولتۇرار باتۇر.
جەملەپ جىمى ئەقلۇ-زېھنىنى
لەيلىگۇچكە كوز تىكەر باتۇر.

تۇرار ئۇنىڭ ئەتراپىدا تېچ
ئالتە-يەتتە ئۇلپىتى تەييار،
بەزىسىنىڭ قولىدا يەمچۇك
بەزىسىدە قارماق. چىلەك بار.

ئوتتىن ۋاقىت، ھەتتا بېلىجان
ئېلىنمايتتى قارماققا بىراق.
خىجىل بولدى باتۇر ئولجىسىز
بۇندىن قۇرۇق قايتماققا بىراق.

شۇ چاغ لىك-لىك قىلدى لەيلىگۇچ
دىققىتىنى جەملىدى باتۇر.

ئولجىسىنى قاچۇرماسقا ھىچ
ئۇلپەتلەرگە "جىم" — دىدى، باتۇر.

"چولتۇك" — قىلدى بىردىن يېراقتا
كەلدى يامراپ دولقۇن چەمبىرى.
بۇ شەپىدىن غەش بولدى باتۇر
دولقۇن بويلاپ ئاغدى نەزىرى.

ھەيران بولدى باققىنىدا ئۇ
ئون بەش قەدەم يىراقتا بىردىن.
شۇ چاغ ھالسىز گەۋدە سۇ كېچىپ
تاشلانغاندا قىرغاقتا بىردىن.

"كىم ئۇ" — دىدى، باتۇر "ئىشمغا —
جۇرئەت قىلغان شەپە سالغىلى."
"كىم ئۇ" — دىدى سەپراسى ئورلەپ
قىرغاق تامان ماڭدى كورگىلى.

سۇ بويىدا — بۇندا گۈلزۇپەر
ياتار ئىدى ھۇشسىز سوزۇلۇپ.
ئەگنى ئۇنىڭ تىتلغان بەزەن
قان ئىزلىرى تۇزار داغ بولۇپ.

كورگىنىده گۈلزۇپەر قىزنى
بۇ ھالەتتىن تاڭ قالدى باتۇر.
شۇ ئان تاشلاپ قارماقنى تېزدىن
قىز يېنىغا تىزلاندى باتۇر.

كەلدى يۈگرەپ تەشۋىش ئىلكىده
تاش ئۈستىده تۇرغانلارمۇ ھەم.
چاقىرىشتى زۇپەرنى ھەممە
بەزىسىنىڭ كوزلىرىده نەم.....

مانا زۇپەر ئاچتى كوزىنى
يۈگرەپ مەسۇم چېھرىگە كۆلكە.
تۇرماق بولدى ئورنىدىن ئەمما
ئېغىر ئىدى تەنلىرى شۇنچە.

ساۋاقداشلار ئولاشتى شۇندا
گۈلزۇپەرنى كەلدى يولەشكە.
خەۋەر بەرمەك ئۈچۈن دوختۇرغا
باتۇر تەييار بولدى يۈگرەشكە.

بىراق زۇپەر دىدى—"ھىچ گەپ يوق،
قاتتىق ئەمەس ئاغرىغىم ئۇنچە.

رەھمەت سىزگە ساۋاقداش ئەمدى
ماڭاي پاتەم تۇرۇشلۇق دۇيگە."

"ياق" ــ دىدى ـ دە، تۇرسۇن ئالدىراپ
"بۇ ھالەتتە تۇرماق ئاسانمۇ؟
ئاغرىق تۇگۈل ساپ ـ ساق كىشىگە
يىراق يەرگە بارماق ئاسانمۇ؟"

كۆلدى زۇپەر تۇرسۇنغا ھەمدە
باللارغا ئىيتتى جاۋابەن.
"پىونىرلىق بۇرچۇم ئەمەسمۇ
پاتەم ئۇچۇن چەكسەم جاپا مەن؟"

ئاڭلىغاندا باتۇر بۇ سوزنى
يۇز ـ كوزىگە تەپتى قىزىللىق.
قىزنىڭ ئوتتەك قەلبى ئالدىدا
سەزدى شۇ ئان چەكسىز خجىللىق.

ھاياجانغا چومۇلۇپ باتۇر
تۇردى جىمجىت قىزنىڭ ئالدىدا.
يالغان سوزلەپ قايتقىنىنى ئۇ
ئۇز بوينىغا ئالغاندەك گويا.

كەلدى باتۇر، يىرتتى يېڭىنى
يارىسنى تاڭدى زۇپەرىنىڭ.
"باشلاڭ!" ــ دىدى، "پاتەم قېشىغا"
كوزلىرىگە باقتى زۇپەرىنىڭ.

كوردى زۇپەر ئالدىدا جۇپ-جۇپ
ئوز كوزىگە تىكىلگەن كوزنى.
كوردى ئاشۇ كوزلەر نۇرىدىن
ئېيتىلمىغان تۇمەن مىڭ سوزنى.

"كەتتۇق!" ــ دىدى، گۈلزۇپەر كەسكىن،
ماڭدى بىر توپ ئوسمۇر سەپ بولۇپ.
كۇن نۇرىدا كورۇنەر كوركەم
گالىستۇكلار چوغدەك نۇرلۇنۇپ.

* * *

كەچكى شەپەق چاقنايدۇ گۈزەل،
گۈزەللىككە چومگەن كەڭ دالا.
تاغ ئارىسى ــ تاغلىق يېزا ھەم
قىزىل تونغا پۈركەنگەن گويا.

بۇ يېزىدا جۇشقۇن ھاياتنىڭ
شاۋقۇنلىرى قاينايدۇ بۇ دەم.

ئىشتىن قايتقان غالىپ مەرتلىنىڭ
كۆڭلى ـ ناۋاسى ياڭرايدۇ بۇ دەم.

مانا شۇ چاغ قۇربان ئاكا ھەم
مۇرىسىگە كەتمەننى سېلىپ.
ئايخان بىلەن قايتىپ ئېتىزدىن
ھويلىسىغا كەلگەندە يېتىپ.

كوردى ئۇلار بۇندا بۇگۈنمۇ
پاتەم بىلەن زۇپەرنى بىللە.
ئەترايىدا بىر توپ كىچىك دوست
يېزىشاتتى خەتلەرنى بىللە.

"ئاپا" ــ دىدى، پاتەم شۇ ھامان
قارىشىدا قانداقتۇ مەنا.
"ئاتا" ــ دىدى، گۇلزۇپەرنى ھەم
كوز قىرىدا قىلغاندەك ئىما.

"ۋاي!" ــ دەۋەتتى ئايخان توساتتىن
تىڭشىغىنى كوردى زۇپەرنىڭ.
"ئاپلا" ــ دىدى، قۇربان ئاكىمۇ
ھەم يېنىغا ئوتتى زۇپەرنىڭ.

سوزلەپ كەتتى بولغان ئىشنى ئۇ
باتۇر بىلەن بەس-بەسكە چۈشۈپ.
ھاياجانغا تولغان كوزىدىن
تارام-تارام ياشلارنى توكۈپ.

"دوستۇم بۈگۈن ئۇنتۇپ ئوزىنى
ئېلىپ كەلدى ئۇستاز مېھرىنى.
ئەقىل بەردى ئۇ يەتكۈزگەن دەرس
ئۇندەپ ئالغا ئورلەشكە مېنى.

چىقماس مېنىڭ ئېسىمدىن پەقەت
دوستلار ماڭا بەرگەن بۇ مەدەت.
ياخشى ئوقۇپ مەنمۇ بارىمنى
بېغىشلايمەن خەلقىمگە ئەبەت!"

"بەللى!"—دىدى، قۇربان ئاكا ھەم
ۋەدەڭ قىزىم بولدى جايىدا.
ئىككى ئېغىز سوزۇمنى مەنمۇ
ئېيتاي كېچىك دوستلار ئالدىدا.

باھار ئوخشاش كۈلگەن دەۋرىنىڭ
كېلىچىگى باغلىق سىلەرگە.
بەختىمىزنىڭ مەڭگۈگە گۈللەپ
ياشنىمىغى باغلىق سىلەرگە.

بۇ ئۇمتنى ئاقلاش يولىدا
لېي فېڭ ئوخشاش خسلەتكە تولۇپ.
كوپلەپ زۇپەر يېتىلسە بىزدىن
ئىلىم-پەندىن قۇدرەتكە تولۇپ.

كەلگۈسىدىن بىزمۇ خاتىرجەم،
شۇ نىشانغا قاراپ ئورلەڭلەر!
پارتىيىگە ئەگىشىپ يېقىن
ئېلىمىزنى گۈلگە پۈركەڭلەر!"

* * *

كەچكى شەپەق ئوچكەن ھاۋادا
جامالىنى كورسەتكەندە ئاي.
چومۇپ سۈتتەك نۇرغا تەبىەت
زەپ چىرايلىق ئاچقاندا چىراي.

مانا بىر توپ لېي فېڭچە ئەۋلات
پاتەم بىلەن ماڭدى خوشلىشىپ.
ھاياجانغا چومگەن ئائىلە
گۈلزۇپەرنى قالدى ئۇزىتىپ.

1978 - يىل سېنتەبىر، ماناس.

دوستۇمنىڭ خاتىرىسى

(داستان)

بىز ئىلىم ئەھلىنىڭ يوقلىشىنى باشتىن كەچۈردۇق.

ـــ ئۇمەر ھەييام.

«رىسالەئى جەۋھىرى. مۇقەددىمە»دىن.

مۇقەددىمە

مەن كەبى ئەركەككە ياش توكمەك نىچۈن
ياش توكۈپ تولدۇردۇم قان-ياشلىق ۋاراق.
ھەسرەتتىن تورۇلۇپ ئوسكەن نىيەتنى
نە پايدا كوڭلۇمدە ساقلاشتىن ئۇزاق؟

سىز دەرسىز، يىگىتكە ياش توكمەك ئەيىپ
بىلىمەن، نامۇسى كوز ياش يىگىتنىڭ.

ئېسىمده، ئاتامۇ ئېيتقان ئولۇمگه
رازى بول ۋه ئەمما توكمه كوز يېشىڭ.

بىلىمەن، توكۇلەر كوز ياش چاناقتىن
يۇرەكنىڭ قاتلىرى مەنبەسى بىراق.
خوشلۇقتىن، قايغۇدىن كوز ياش توكۇشنى
بىلمىگەن تىرىكتىن مۇردا ياخشىراق.

بىلىڭكى، دوستۇمغا يىغلايمەن بۇگۈن
ۋه پەقەت كوز يېشىم دوستۇمغا ئەمەس.
بۇ سىزنىڭ دوستىڭىز ۋه ئۇنىڭ دوستى
نامىنى ياد ئەيلەپ ئالغان بىر نەپەس!

بىرىنچى بولۇم

بىرىنچى باب 1976 - يىلى كۇز كۇنلىرىدە

كوڭلۇم غەش (كىچىچه كوردۇم يامان چۇش)
نه قىلاي چۇشۇمدىن رەنجىپ - ئاغرىنىپ.
يامان چۇش مەيلىغۇ، ئاندىن يامان كۇن
تۇرمامدۇ ھەر مىنۇت ئالدىمغا كېلىپ.

شۇ كۈنلەر مەن ئىدىم ئىسيانغا قورول،
تېگى يوق خىياللار قينايتتى مېنى.
ۋە ياكى ئەتىدىن كۈتكەن ئۈمىدىم
ئەگىشىپ سايىدەك ئالدايتتى مېنى.

كۈن ئوتەر كۈنلەرنىڭ قىسمىتى ئوخشاش،
قىسمەتلەر نېرۋامنى قوچۇپ ئوتىدۇ.
ۋە بەزەن پىكرىمنى ئۈمىتسىز دۇنيا
چىللايدۇ، قوينىغا تارتىپ كېتىدۇ.

كىم بۇگۈن بۇ مېنىڭ ھالىمنى كورۈپ
بۇرۇنقى شوخ يىگىت ئەخمەت شۇ دىسۇن؟
بىلىمەن مەن بەلكى دۇنيا ساۋىگى
بىلىمەن جىسمىم پاك، ئەقلىم ھەم پۈتۈن.

يادىمدا، داشۇبگە بارغان چاغلىرىم،
قۇمۇلنىڭ سەھراسى ــ نامرات يېزىدىن.
چامدىدىم ئېلىمنىڭ ئاشناسى بولۇپ
ئەمگەكچان ئەجداتنىڭ باسقان ئىزىدىن.

يادىمدا، ئوقۇشۇم پۈتكەن كۈنلىرى
يۇرتۇمغا ئىنتىلىپ يايدىم قاناتىنى.

ئەۋلاتنىڭ شەرەپلىك باغۋىنى بولدۇم،
باشلىدىم ئۇستازلىق جۇشقۇن ھاياتنى.

يادىمدا، بەش يىلچە ئوتتى ئارىدىن،
يىلتىزسىز قامغاقتەك كەتتىم شامالغا.
گۇنايىم كەم ئىمىش مەندە سىياسى،
پالاندىم سەھراغا كەلدىم بۇ ياققا.

توزىدى يېڭى ئوي توزغاق مىسالى،
بىچارە گودەكلەر قالدى ئاتىسىز.
چېتىلدى گۇناسىز ئانىسى ھەمدە
شەھەردە قالدى مۇڭ-قايغۇسى چەكسىز.

مەن ئۇچۇن ۋەتەننىڭ ھەر يېرى ئوخشاش،
شۇ پاكىز نىيەتتە ئىشقا كىرىشتىم.
ياش ئەۋلات قەلبىگە تېرىپ پەن گۇلى
مول مۇھە بەرمەككە كۇن-تۇن تىرىشتىم.

ئاقۇەت ياخشى ئىش تاپتى چاتاقنى،
بىلىمنى قوماندان قىلدى دىيىلدىم.
ھەيرانىمەن شۇ چاققا چىدىدى كۇرمىڭ
ئاھانەت، ھەتتاكى كالتەككە تېنىم.....

ئەتىگەن، بىلمەيمەن كۆڭلۈم نېچۈن غەش،
نە ئۈچۈن تومۇرۇم سالار ئىگىز-پەس؟
كېيىندىم بويتاقلىق ئادىتىم بىرلە،
ناشتىسىز سىنىپقا ماڭدىم شۇ نەپەس.

كىردىم-دە، كوز تاشلاپ چىقتىم ھەممىگە،
توتىنچى سىنىپقا ئوتتۇم ئېلىپبە.
(نە قىلاي ئەھۋال شۇ زامانمۇ شۇنداق،
بۇ كۈنلەر كەسپىمنىڭ لازىمى كىمگە).

باشلىدىم دەرسنى، ئەمما ئارقىدا
بىر بالا دىققەتنى جەم قىلمايدۇ ھېچ.
دىدىم ۋە غەشلىكنى مىڭ تەستە بېسىپ
"ئوتۇنەي، ھەي ئۈكا ئولتۇرغىن تىنچ!"

بالىلار جىم بولدى، ئىبرەت ئېلىشتى،
مەن سوزلەپ باراتتىم ئۈزمەي سوزۈمنى.
يەنە شۇ پارتىغا ئاغدى نەزىرىم،
تەرتىپسىز بالىغا سالدىم كوزۈمنى.

ئۈچراشتى كوزىمىز جىم بولدى بالا
نىمىدۇ قولىدا كوردۇم ئۇنىڭكى.

توۋلىدىم "ئويۇنچۇق ئويناپسەن نەچۇن!"
ئاچچىغىم غۇچچىدە تۇتتى مېنىڭكى.

ئاستالا ئورنىدىن تۇردى ئەپسكار
قەھرىمدىن ئۇيلىپ قالدىغۇ دەپمەن.
ئىنتىلدىم ئالدىغا، بەردى ماڭا ئۇ
بىر يېشىل دەپتەرنى قورقۇنچ بىلەن.

قاچاندۇ بىر چاغدا يېپ-يېڭى دەپتەر،
بۇگۈنچۇ، مۇقاۋا سىرلىرى كۆچكەن.
قايغۇلۇق ھوسنىدەك سولغان چىچەكنىڭ
ئۇستىدىن جۇپ گۈلنىڭ سۈرتىسى ئۇچكەن.

پۈرلەشكەن ۋاراقنىڭ بۇرجەكلىرى ھەم
جۇت ئارا جان بەرگەن ياپراق مىسالى.
بەندىدىن ئاجرىغان ۋاراقلار تامام
ئۇستىدە كىر-توپا يىللار ئازاۋى.

خورلانغان مەيىپكە ئاغرىتقاندەك ئېچ
دەپتەردىن تۇنجى بەت ئاچتىم ئاۋايلاپ.
كوزلىرىم يۇگۇردى بىر چاغ بىر زامان،
گۈل چەككۈچ قەلەمنىڭ ئىزىنى بويلاپ.

ۋا ئەجەپ تونۇشلۇق خەتلەرغۇ ئوزى
دىققىتىم جەم بولدى قۇرلار ئۇستىگە.
ۋە كوردۇم "سەرسانى" دىگەن بىر خەتنى،
سەرسانى؟ ۋە ھەيران قالدىم بىر پەسكە.

سەرسانى ــ بۇ مېنىڭ دوستۇم ئەمەسمۇ؟
سەرسانى ــ تەخەللۇس باتۇر ئەمەسمۇ؟
ھە مانا قۇر ئاستى تۇرسا دەللىلەپ
سەرسانى ــ بۇ بىزنىڭ شائىر ئەمەسمۇ؟

مىڭەمگە شۇ ھامان تولدى چىگىشلەر
چىگىشلەر ئۇزاققا ئېپ كەتتى مېنى.
يىللارنىڭ كەينىدىن كەچمىش كورۇندى
كەچمىشلەر ئۇزاققا ئېپ كەتتى مېنى.

ئىككىنچى باپ سەرسانى

قويماققا سەكرەشتە پولاتتىن مارشال
ئادەملەر تىرمىشىپ يۇرگەن چاغلىرى.
ئاپەتلەر ئەۋجىگە چىققان چاغلىرىن
يادىمدا، توپ ـ توغرا بىر يىل ئىلگىرى.

شۇ كاتتا شەھەرگە كەلدىم ئۇزاقتىن،
شاتلىنىپ مەكتۇبۇم قويىنىغا كىردىم.
مەن ئەمەس، يۇز-يۈزلەپ بۇنىدا ئوغۇل-قىز،
كەلدىم ۋە شۇ جۇشقۇن سەپكە قېتىلدىم.

پاھ! مانا نەقەدەر ئىللىق چىرايلار،
بىر كورۇپ تونۇشتۇق، ئۇزمۇ بولۇشتۇق.
تارتىنىش ھىسسىنى يەڭدى يېقىنلىق
ھال-ئەھۋال سوراشتۇق، قولمۇ بېرىشتۇق.

بەش سەھەر، بەش ئاخشام ئوتتى. بىلىنمەي
ئۇچ يۇرتلۇق ئۇچ بالا بولدۇق ياتاقداش.
پەيتىمۇ يەتكەندە تۇنجى دەرسىنىڭ
سىنىپقا جەم بولدۇق ئوتتۇز ساۋاقداش.

ھە ئەنە كېپ قالدى خالىق مۇدىرىمۇ،
ئۇ ئىدى خۇش چىراي، سالماق، يېقىملىق.
چېچىدا مەزگىلسىز يىللار قىروسى
ئورتا بوي، يېشىمۇ كوپ بولسا قىرىق.

پارتىنى رەتلەشكە كېپ قالدى نوۋەت،
دەپتەرگە بىر قاراپ "ئەخمەت"، ــ دىدى ئۇ.

"بار!"ـــدىدىم، يېنىمغا سەپلەندى بىرى
پارتىداش دەل ئاشۇ باتۇر ئىدى ئۇ.

ئىچىمدە نە بالا بولدى دىدىم مەن،
جىملەندىم قولۇمنى ئاستا چىشلىدىم.
كوكلۇمدە تۇغۇلغان بىر قىسما قاراش،
باتۇرنى تۇنجى رەت كورگەن چاغلىرىم.

بەش كۇنچە ياشىدۇق بىللە ياتاقتا،
ئېچىلىپ كۇلگەننى كورمەس ئىدىم مەن.
سوربىساك ھە دەيتتى، بولمىسا كەم سوز،
تېگىگە چۇشىنىپ يەتمەس ئىدىم مەن.

تۇرۇلگەن ھەرقاچان كوتمەك قاشلىرى
قوشۇما ئۇستىدىن كەتمەيتتى ئەجىن.
توك دىسە توك ئەمەس، ياكى موربىمەس،
راست ئېيتسام ئۇنىڭدىن ئەيمەندىم لېكىن.

قاچانكى يوقلىشىپ يۇرسەك ئوغۇل ـ قىز،
ياتاقتا بىر ھازا چاخچاق بولاتتى.
قىزلارنىك گۇزىلى بەرنا سەلىمەم
باتۇرغا ئانايەن سوزمۇ قاتاتتى.

باتۇرچۇ، شەلپەردەك بىردىن قىزىرىپ،
كۆلمەيتتى ۋە ياكى لام-مىم دېمەيتتى.
بۇ ھالدىن ياپىرىم دەيتتىم ئىچمىدە،
يادىمغا ھەر تۇرلۈك ئويلار كېلەتتى.

بۇ ئويلار ئازمىدى، ئەمدى سىنىپنىڭ
ئۇگىنىش باشلىغى باتۇرجان ئىدى.
باتۇرجان قىزاردى ئەمما مۇئەللىم—
ئۇگىنىش ھەققىدە سوزنى باشلىدى.

ياش يۇرەك قېتىدا جۇرئەت ئويغىتىپ،
ئىلھامنىڭ ئوتىنى ياقتى قىسقا سوز:
چۇشتۇق بىز دەرستىن، ئەمما كورگىنىم
ئەجەبا، بۇ مىنۇت غەمدىن يىراق كوز.....

*　　*　　*

نىغمەتنىڭ قولىدا ئوينار چوتكىسى،
ھۇنەردە موزدۇزدىن زەررە كەم ئەمەس.
ھەر شەنبە كوڭلى ھىچ تاپمايتتى ئارام،
شىبلىتى ئۇستىدە قىلمىسا بەس-بەس.

—"بىر كېلەر ئالەمگە ئىنسان بالىسى،
بۇ تازا ۋاقتىدۇر ئويناپ كۇلۇشنىڭ.

سەن كەبى يىگىتكە نەدۇر پايدىسى
كىتاپتىن باش ئالماي ئۇگدەپ يۇرۇشنىڭ.

كەلگىنە باتۇرجان، كەلگىن" ــ دىدى ئۇ،
باتۇرمۇ كىتاپتىن ئالدى بېشىنى.
ياتاقداش ئالدىغا كەلدى مۇلايىم،
جىم تۇرۇپ نەغمەتىنىڭ كۈتتى ئىشىنى.

پۈتۈكلىگا كىيىپسەن چۈخەي ئۇكىجان،
ۋە بىراق بۇ قاششاق سەھرا ئەمەسقۇ؟
شىبلىتقا پۇل سورا خەت ياز ئاتاڭغا،
ئاتاڭدا بولمىسا، مەن بار ئەمەسمۇ؟

ئوزىنى ئېپ قاچتى ئاستا بۇرۇلۇپ،
كارۋاتقا يولىنىپ باتۇر بولدى جىم.
جىم بولدى، كوزلىرى تامغا قادالدى،
خىجالەت بولدىمۇ، غەممۇ بىلمىدىم.

شۇ ئاخشام ياتاقتا ئوچكەندە چىراق
نەچۈندۇر ئۇيقۇمۇ كەلمىدى ئۇزاق.
بىلمەن باتۇرمۇ ئويغاق، خىيالى ــ
نەلەردە كېزەركىن، بىلمەيتتىم بىراق.

* * *

كوكمۇ ئاق (هەممە ئاق) يەر يۈزى ئاپپاق،
بىنالار بېشىدا كۆمۈشرەڭ قالپاق.
ئاداققى دەم بىرلە ئۆگدىشەر گۈلزار،
ئاق لىباس ئاستىدا تىترىشەر ياپراق.

تەبىەت قوينى جىم، سۈلتان سۈكۈنات
پاھ بۈگۈن تۈنجى قار پەيزى باشقىچە.
يول ئالدۇق ياتاقتا كەچتە سىنىپتىن
تۈمانلىق ھاۋادىن يۈتقاچ قانغىچە.

سوغمۇ بار يەتكىچە يوللار تېيىلغاق،
يۈگرەشتۈق قوللارنى سۈركەپ قولغا بىز.
توساتتىن گۈپ قىلدى يىقىلدى بىرى
بىر ھازا كۈلۈشتۈق، كەتتۈق ئالغا بىز.

ئۈچ كارۋات ئۈچىمىز تۈتقان ئۈچ ئۇگا،
كەلدۇق ـ تە. خالىغان ئىشقا تۈتۈندۇق.
سار بولدى نىغمەتىنىڭ قولىدا دۇتار،
ئالدىم مەن قولۇمغا دەپتەر ـ تاپشۇرۇق.

باتۇرنىڭ ئارتۇقچە سوزگە مەيلى يوق،
ياستۇغى ئۇستىگە يايدى كىتاپنى.
باشلدى يېڭى قۇر دەپتەر بېتىگە
ئويلايتتى كىتاپتىن ئىزدەپ جاۋاپنى.

"ھە"ـــدىدى، نىغمەتجان ئۇزمەي نەزمىنى،
پەم بىلەن ئىشكنى چەككەندە بىرى.
چېچنى بىر تۇزەپ چاچراپ تۇردى ئۇ،
كىرگەندە سەلىمەمـــقىزلار گۇزىلى.

ئۇچەيلەن تىك تۇرۇپ قارشى ئېلىشتۇق،
ئوتمەمسز ھە قېنى تورگە دېيىشتۇق.
كىم بىلسۇن بىر باغاق قولدا قىزنىڭ
باتۇرغا بەرگەننى تويماي قېلىشتۇق.

قىز قاچتى، بىز بىلدۇق، قارلىق بۇ ئوزى،
قوغلىدۇق، قوغلاشتىن قالدۇق پايدىسز.
يا ئاللا، شامالدەك قىزنىڭ يۇگرىشى،
قوغلاشتۇق، پەللىدىن ھالقىپ كەتتى قىز.

باغاقتا سوزۇلدى بىردىن ئالتە قول
پۇرلەشكەن قەغەزنى ئاچتۇق باشقىدىن.

باتۇرنىڭ نامىغا كەتكەن بۇ قارلىق،
شەرتىنى ئوقۇدۇق قۇرلار ئاستىدىن.

ئوقۇدۇق نىغمەتنىڭ تۈتىنى غۇرۇرى
بىر بېقىپ باتۇرغا كۈلدى دىماقتا.
شەرتلەرنىڭ بىرىكەن قارلىق ھەققىدە
بىر شېئىر، گەپنى ئۇ بۇرىدى ئاستا.

"بىلمەيسىز دوستلۇرۇم قىزلار دىگەننى
ئالدىدا تىنىڭ تۇرۇش ئادىتى گەپ ئەمەس.
كوڭلىنى ئالالماي ئولمەس شېئىردا
دۇدۇقلاپ قالغاندىن ئارتۇق ئولۇم بەس.

باتۇرجان، شېئىردىن سەنغۇ ساۋاتسىز،
ئارتۇقچە قىينالما، ئىشنى ماڭا قوي.
بۇ كەبى سورۇننى كوپ كورگەن ئاكاڭ،
مەن يازاي، كۆڭلىگە ياققۇدەك ئوقۇي."

جىلمايدى باتۇرغا نىغمەت ئاتايەن،
باتۇرنىڭ كوزلىرى بەردى جاۋاپنى.
رازىلىق دەپ بىلدى، نىغمەت قەلەمنى—
چىشلىدى، باتۇرجان ئالدى كىتاپنى.

* * *

يەكشەنبە، سىنىپداش، يۇرتداش قىز-ئوغۇل
كۆلكىسى تولدۇرغان بىزنىڭ ياتاقنى.
مېھمانلار ئالدىغا ياپىدىم-دە، گېزىت
خالتىنى ئاچتىم ۋە توكتۇم ياتاقنى.

قانداقمۇ ھايدىسۇن تاتلىق مېغىزلار،
قارلىقنىڭ شەرتىنى كىمنىڭ ئېسىدىن.
كوزىدە قىلىشتى قىزلار ئىشارە،
چاغچاقنىڭ يېپىمۇ ئۈزۈلدى بىردىن.

باتۇرجان بۇ ھالنى بىلمەيدۇ بىراق،
تارتىنىش ئوتلىرى ئورتەيتتى ئۇنى.
شۇندىمۇ يولداشلىق مېھرى يامان-دە
يولداشلىق بۇيرۇغى ئۇندەيتتى ئۇنى.

ئۇ ئەمدى تەرىنى سۈرتكەن چېغىدا،
نىغمەتمۇ پۈرسەتنى بىلدى غەنىمەت.
(ئوزىنى كورسەتمەك بولغان كىشىگە
كەلمەيدۇ خالىغان چېغىدا پۇرسەت)

ئۇ تۇردى لىككىدە شۇنچە سىپايە
چېچىلغان چېچىنى قويدى بىر بېسىپ.
سورۇنغا ئاتالغان سولەت، كەيپى چاغ،
ئوقۇدى يېنىدىن دەپتەرنى ئېلىپ.

ئوقۇدى، بىر كوزى قىزلار تەرەپتە،
بەزىدە قىزلارمۇ پىخ-پىخ كۈلەتتى.
بوينىدا بارماقتەك كوپىسە تومۇرلار
ئۇزۇلمەس مىسرالار داۋام ئېتەتتى.

كوپ ئەمەس، بەش مىنۇت كەتتى شەرت ئۇچۈن
ۋە لېكىن بۇ شەرتكە كونمىدى ھېچكىم.
نىغمەتتىن ھەمىنىڭ پەرۋايى پەلەك
باتۇردىن كوزىنى ئۇزمىدى ھېچكىم.

كوز نۇرى ئۇمتتۇر، كوز نۇرى رىغبەت،
ھە مانا باتۇرمۇ تۇردى ئاياقىتا.
ياڭرىدى ئۇنىڭ بوم، تەمكىن ئاۋازى،
گۈل قىزلار بىر ياقتا، كوزلەر بىر ياقتا.

قارلىق

كەچكۈز پەسلى، بەرگى غازاڭ توكۈلگەن چاغ،
ياز قۇشلىرى يىراقلارغا ئۇچۇپ كەتكەن.

شۇنچه گۈزەل تەبىەتنىڭ ھوسىنى بۇگۈن،
تۇنجى قار! يەر-ساماغا تولۇپ كەتكەن.

كەلدىڭ قىزچاق، كۇلۇپقىنە بىر يېقىملىق،
كۇلۇپ كەلدىڭ، بەردىڭ باغاق قېچىپ ماڭدىڭ.
قارلىق!
چاقماق كەبى مەڭدىن شۇ ئۇيى كەچتى لېكىن
قوغلاپ دىدىڭ پەللىگىمۇ يېتىپ قالدىڭ.

شەرتىڭ ئۇچۇن مەڭدىن شېىر تەقدىم ساڭا،
چاقىر دەپسەن يەنە تالاي مېھمانلىرىڭ.
كۇتۇپ تۇرغىن، بىر تال قەننى ئىككىمىز تەڭ
چىشلىگەن چاغ، شەرتى پۇتەر قارلىغىنىڭ.

مىسرالار كەينىگە ئالقىش ئۇلاندى،
ئالقىشتىن لەرزىگە كەلدى ياتاقىمۇ.
مىسرالار ئالدىدا بولغاندۇ خىجىل
ئېھتىمال نەغمەتىمۇ، مايىلىق يوقاقمۇ.

ئۇچىنچى باب ئۇ كىم ئىكەن

"ئېخ كەلسە ئاشىغىم كوكىلەم مەزگىلى،
يۇرىگىم شۇنچىلىك يايراپ كېتىدۇ.

كوكلەمده ئويغانغان نازۇك تەبىەت
ئىلھامىم تارىنى سازلاپ كېتىدۇ.

قويغىنا ئۇكىجان ئەبجەق كىتاپتىن
باھارنىڭ سەيلىسى ــ كەچلىگى ياخشى.
قويغىنا دەپتەرنى تاشلا كىتاپنى،
كوكلەمده ئاخشامنىڭ پەيزىسى ياخشى.“

تۇرغۇزدى ئورنۇمدىن نغمەت يېپىشقاق،
تۇرتكەنچە ھويلىغا ئېپ چىقتى مېنى.
راست، سەلكىن ئېسىدۇ، كوكمۇ تۇمانسىز،
تاۋۇشسىز ئۇزىدۇ ئاسمان يەلكىنى.

يېڭىلا تورەلگەن ياپراق، نوتىلار
ئوسۇشەر بەس ـ بەستە بوي سوزۇپ شاختىن.
يوللارنىڭ بويلىرى، ھويلا ـ باغچىلار،
بەستىگە تون كىيگەن چىمدىن ـ كوكاتتىن.

ھە مانا ئالدىمدا نغمەت باردۇ،
گاھ توختاپ شۇڭلاردىن ياپراق ئۇزىدۇ.
بەزىدە ئوت ئالسا ئىلھام پىلتىسى
كوكلەمنىڭ شەنىگە مىسرا تۇزىدۇ.



ـــكىم، ـــدىدى تۇساتتىن دوستۇم پىچىرلاپ،
شاخلارنىڭ كەينىگە ئالدى ئۇزىنى.
تىپچ ـــدىدى، يېنىغا تارتتى مېنىمۇ
ئۇ قىزىل بىنادىن ئۇزمەي كوزىنى.

سەپسالدىم، كوردۇم ۋە بىر جۈپ قارىنى،
تۇرماقتا گۈپتى-گۈي يولنىڭ بويىدا.
بىرىدىن بىرىنىڭ تۇرقى سەل ئىگىز
دەپتەرمۇ، كىتاپمۇ ئۇينار قولىدا.

"ھە ئەنە بىرسىغۇ باتۇر بۇ ئېنىق،
بىرىچۇ؟" ـــ پىچىرلاپ نىغمەت سوزلىدى.
"سەلىمەم بولسىچۇ؟
ياق، ياق بولسا شۇ
ئاكاڭنىڭ ئالدىدا باتۇر نىمىدى؟!"

يېتىلەپ بارماقتا ئاستا مېنى ئۇ،
بولغۇسى غەۋغانىڭ چاغلاپ شاھىدى.
چىشلىرى رەشكتىن گۈچ-گۈچ قىلاتتى،
قىز تالاش جېڭىگە باغلاپ بېلىنى.

بىز ئەمدى كەينىدە بىر جۈپ سايىنىڭ،
سوز ئەمەس ئاڭلىنار ھەتتا تىنىقمۇ.

دەيمەن ۋە هە مانا باشلىنار غەۋغا،
بولامدۇ بۇندىن بەك پىشكەلچىلىكمۇ.

ياق، ئۇلار يۇزلەندى بىردىن ئاي تامان
كوردىمۇ بىزنى يە "قارت" قىلدى يۇرەك.
ئىككىدىن بىرسىنىڭ باتۇرلۇغى راست
بىرىچۇ، نەغمەتكە ئولاشتى تىترەك.

كورۇندى ئايدىڭدا بىزگە بەك ئېنىق،
سوزىدىن، تۇرقىدىن خالىق مۇئەللىم.
بىر كورسە بىزنى ئۇ، ئاپلا سەتچىلىك
نەگىمۇ قويارمەن بۇ يۇزنى دىدىم.

نەغمەتمۇ ئېسىنى يوقاتقان هوددەس،
تىنىغى بىلىنمەس، تۇرقى مىسلى بۇت.
شارت قىلىپ قاچامدۇق، بولمايدۇ بۇمۇ،
كۇتمەككە پۇتۇشتۇق بۇندا بەش مىنۇت.

ئاڭلىنار بەك ئېنىق باتۇرنىڭ سوزى،
"بىلمىدە مۇئەللىم مۇهتاج سىزگە مەن.
يوق گەرچە ئۇز ئاتام ياكى ئۇز ئانام
قانداقچە ئۇزەمنى مىسكىن سەزىمەن."

باتۇرغا بۇرۇلدى بىرىدىن مۇئەللىم،
تۇتتى ۋە باتۇرنىڭ بىر جۇپ قولىنى.
"ئېيتقىنا بۇ ئاخشام باشلاپ نىمىشقا
بۇ قىزىل بىناغا ئېپ كەلدىم سېنى؟"

بىلمەيمەن دىگەندەك باتۇر ئۇندىمەي
بېشىنى ئەگدى-دە، چايقىدى ئاستا.
ئۇھ تارتتى مۇئەللىم ئايغا بىز قاراپ،
سەل توختاپ سوزىنى باشلىدى ئاستا.

"ئون توققۇز، يىگىرمە يىللار مۇقەددەم،
تېپ-تىنىچ ئاخشىمى كوكلەم پەسلىنىڭ.
بۇ قىزىل بىنادا بىزلەر جەم ئىدۇق،
كوزىدە يالقۇنلۇق چاقناش ھەممىنىڭ.

سورۇندا ئاتاڭمۇ بىللە بىز بىلەن،
باش ئىدى ساۋاقداش مەرھۇم مۇتەللىپ.
سوزلەشتۇق مۇقەددەس تۇيراق ھەققىدە،
غەزەپتىن زۇلمەتلىك تۇنگە ئوت-يېقىپ.

ئۇ چاغلار، يامرىغان دۇنيادا ئۇرۇش،
فاشىزىم گۇناسىز قانلار توكەتتى.

ئۇ چاغلار، ۋەتەندە ياپون تىرنىغى،
قامالى ئاستىدا ئوتلار كويەتتى.

ئورتەنسە زۇلۇمدىن جانۇ-جىگەرى
ياشايدۇ كىم غەزەپ تاقەتنى بېسىپ؟
ھالاكەت ئالدىدا تۇرسا ئۇز ئېلى
چىدايدۇ كىم جەڭگە كىرمەي جان تىكىپ؟

جان تىككەن جەڭچىگە جەڭگاھمۇ يېقىن،
قەلەمنى تىغ قىلىپ ئاچتۇق بىزمۇ سەپ.
مۇقەددەس قوشۇنغا يىغدۇق ئىانە،
ئەۋەتتۇق يەنئەنگە بىزدىن سوغا دەپ.

يادىمدا، شۇ ئاخشام سورۇندا ئاتاك
قولىغا نەپرەتتىن ئالدى قەلەمنى.
ئادالەت ئۇنىنىك بولدى ۋەكىلى
ياق، سەپتە كوتىرىپ ماڭىدى ئەلەمنى.

زاللارنى تىترەتسە ئالقىش-چاۋاكلار،
سەھنىدە چارچىماس ئەرتىست ئىدى ئۇ.
ئادەملەر دېڭىزى چايقالغان بازار—
رەستىدە مۇنبەردە قالتىس ئىدى ئۇ.

كوپ ئوتمەي ئىلىدا هورلۇك بايرىغى
باشلىدى ئازاتلىق ئوغلانلىرىنى.
بىپايان زېمىندا هۇررا ساداسى،
گۈم قىلدى ئاسارەت قورغانلىرىنى.

ئاتاڭمۇ شۇ سەپتە بىر جەڭچى ئۇ چاغ،
قەلبى ئۇپراماس ئوتكۇر تېغ ئىدى.
ئىبلىسنىڭ ئوقىدىن تېنىدە تارتۇق
قالدىيۇ، بىر قېتىم تالدىم دېمىدى.

دەھشەتلىك ئوتلارنى كەچتۇق بىز بىراق،
ئالەمنى ئوڭشىلىپ كەتكەندۇ دېمە.
قانلارنى بىز توكتۇق قالدى شۇ پېتى
مىللەتنىڭ قايغۇسى بىز بىلەن بىللە.

ئاتاڭغا ئەڭ يېقىن سىرداش دوست ئىدىم،
ئۇ دىلدا بارىنى ئېيتتى بىر كۈنى.
'مەن ئولسەم سەن هورلۇك پەسلىگە يەتسەڭ،
ئېيتقىنچۇ بايرامدا ئەسلەمسەن مېنى؟'

— 'قويغىنا' — دىدىم مەن دوستۇمغا شۇ تاپ،
'جەڭدىمۇ-تويدىمۇ مەڭگۇ بىللە بىز.'

ئۇرۇلدى ياتاقنىڭ ئىشىگى شۇندا
كۆتمىگەن چاتاقنى تۇيدى كوڭلىمىز.

ساقچىلار ئاتاڭنى ئېپ كەتتى بىراق —
ئىككىمىز بەخۇدۇك قولمۇ سقىشتۇق.
ئاتاڭنىڭ كوزىدىن ئۇچمىدى كۆلكە،
خوشلاشتۇق مەنىلىك سوزمۇ قىلىشتۇق.

ئاتاڭمۇ قىستاقتا ئەگمەي ئوتتى بوي،
كۇن ئوتتى كۇنلەرنى قوغلاپ ئوتتى ئاي.
پالدى گومبىداڭ سەھراغا ئۇنى
ھچ ئىلاج بولمىدى سەھراغا ماڭماي.

پالاندى دوستىمىز ئەمما ئۇنىڭدىن
مۇمكىنمۇ مەسلەكنى سۇرگۇن ئەيلىمەك؟
تاشلامدۇ ئۇ باشتا ئالغان قەلەمنى
مۇمكىنمۇ شەمشاتنىڭ قەددىنى ئەگمەك؟

ياڭرىدى ئوخشاشلا ساداسى ئۇنىڭ
سەرسانى ئۇنىڭغا بولىدى تەخەللۇس.
جەڭگىۋار مىسرادىن كۇچكە تولاتتى،
مەكتەپتە زىيالى، تۇرمىدە مەھبۇس.....“
. . . . . .

يۈرىگىم قېتىدا قانداقتۇ سېزىم
يېنىمدا نەغمەتمۇ قاپتۇ ئۇنتۇلۇپ.
ئاڭلايتتىم ھىكايە پىنھانىدا ئەمەس،
سىنىپتا تۇرغاندەك تەمكىن ئولتۇرۇپ.

"ئازاتلىق پەيتلىرى كەلدى، تاڭ نۇرى—
تىيانشان بويىغا بەردى ھاياتلىق.
تاڭ ئۇچۇن جەڭ قىلغان جەڭچى بايرامدا
كۆگلىدە سەزمىسۇن نەمشقا شاتلىق؟

بايرامدا جەم بولدۇق بىزمۇ شەھەردە
پەيزىنى سۈرۈشتۇق تويىنڭ قانغىچە.
ھەر كۇنى ئۇچرىشىپ قالاتتۇق دوستلار،
مەجلىستە، يا يولدا ئىشتىن يانغىچە.

ئاتاڭنىڭ ئىلھامى جانلاندى راسا،
پارتىيە، ئەل شەنى سايراتتى ئۇنى.
شۇ ساھە ئەھلىنىڭ بولدى سەركىسى،
پىشقەدەم، ياش بەرى ماختايتتى ئۇنى.

باشلىدى ئاخشامغا تاڭلارنى ئۇلاپ،
ئەجداتلار مىراسى ئۇستىدە تەتقىق.

تىرىشچان باغۋەننىڭ تەرى ــ ئەجرىدىن
شاخ ـ شاخنىڭ گۈل ـ چىچەك ئاتمىغى تەھقىق.

بىلسەڭ گەر تەبىەت قانۇنى شۇنداق
باغ خالاس بولمىغى تەستۇر شامالدىن.
قەدىمدىن ئىنسانىنىڭ كەچمىشى شۇنداق
مۇشكۈلدۇر يولنىڭ توز بولمىغى ئاندىن.

سېنىڭمۇ ئېھتىمال باردۇر ئېسىڭدە،
ئېچىلىش ـ سايراشتا ئوڭچى ئايرىلدۇق.
ۋاپاغا جاپانى بۇيرۇدى قىسمەت،
كۆرەشنىڭ ـ تەنقىتنىڭ نىشانى بولدۇق.

مەن ئىدىم ئاتاڭدىن كىچىكرەك ئوڭچى،
ئاتاڭنىڭ كورگىنى مېنىڭدىن بەتتەر.
بېشىغا كۆرەشتە بولدى مىڭ گۈنا
ئەزىزلاپ يازغىنى ــ كىتاپ ۋە دەپتەر.

بىر كۈنى تاڭ كېچە قايتتىم كۆرەشتىن
تەنئىرىم جارا‌ھەت، ھالىم تەڭ ئىدى.
توساتتىن ئىشكىنى قاقىغاندا بىراۋ
ھەدەڭمۇ قورقۇپراق ئاستا "كىم" ــ دىدى.

'مەن' ــ دىدى، دالاندا بىر ياش كورۇندى،
بىر باغلام قەغەزنى بەردى ماڭا ئۇ.
ئۇ كەتتى بوخچىنىڭ ئۈستىدە بىر خەت
'ئەلۋىدا مخالىقجان تەقدىم ساڭا بۇ.'

شۇ ھامان قوللۇرۇم كويگەندەك بولۇپ،
'جىغ' قىلدى يۈرىگىم قالدىم مەن قېتىپ.
بۇ دىمەك ئۇزەمدىن قورقۇشمۇ ئەمەس،
ئوقۇدۇم ئەنە شۇ باغلامنى ئېچىپ.

بىر باغاق، باغاقچە قاندىن پۈتۈلگەن،
'بۇ كىتاپ ــ بىر ئومۇر مېھنەتىمۇ مۇشۇ.
كەچۈرگىن خەلقىمدىن، سەندىن خىجىلمەن
ئەۋلاتتىن ئۈمىدىم ئەلۋەتتە مۇشۇ.....'

مەن ئاچتىم كىتابنى، دوستۇم ئەجرىدىن،
پۈتۈلگەن دەستۇرنى ئاۋايلاپ ئاچتىم.
ھەر قۇرى ئالتۇندەك چاچنى نۇرىنى،
ھەر قۇرغا ھورمەتتە تىكىلدىم ـ باقتىم.

ئۇ ئىدى نەچچە مىڭ يىللار مۇقەددەم،
بوۋىلار قالدۇرغان مىراستىن تەتقىق.

ئەدىلەر تارىخى، بايانلىرى ھەم،
تومىلۇغى كەم ئەمەس، توغرا مىڭ بەتلىك.

شۇكرىكى، شۇ كىتاپ پۈتمەستىن تېخى،
شۇ كېچە ئىلكىمگە ئوتتى سالامەت.
باغرىمغا ئاۋايلاپ باستىم ۋە ئۇنى
دوستۇمغا دىلىمدىن تاشتى مۇھەببەت.

ئاردىدىن ئوتمىدى ھەتتا بىر كېچە،
ئومرۇمنىڭ قايغۇلۇق چېغىنى كوردۇم.
سەرسانى — شۇ دوستۇم ئولدى كۇرەشتە
يامغۇردەك ياش توكتۇم، قايغۇغا چوكتۇم."
. . . . . .

قوزغالدى ئۇلارنىڭ قەدىمى ئاستا،
باتۇرنىڭ كوزىدە كوردۇم گويا ياش.
ياش تولغان كوزۇمگە ھەتتا مېنىڭمۇ،
كورۇندى ئىككىلەن ئايدىڭدا تۇتاش.

ئويلايتتىم، باتۇرجان ئەسلى كىم ئىكەن؟
ئەۋلادى ئەمەسمۇ باتۇر نەسلىنىڭ.

مەن جەزمەن، مەن جەزمەن
دەيتتىم ئىچىمدە
بۇ سەيلە نۇر قوشتى ئەقلىمگە مېنىڭ.

سوزلەيمۇ نىغمەتىكە، سوزمۇ بىھاجەت
سوزلەشنىڭ پايدىسى ئەمدى قانچىلىك؟
ئالماشتى قەلبىمدە دوستلار ئورنىمۇ
مەن كەتتىم، قەدەمنى تاشلايتتىم تېتىك.

توتنچى باپ كېيىنكى يىللاردا

—"خۇش خەۋەر، خۇش خەۋەر!"
قولىدا ژورنال
سىنىپىغا كىرگەندە توۋلاپ سەلىمەم.
كوردىكى بالىلار ئولتۇرار جىمجىت
قالدى ۋە جايىدا توختاپ سەلىمەم.

سەلىمەم ئويلايتتى توشماي تەنەپپۇس
نىمشقا ۋاقىتسىز كىردى مۇئەللىم؟
—"ئولتۇرۇڭ، ھە قېنى ژورنالنى بېرىڭ"
دىدى-دە، قولىنى سوزدى مۇئەللىم.

سەلىمەم ئولتۇردى، غاپىلار مۇدىرمۇ
ژورنالنى ۋاراقلاپ تېز-تېز كورەتتى.

كەلگەندە يېڭى سان ھەر قېتىم شۇنداق
خۇش خەۋەر بىر تونۇش نامنى كۆتەتتى.

ئۇ ئاچتى بىرقانچە ۋاراقنى ئەمما
ئاق ئىزلار قاپلىدى بۇرنى، يۈزىنى.
نائۇمىت قالدىمۇ تەھرىردىن ۋە يا
ژورنالدىن قاچۇردى ئاستا كوزىنى.

سەلىمەم بۇ ھالنى سەزمەمدۇ لېكىن
پارتىداش دوستىغا دەيتتى پىچىرلاپ.
"ھە قارا، ژورنالدىن غايىپار مۇئەللىم
باتۇرنىڭ شېئرىنى كورمەكتە بۇ تاپ."

سوزلىگەن ئېغىز بىر، ئەمما قۇلاق كوپ،
سىنىپقا تارالدى بىردىن بۇ خەۋەر.
ياشاپ كەت دېگىلى تاس قالىدىم مەنمۇ،
دىلىمدا شاتلىغىم ئاشتى شۇ قەدەر.

غەزەپتە جوزىنى چەكتى ـ دە، بىردىن
مۇنبەرنىڭ ئالدىغا كەلدى مۇئەللىم.
چىرايى تۇمانلىق كوكتەك تۇتۇلدى
دەققەتكە كوماندا بەردى مۇئەللىم.

"بىر شېر بېسىلسا غەۋغا كوتىرىش؟
بۇ دىمەك كورەكلىك، ئوزى مەغرۇرلۇق،
دىققەتتە ئاكلاكلار كۆلۈشكە بالدۇر
سوزلەيمەن ئاخشامقى سايلام توغرۇلۇق.

ئىمزاسىز ئاۋازدا نىغمەت بەشتە ئۇچ،
ئۇگىنىش ئىشىغا نىغمەت قارايدۇ.
نىغمەتجان يۇرەكلىك، تەكتىمۇ ياخشى
كەمتەرلىك مىجەزى راستىن يارايدۇ."

"باتۇرچۇ؟ باتۇرچۇ؟" بۇندا دەتالاش
ۋە لېكىن چىقمايتتى ھىچكىمدىن جاۋاپ.
نىغمەتنى يېتىلەپ كەتتى مۇئەللىم
سوھبەتكە ئېپ كەتتى، قالدۇق بىز قاراپ.

* * *

ئوتتۇز كۇن مۇقەددەم ئاخىرقى دەرس
ۋەقەسى كىمنىكىمۇ چىقسۇن يادىدىن.
يېقىلغان چېغىدا خالىق مۇئەللىم
دوختۇرغا ئاپاردۇق مۇنبەر ئالدىدىن.

ئۇ قالدى دوختۇردا، غاپىل مۇئەللىم
ۋاقتىلىق مۇدىرى بولدى سىنىپنىك.

دەسلەپتە بىلىندى ئوڭلۇق، توز كوكۈل
ئۇسۇلى جايىدا، سوزلىرى چىسىق-چىلىق.

ھە مانا بىر ئايمۇ ئوتمەي ئارىدىن
ئىلىمگە زوقمەنلەر پەگادا ئىدى.
نىغمەتنى كوتەرسە مەيلىدى ئەمما
باتۇرنىڭ ئالدىدا نىغمەت نىمدى؟
. . . . . .

ھە بايام نىمشقا ئوتتى قىستۇرۇپ،
ئۇ تېخى نىغمەتنىڭ "تەكتى ياخشى" دەپ.
بۇ جويلۇش ئەمەسمۇ ياكى قۇسۇمەت،
نىمدىن بىشارەت تەكتى دىگەن گەپ؟

ئېسىمدە، كىمدىندۇ ئاڭلىدىم بىر كۈن،
مۇئەللىم غاپپارنىڭ "تەكتى" ھەققىدە.
ھەركەتتە بۇنىڭدىن بەش يىل مۇقەددەم،
ئوڭ كەلگەن تەلىيى — بەختى ھەققىدە.

ئەسلى ئۇ ئوزىنى شوھرەت بابىدا
ساناركەن پېتىلگەن شائىر قاتارى.
ياشىسۇن سوزىدىن باشلاپ شېئىرنى
قەلەمىمۇ تەۋرىتىپ تۇرارکەن بەزى.

قەلەمداش رەقىبى خالىق ئاكىدىن
كۇچ سىناپ باقىقانكەن تورنى تالىشىپ.
ياقماسكەن باتۇرنىڭ ئاتىسى ھەمدە
يۇرەركەن ھەسەتنى ھەمرا-ئوز بىلىپ.

پەيت كېپتۇ ئوڭچىغا قارشى كۇرەشتە،
ئوت ئاپتۇ ئاداۋەت پىلتىسى بىردىن.
مەيداندا شوئارمۇ سوزمۇ شۇنىڭكى،
تەۋرەپتۇ ھەسەتنىڭ زىلچىسى بىردىن.

شېرلار ئوقۇسا تىترەپ غەزەپتىن،
يوق ئىكەن ئۇنىڭچە جەڭگىۋار شائىر.
شىكايەت قىلارىكەن ھوكرەپ ياش توكۇپ،
سولچىكەن، ئوڭچىسى يازغۇچى، كادىر.

نامراتنىڭ بالىسى بولغىنى بىنچەن،
ئورلەپتۇ سولچىلار سەردارى بولۇپ.
كىرىپتۇ پارتىيە قوينىغا ئاخىر،
ئوزگىنىڭ يېشىدا ئانكىت تولدۇرۇپ.

ياق، بىراق بۇ سوزگە قانداق ئىشىنەي،
باقتىم-دە، شۇ تاپتا ئايغا رۇجەكتىن.

مۇئەللىم ــ شانلىق نام،
غاپپارچۇ نىچۇن؟
تولۇن ئاي داغلاردىن خالى ئەمەسكىن؟

* * *

تاماقتىن قايتقان چاغ، ياتاققا كېلىپ
تاشلاندى باتۇرجان ئالدى كىتاپنى.
كوردۇم مەن شۇ هامان ئۇستىگە پولنىڭ
ۋاراقلار ئىچىدىن چۈشكەن لىپاپنى.

"ئال ئاۋۇ لىپاپنى"، ــ ئېيتتىم ئۇنىڭغا،
قولىنى ئۇزاتتى ئاستا ئالدى ئۇ.
هاۋارەڭ قەغەزنى ئالدى لىپاپتىن
قەغەزگە بەخۇدۇڭ كوزنى سالدى ئۇ.

كوز سالدى، هەيرانلىق ئولاشتى ئاڭا،
كوزىدە ئويندى بىردىن تەئەججۇپ.
تىترەيتتى قولىدا قەغەز ــ خەت يېنىك
يۈزىگە قىزىللىق تەپتى ئۇلغۇيۇپ.

هەيرانلىق شۇ مەهەل ئوتتى ماڭمۇ
ئويلايتتىم بۇ نامە قايدىن كەلدىكىن؟

باتۇرنى هاياجان قوينىغا تارتقان
تىترەتكەن بۇ زادى قانداق خەت ئىكىن؟

ئالدىم-دە، خەتنى مەن تېز-تېز ئوقۇدۇم،
هە مانا نىمىكەن بۇندا يېزىلىغان!
سۆيگۈنىڭ يالقۇنلۇق مىسراسى بىلەن،
سەلىمەم ناممدىن گۈللەر تىزىلىغان.
. . . . . .

ــ"هە قېنى قىز ئۇچۇن قانداق جاۋاۋىڭ؟"
مەن دىدىم، باتۇرجان كۈلدى تۇنجى رەت.
ئىشكتىن شەپسى كەلدى ئاياقنىڭ
گېپىمىز بولۇندى، كىرگەندە نىغمەت.

بەشىنچى باب ئايرىلىش

يۇلتۇزلار چاقنىغان يازنىڭ ئاخشىمى
يېنىڭدا بىر دوستۇڭ بولغاندا ئەگەر.
شۇ كولنىڭ بويىنى بىر سەير ئەتسەڭ
سەيردىن يايرايدۇ كوڭلۇڭ شۇ قەدەر.

مەن بۇگۈن سەيلىدە يالغۇز مەن بىراق ــ
رەنجىش يوق باتۇرنىڭ كەلمەسلىگىدىن.

رەنجىش يوق، مەنزىلگە ماڭغان يولچىنىڭ
ئاخشامنى بىكارغا بەرمەسلىگىدىن.

يالغۇزمەن، قاش بويلاپ ئاستا كېلىمەن،
دولقۇنلار سوزىنى ئاڭلاپ بارىمەن.
يىراقتا چوقچايغان تاغلار قامىتى
تاغلارغا كوز سېلىپ ئويلاپ قالىمەن.
. . . . . .

ئويلىرىم يىراقنى كەزمەكتە بىراق
دەرەخزار كەينىدىن كوردۇم بىرىنى.
تاقەتسىز قەدەملەر تاشلايدۇ بۇ دەم
كۇتەمدۇ دوستى يا سۇيگەن قىزىنى.

ھە ئەنە بىرەيلەن كەلدى قاش بىلەن
سىياقى بىر زىبا قىزدەك كورۇندى.
تاشلاردىن نېرىراق كەتسەمچۇ دىدىم
نە قىلاي دوستلارنى چوچۇتۇپ ئەمدى.

ھەي، تونۇش سوزلەرگە بولدۇممۇ ھىرىس
شەيتانىنىڭ كەينىگە كىردىممۇ ۋە يا.
ئىشقىلىپ قوزغالغۇم كەلمىدى ھېچبىر
سوھبەتنىڭ شاھىدى بولدۇم خالىدا.

—"دىلبىرىم، بەك ئۇزاق ساقلاتتىڭ مېنى."
—"ھە بايام رايىم يوق دېدىمغۇ سىزگە."
—"مەن سېنى،"
—"مەن سىزنى ساقلاڭ دېدىمۇ؟"
—"قورقامسەن، كىم قاراپ تۇرۇپتۇ بىزگە؟"

—"پارچە گەپ ئاڭلاشقا ھەپسىم يوق مېنىڭ
گېپىم بار دەيتتىڭىز، ئېيتىڭچۇ قېنى؟"
—"سەلىمەم ئېيتمىسام بولمىدى ئەندى
ئۇتۇڭدا شۇنچىلىك قىينامسەن مېنى؟"

—"ئوش!"
—"ئوش دىمە، يۇرەكتىن چىققان سوزۇم بۇ،
سېنىڭدىن ئۇزگىنى سۆيسەم مەن ئولەي."
—"بۇ گەپلەر مەشەدە قالسۇن نىغمەتجان"
—"بۇ... بۇ... بۇ—"
—"خوش، بولدى ئەمدى مەن كېتەي"

—"بەش مىنۇت، بەش مىنۇت، توختاڭ گېپىم بار،
ئەقلىڭىز نەلەرگە كەتتى سەلىمەم؟
ۋە ياكى ئۇزگىگە بەرگەنسىز كوڭۇل؟"
—"نىم بوپتۇ ئۇزگىگە كوڭۇلنى بەرسەم؟!"

ـــ"هه بىلدىم"
(نەغمەتنىڭ ئاۋازى قاتتىق)
قىزچاقتا زورلۇقمۇ ئىشلىتەر بەلكىم.
دوستلۇقنى سىناشنىڭ كەسكىن پەيتى بۇ،
مەيلىلا، كەلگەننى كورەيچۇ دىدىم.

ـــ"هه بىلدىم، باتۇرغا بەرگەنسىز كوڭۈل،
باتۇردەك نەرسىدىن پەرۋايىم نىمە؟!"
ـــ"تىلىڭىز تارتىلسا خوپمىكىن دەيمەن!"
ـــ"ئەتىنى ئويلاپراق سوزلەڭ سەلىمە!"

"كىملىگى بەش قولدەك بىزگە ئايانغۇ
ئوڭچىنىڭ پۇشتىدىن تامغان يىتمىنىڭ.
كونىلىق پىشىگە ئىسىلغان قوڭ ئۇ،
رەقىبى بىزدىكى ئىلغار تۇزۇمنىڭ."

ـــ"جويلۇمەڭ"
ـــ"جويلۇشتىن يىراقمەن، ئەمما ـــ
بىلىڭكى، تەقسىمات قالدى يېقىنلاپ.
بىلىڭكى، ھەر ئىشتا غاپىلار مۇئەللىم
نەغمەتنىڭ يېنىدا تۇرماقتا قوللاپ."

ـــ"شۇنداقمۇ؟"
ـــ"ئۇنىڭدا گەپ يوق دېدىمغۇ،
يالغاننى سوزلىسەم هايۋان بوپ كېتەي."
ـــ"ئېيتىڭچۇ، سىزنى كىم هايۋان بول ـــ دېدى
مەن كېتەي"
ـــ"بىر مىنۇت توختاپ تۇرۇڭ هەي....."

ـــ"مەن كېتەي!"
ئېهتىمال كەتتى سەلىمەم
(بايا تىن ئەتراپ جىم ژە تىمتاس ئىدى.)
ئەمدىچۇ، چىرىلداپ بىر توپ تومۇزغا
هېچ تىڭىش ـ شەپىنى ئاڭلاتماس ئىدى.

* * *

ئەتراپى گۈلىستان، كوجۇم دەرەخزار
مىسالى قار رەڭلىك ئاپپاق بالنس.
ئالدىرار دوختۇرلار، سېستىرا قىزلار
ئاڭلانماس ئاياقتىن ئەمما ئۇن ـ تىڭىش.

هە مانا، بەشىمىز يەتتىنچى نومۇر
ئىشىگى ئالدىغا بارغان چېغىمىز.
تەشنالىق ئوتىنى بېسىپ دوختۇردىن
رۇخسەتنى كۈتكەنچە تۇرغان چېغىمىز.

مۇدىرنىڭ ئاۋازى كەلدى ياتاقتىن
سوھبەتنىڭ قارشىسى دوختۇر ئىھتىمال.
سوھبەتكە قىزىقىپ سالدۇق قولاقنى،
دىققەتنى قولاققا جەم قىلىپ دەرھال.
. . . . . .

—"بولمايدۇ، بولمايدۇ يولداش مۇئەللىم،
پۈتمىدى سىزدىكى ئاغرىق يۇرەكتە.
مەكتەپنىڭ خىزمىتى خىزمەت بەرىبىر،
ساغلاملىق، ساقلىقنى ئويلاش كېرەكتە."

—"سىز قىلغان ئەجىردىن دوختۇر ئەپەندىم،
ئاغرىغىم ساقايدى، ساق بولدۇم مانا.
ئويلاڭچۇ، ياتسۇنمۇ بۇندا كوپ ئۇزاق
پەرزەندى-باغرىدىن ئايرىلغان ئاتا؟

—"بۇ كوڭلۇم ئىھتىمال سىزگە ئايانداۇر،
بالدۇرراق قايتۇرۇڭ بىر كۈن بولسىمۇ.
ئوتۇلگەن دەرسنى لازىم تولۇقلاش،
ئاخىرقى كۇرستا كۈن-تۈن بولسىمۇ."

بىر مىنۇت توساتتىن جىم بولدى ياتاق،
ئاۋازى ئاياقنىڭ توك-توك قىلاتتى.

قەلبىمىز قېتىنىڭ خالىق مۇدىرغا
مۇھەببەت ـ ئىززىتى تاغدەك ئاشاتتى.

ـــ"ھە مەيلى مۇئەللىم قايتىڭ سىزگە بۇ
ئىرادەم ھوكمىگە قارشى قوشۇلۇش.
ياق بۇكى چىداملىق كېسەلگە ئەمما
دوختۇرلۇق ئومرۇمدە تۇنجى يول قويۇش."

تەشەككۇر!

دوختۇرغا رەھمەت دىدۇق بىز
ئىشكنى ئاۋازسىز ئاچتۇق ئەدەپتە.
ئۇستازغا ئېگىلىپ بەردۇق سالامنى
قۇچاقلاپ بىر گەۋدە بولدۇق بىر پەسكە.

يۇلتۇزدەك ئايلىنىپ ماڭدۇق چوڕىدەپ
كويۇمچان ئاتمىز ـــ بۇيۇك ئادەمنى.
ئېخ، قانات بولسىچۇ دەيتتۇق شۇ تاپتا
مەكتەپنىڭ يولىغا باستۇق قەدەمنى.

* * *

نىچۇندۇ جىم بولدى نىغمەت نەچچە كۇن،
تەس كەلدى بۇ دورەم بەلكى ئىمتىھان.

ئاخشاملىق سەيلىدە بىر ئۇزى يالغۇز،
ئويناپدۇ كوزىدە پۈتمەس مۇڭ-پىغان.

باتۇرجان سىنىپتا، نەغمەت ياتاقتا،
بۇگۈنمۇ جىمغىنە بىللە ئىككىمىز.
يازىدۇ نىمىدۇ سىرلىق قەلىمى
قەغەزلەر ئۈستىدە ئىشلەر تىنىمسىز.

بىر چاغدا ئىشىكە تەمشىلىپ قالدىم،
قانداقتۇ ئىش بىلەن ئوتتۇم يېنىدىن.
چوچۇدى ئۇ بىراق پۈكلەپ خېتىنى
يوشۇردى، قېنىمۇ قاچتى يۈزىدىن.

نىمىشقا نەغمەتتە بۇنچە هودۇقۇش
نىمىشقا يۈرىگى پوك-پوك بۇنچىلىك؟
هەيرانلىق ئىچىدە قالدىم تەمتىرەپ،
جۇرئەت يوق، كوزۈمگە باقماس نېچۈن تىك؟

هە تېخى تۇنۇگۈن كىملەر بىلەن ئۇ
باتۇرنى كوچىلاپ يۈرگەن ئەمەسمۇ؟
كول بويى، ئاخشامدا، چۈجىنى كۈزدە
سانايمىز دەپ ئېنىق ئېيتقان ئەمەسمۇ؟

* * *

ئوتتۇز ياش — ئېھتىمال ئومرۇم چارىگى،
شۇ چاقتا كۆرمەك ئىش ئوتتى بېشىمدىن.
مەكتەپتىن ئەستىلىك بىر كۈن — خاتىرە
كەتمەيدۇ ھېچقاچان ئەمما ئېسىمدىن.

زال ئىچى ھەيۋەتلىك، سەھنىمۇ كوركەم،
سەھنىدىن پىلاكات تاشلىنار كوزگە.
بۇ دىمەك خۇلاسە يىللىق سىناقتىن،
چوغ كەبى بايراقلار ياراشقان تورگە.

يۈرىگىم دۈپۈلدەپ تىنمايدۇ بۇ دەم،
يەكۈندىن ئېچىمدە خامچوت سوقىمەن.
يامانمۇ ئەمەستى جاۋاۋىم ئەمما
شۇندىمۇ ھەي تاڭەي، دەپلا قويىمەن.

باتۇرچۇ، تەھقىق ئۇ ئەلاچى بىراق
ئەۋلىيا ئەمەسمەن ئالدىن بىلگىلى.
دەر ئىدىم ئەقلىمىز قىلماس ھېچ نېسىپ،
دوست ـ دۇشمەن ئالدىدا رەسۋا بولغىلى.

يغنىمۇ باشلاندى، ئىلمىي مۇدىرنىڭ
ئۇنىدىن ياڭرىدى بىردىن زال ئىچى.
توكۇلگەن بىر يىللىق ئەجرى ئۇستىدە
ئاغلايىتتى زېھنىنى جەملەپ ھەر كىشى.

نام، يەكۈن بىر-بىرلەپ ئوقۇپ ئوتۇلدى،
نىغمەتمۇ ۋە مەنمۇ ئەلنىڭ قاتارى.
باتۇردا تەپسىلى توختالدى مۇدىر،
باتۇرغا يوتكەلدى ھورمەت ئاۋازى.

ــ"ساۋاقداش باتۇرجان بەرگەن ئىمتىھان
ئوز كەسپى بويىچە ئەلا ــ بىرىنچى.
باتۇرجان تاپشۇرغان ئىلمىي ماقالا
دىققەتكە سازاۋەر، باردۇر قىممىتى.

كەلگۈسى ئۇمتىنىڭ يۈلتۇزلىرىدىن
ئۇستازلار نىمىشقا شەرەپ سەزمەيلى.
تەتقىقات ئىشىغا ھەممەيلەن ئۇنىڭ
ئىپتىخار ئىچىدە ئۇتۇق تىلەيلى!"

تەۋرىدى شۇ ھامان پۈتكۈل زال ئىچى
نەزىرى باتۇرغا ئاغدى ھەممىنىڭ.

ئۇستازۇ ـ ساۋاقداش ياڭراتتى چاۋاك،
ئالقىشى باتۇرغا ياغدى ھەممىنىڭ.

دوستىنىڭ شاتلىغى ـــ دوستىنىڭ شاتلىغى،
بۇ دەمەك دوستلۇقتىن ئاددى بىر ساۋات.
سەزگەندە ئۇزەمنى كوكتە ـ ئەرشتە،
ھاياجان كەپتىرىم قاققاندا قانات:

يا توۋا، دەۋەتتىم ئاستا ئۇچمىدە،
بىر كورۇپ نىغمەتىنىڭ مومدەك يۇزىنى.
يىغلامدۇ، كۆلەمدۇ بولمايتتى بىلىپ،
كۆلكىگە زورلايتتى ئەمما ئۇزىنى.

* * *

ئايرىلىش ـــ بۇ سوزگە تەستۇر ئىشەنمەك،
دوست ـ ياران تۇققاندەك يۇرگەن چاغلىدا.
جاپانى تەڭ تارتىپ كەلگەن ھوزۇرنى
خوش ئېيتىپ، ئوتۇنۇپ ئوتكەن چاغلىدا.

ئايرىلىش ـــ بۇ سوزنى مەنمۇ بىلەتتىم،
ۋە نەچچە ئېيتىپمۇ كورگەنمەن بىراق.
ئايرىلىش پەيتلىرى كەلگەندە باشقا،
راست گېپىم، ھەركىمگە تەسكەن چىدىماق.

كوز يۇمۇپ ـ ئاچقىچە كەتتى بەش باھار
چوغ كەبى بىر دەۋر پەيتلىرى كەتتى.
سەپ بولۇپ ئوملۇكتە ئۇچقان تۇرنىنىڭ
يىگانە يول تۇتۇش پەيتلىرى يەتتى.

ھە مانا، قاچانكى مەكتەپ بىناسى
ئالدىغا ھەۋەستە باسقاندەك قەدەم.
كوك سىرلىق ئاپتوۋۇز پەشتاقلىرىدىن
بىر ئېغىر تىنىقتا ئورلەيتتىم بۇ دەم.

ئاپتوۋۇز ئەتراپى ئادەم دېڭىزى
دەرىزە تۆۋىدە باتۇر تۇراتتى.
ھە ئەنە مېھرىۋان خالىق مۇئەللىم
سوزۇلغان قوللارغا قوللار سوزاتتى.
. . . . . .

گۇر قىلدى ئاپتوۋۇز، ھەي ـ دىدىم شۇندا،
تاقتىم ئوت ئالدى قالماي موتورىدىن.
نەزىرىم ئۆزۈلدى بىر پەسكە شۇ چاغ،
كوزلىرىم ياش بىلەن توسالدى بىردىن.

مەن كەتتىم يىراقتا، قالدى جان دوستۇم،
قول سىلكىپ ئۇزىتىپ، مەكتەپ ئالدىدا.

كوزلىرىم ئىلمدىن گۇلخان ياسىغان
ئوتقاشتەك قىزارغان ھەيۋەت بىنادا.
. . . . . .

ئىككىنچى بولۇم

دوستۇمنىڭ خاتىرىسى

قارا دەيدۇ، قارا دەيدۇ
قارا مەندە يوق.
قارامۇقنىڭ قاسراغدەك
گۈنا مەندە يوق.
ـــ خەلق قوشىغى.

كۈندىلىك خاتىرىگە كىرىش سوز

بىر ئومۇر ئولچىنەر يىل بىلەن، يىلمۇ
ئولچىنەر ئاي بىلەن، ئايلار كۈن بىلەن.
چولدىكى توگىدەك چامدىشىپ ئاستا
ئالمىشار بىر خىلدا تاغلار تۇن بىلەن.

ۋە لېكىن، تەقدىرنىڭ ئارتىستلىرى شۇ
ئومرۇڭدە نى ئويۇن ئويناپ ئوتىدۇ.

بەزىىىر يىلىكدا شاتلىغىڭ قات ـ قات،
ۋە بەزى يىلىكدا بېشىكدا قايغۇ.

ھە ئاشۇ قايغۇلۇق ياكى خوشاللىق
پەيتىكدۇر خاتىرەڭ بېشىدا باش قۇر.
يازىسەن، بىر ئۇزەڭ ئوقۇيسەن خالاس،
قەلەمدىن ئۇزگە ھېچ مۇڭدىشىڭ يوقتۇر.

مەن قاچان مەكتەپتىن ئايرىلدىم شۇ چاغ،
يېڭىچە تۇرمۇشنى باشلىدىم شۇندىن.
توت پەسىل بىلىنمەي ئوتتى ئالمىشىپ،
كۇنلىرىم ئىلمگە سىرداش ئۇزۇندىن.

مۇشۇ ئاي كۇنلەرنى قانداق چۇشىنەي
كۇنۇ ـ تۇن بىر سوئال لەيلەر بېشىمدا.
داغدۇغا پىلتىسى ئالدى بىردىن ئوت
مەكتەپتە، زاۋۇتتا، ئېتىزدا غەۋغا.

بۇ پەيتلەر بوپ قالار بەلكى بىر دەۋر،
مەن ئەمەس، ئېھتىمال ھەركىم ئومىردە.
نىملەر بولاركىن ھاياتتا ئاخىر،
باشلىدىم شۇ سەۋەپ سەھىپە ـ خاتىرە.

ئالتىنچى باپ سۆيىقەست ئالدىدا

شىسسەننىڭ كەيپىگە چوكمەكتە قۇياش،
ئۇپۇقىمۇ جىلۋىنگەر قىزنىڭ لېۋىدەك.
گۈل رەڭلىك شەپەقنى قوغلايدۇ تۈمان،
تاغلارغا گۈگۈمدىن تاشلايدۇ ئىستەك.

رۇجەكنىڭ ئالدىدا تەنها مەن بۇ دەم،
رۇجەكتىن روبىرو تامغا قارايمەن.
تامدىكى بۇ ئەنسىز كۆنلەر گۈۋاسى،
دازىباۋ ۋە ئەنسىز هالغا قارايمەن.

سىنچىلاپ باققانچە قۇرلارغا شۇ ئان
خىياللار قوينىغا شۇڭغۇپ ئاقمەن.
گۈنايىم چېكىدىن ئاشقانمۇ راستىن
سوراقتا جاۋاۋىم ئىزدەپ باقمەن.

"ئوڭچىنىڭ پۈشتى" دەپ يازسا مەيلىغۇ،
نوپۇزلۇق دىگىنى توهمەتتىن دېرەك.
قانداقچە دۇشمەنگە، چەتكە باغلىناي،
سەۋەنلىك قىلدىممۇ شەيتان دىگۈدەك؟

نهايەت مەرىپەت يولدا ماڭدىم،
يادىمدا قەدەمنى قانداق باسقىنىم.
قىلغىنىم مىراسلار ئۇستىدە تەتقىق،
ئۇمىدىم يولدىن ئەسلا تايمىدىم.

ياق، قانداق گۈناكار ئاتىلاي زادى؟
ئېھتىمال ئالدىمدا دولقۇن ئەۋجى بار.
تۇتۇنغان ئىش ئۈچۈن قىممەت ھەر تىنىق
ۋاقىت زىق، ئەتىگە ئىمكان بەلكى تار.....

*　　*　　*

بىلمەيمەن، نىغمەتنى دەيمۇ ئەۋلىيا،
ئېيتقىنى بىرمۇ-بىر بولماقتا ئايان.
خەپ قېنى ئىنقىلاپ كەلسە دەيتتى ئۇ،
كورەرمىز كىملەر خار، كىملەر شادىمان.

ھە بۇگۈن نىغمەتنى كوردۇم خۇش چىراي
بولۇمگە كەلگەندە ئاپتور قاتارى.
قولىدا بىر قەغەز، قەدىمى تەمكىن،
بىلمىدىم پەيلىدىن تەزدىمۇ ياكى.

قايتارىدا مەن بىلەن خوشلاشتى تېخى
قاسىمجان ئۇزىتىپ چىقتى كەينىدىن.

نەدىدۇ سوھبەتتە بولدىغۇ دەيمەن،
بىر سائەت پۇرستى ئوتتى ئارىدىن.

ياق، نەغمەت مەكتەپتە ئاددى مۇئەللىم،
بولۇمگە كەلگىنى ھېچ گەپ ئەمەسقۇ؟
دازىباۋ، تاملارنى كورگەندۇ بىراق
ۋە مەيلى كورگىنى ھېچ گەپ ئەمەسقۇ؟

*　　*　　*

دەرت بولغان چېغىدا سىردىشىڭ بولسا،
مۇڭداشساڭ دەردىڭنى توكسەڭ قانغىچە.
مەن كەبى تېڭىرقاپ قالغان كىشىنى
قىينارىكەن يالغۇزلۇق دەردى باشقىچە.

نەمشقا سەلىمەم كەلمەيدۇ ئۇزاق،
ۋە بەلكى گۇنايىم يەتكەندۇ ئاڭا.
يا ئۇنى تاندۇردى بىر كىم مېنىڭدىن
ئېھتىمال شۇ تەقدىر كەلمىشتۇر ماڭا.

ئېخ بۇ تاپ ئەخمەتجان بولسىدى كاشكى،
دەردىمگە بېرەتتى سوزلىرى مەلھەم.
ئېھتىمال بوراندا قالغاندۇ ئۇمۇ
نە سەۋەپ، خەتلىرى كەلمەيدۇ نىكەم.

* * *

قاسمجان بىر مېنى پاش قىلدى بۇگۈن،
ئۈچ سائەت شددەتتە توپقا تۈتۈلدۇم.
كاللامدىن ئوتەمدۇ توھمەت ـ جىنايەت،
ۋىجدانىنى ساتمىدىم، تەستە قۇتۇلدۇم.

ئۇ دەيدۇ: "باش ئەككىن تاپشۇر ھەممىنى،
يىل ـ يىللاپ يوشۇرۇن يازغان خېتىڭنى."
مەن دەيمەن: "خەلقىمگە ئاتالغان مۇڭ
خەلقىمگە تالىقنۇر، قويغىن گېپىڭنى."

كەچ كىردى، قار كەبى ياغدى دازىباۋ،
ئاق قالماي ئىشىگى ھەتتا ياتاقنىڭ.
ئەگىدۇ ئەتراپتا بىر توپ پىتنىخور،
تەھدىدى ھەر ياندا تۈتقۇن ـ قاماقنىڭ.

ياق، تەرىنىڭ ئەجرىگە كەلگەن كىتاپنى
ئۈيقۇسىز تۈندىمۇ ئەتكەيمەن داۋام.
سۈيۈنسۇن ئەجرىمدىن خەلقىم ـ ۋەتىنىم،
سۈيۈنسۇن ئوغلىدىن كوز يۇمغان ئاتام.

* * *

تەھرىرلىك ئىشىدىن توختاتتى بۇگۈن،
مەسلە ئويلاشقا كېسىلدى ھوكۇم.
كاللامدا بىر خيال، قەلبىمدە ئىشەنچ
بەھەيۋەت تاغلاردا ئويناپدۇ كوزۇم.

شۇندىمۇ ئاق نىيەت، ئادىل كىشىنى
تۇگىتىپ كەتمەسكەن شىددەت بورانمۇ.
بېشىڭغا كۇن چۈشسە باشنى سىلىغان
ئادەمنى ئۇنتۇشقا بولغاي قاچانمۇ؟

ئاباباسكام ئىشكىتىن كىرگەن چېغىدا
قورقۇپراق ئۇنىڭغا كورسەتتىم ئورۇن.
قورققۇنۇم، چېتىلىپ قالمىسا دەيتتىم،
ئەيىپكار ئادەمگە پىشقەدەم جۇرېن.

ۋە لېكىن كورمىدىم قىلچە خاۋاتىر،
ئۇنىڭكى كوزلىرى تەمكىن شۇنچىلىك.
سوزلەشكە خەتەرلىك، ئەمما ئېيتتى ئۇ
ــ "ماڭغىنىڭ توغرا يول، تۇرغىن
تىك ـ تېتىك!"

بوشۇككه بولىنىپ ياتقان چاغلىرىم،
ياش توككەن ئىدىمۇ بىلمەيمەن بىراق.
ئەقلىمگە كەلگەنچە ياش توكتۇم بۇگۈن،
يۇرىگىم ۋە لېكىن غەملەردىن يىراق.

*　　*　　*

جاھاندا تېچ ماكان-جاينى بار دىسە،
ئىشەنگۈم كەلمەيدۇ ھىچقانچە مېنىڭ.
سېنىڭمۇ بېشىڭغا كەلگەن ئۇشبۇ كۈن
كەلمەيدۇ دىمىگىن بېشىغا ئۇنىڭ.

ئىككىيلەن ھە بۇگۈن كەلدى يېنىمغا،
ئىككىسى يەڭ بەلگە ئاسقان بىلەككە.
پاش قىلغىن—دىدى ئۇ خالىق مۇدىرنى
بۇ ئوزى كويدۇرگە بولغىن دىمەكتە!

ۋىجدانىنى ساتايمۇ ئەرزان باھادا؟
تۇز يىگەن تۇزلۇققا تۇكۇرەي قانداق؟
قانداقمۇ دىگەيمەن ئاتامنى ئوغرى،
تۇخۇمنى توت چاسا، قاغىنى ئاپپاق؟

ئالدىمغا تاشلانغان قەلەمنى ئالدىم
قەغەزگە ۋىجدانىڭ سوزىنى يازدىم:

"پىتنىخور پۇشتىنىڭ جايى جەھەننەم،
گۇناسىز، گۇمانسىز خالىق مۇئەللىم!"

*　　*　　*

دات دىسەڭ دادىڭنى ئاڭلار كىم بىلىپ،
يولسىزلىق چېكىدىن ئاشقان چېغىدا.
ئوز گوشۇڭ ئوزەڭگە يەم بولار بەلكى،
غەزىۋىڭ ۋولقانىدەك تاشقان چېغىدا.

مەن بۇگۇن غەزەپنى قانداق سىغدۇراي
مۇشتچىلىك يۇرەكنىڭ چەكلىك قېتىغا.
تەقدىرنىڭ كوزى يوق بەندىنىڭ تېخى،
كوز بولسا بۇ كۇننى سالامدۇ باشقا!

ياتاقتا موھلەتتە كىردىم، كىرىپلا
تاڭ قالدىم، چېچىلغان مەيداننى كورۈپ.
ئەينەككە باقمىدىم، باقسام ئېھتىمال،
ھەسرەتتىن يۇزلۇرۇم كەتكەندۇ ئوڭۇپ.

تاتمىلار بۇزۇلغان، ئۇستىلىم ئوڭدا،
دەپتەرلەر توكۇلگەن ياپراق مسالى.
يىل-يىللاپ توپلىغان كىتاپلار نەدە؟
پاستۇقمۇ تېتىلغان توزغاق مسالى.

ئېيت تارىخ، ئېيت قېنى قايسى دەۋر بۇ،
بۇ كەبى خورلۇقنى كوردى قېنى كىم؟
جاھالەت يامرىغان ئورتا ئەسىردە
كورگەنمۇ بۇنچىلىك دەرتنى پەن-بىلىم؟

ئېيت تارىخ، سوزلەشكە ھەقلىقسەن پەقەت،
مەرىپەت ئورتەنسە ۋىجدان چىدامدۇ؟
ئېيت تارىخ، ئاقۇەت بىر كۇن خەلقىمىز
قىلمىشتىن قىساسنى ئالماي قويامدۇ؟!
. . . . . .

مىڭ شۇكرى، ئەقلىمنى تاپقان ئىكەنمەن،
تۇنۇگۇن بىر كېچە كولاپ ئورەكنى.
قايتىپتۇ تاپالماي بەختىمگە ئۇلار،
خىشلارنىڭ تەكتىگە كومگەن كىتابنى.

مەيلى بۇ ھوجرامنى ئاغدۇرسۇن ئۇلار
ئەجرىمنى تۇتقۇزۇپ قويمايمەن ئاسان.
تېنىمدىن ئوچكىچە ئاخىرقى نەپەس
ساقلايمەن ئوغلۇنۇپ كەتكەنچە جاھان.

*　　*　　*

كەلگەندە كەچقۇرۇن يوقلاپ مېنى ئۇ،
كوزلىرى كوزۇمگە چوغ بوپ كورۇندى.
بىلمەيمەن، توساقتىن قانداق ئوتتىكىن،
هورمەتتە ئىشقىلىپ تاغدەك تۇيۇلدى.

ئۇ كەلدى، باھارنىڭ سەلكىن شامىلى،
يۇرەكنى سەگىتىپ كەلگەندەك ئۇچۇپ.
تاشلاندى ماڭا ۋە توكتى كوز يېشى
كوكرىگىم ئۇستىگە بىردىن باش قويۇپ.

قورقمايتتىم ئەزرائىل ياكى رەقىپتىن،
قىزلارنىڭ يېشىدىن قورقاتتىم بىراق.
چېھرىمدە شۇنداىمۇ ئۇچمىدى كۇلكە
بەزلەشكە مەن ئۇنى تىرىشماي قانداق؟

دەرۋىشنىڭ تۇرقىدەك چاچ ۋە ساقلىم
يىرگىنىش ھىسىنى بەرمەيتتى ئاڭا.
شۇ تاپتا تۇرقىمىز ئوتمۇش تۇرمىدە
كورۇشكەن ئاشقىنى ئەسلەتتى ماڭا.

ئاز ئوتمەي يوتكەلدى گەپنىڭ تېمىسى
ئۇگىنىش، ئىجاتتىن سوزنى باشلىدۇق.

سەلىمەم سەمىگە چۈشكەن كىتاپنىڭ
تەقدىرى ئۈستىگە كوچىتۇق ئاتلىدۇق.

ئۇ دىدى: "شۇ كىتاپ قالسىدى ئامان."
مەن دىدىم: "مەن ئامان، كىتاپ ھەم ئامان!"
ئۇ دىدى: "راستىنلا باتۇر يىگىتسىز."
مەن دىدىم: "بۇ ئىشتا چاڭغانمەن قاچان؟"

ماختىدى، ماختاشتۇق بۇندا ئىككىمىز،
ماختىغاچ ئۇ ماڭا قويىدى ئىلتىماس.
—"ھە ئاشۇ كىتاپنى كورسەم ئىدى بىر
ئەلياتقۇ چاغ بولدى، ئالەمۇ تىمتاس."

ئالايمۇ-ئالمايمۇ، ئويغا چومۇلدۇم
دىدىم ۋە قورقۇنچاق بولماي ئۇنچىلىك.
ئۇزەكنى چىن دىلدىن سۆيگەن كىشىگە
بولغايمۇ قەلبىمدە شۇبھە شۇنچىلىك.

ئىككىمىز تىكشىدۇق ئەتراپنى شۇ ئان،
رۇجەكنى پەم بىلەن ئەتتۇق شەپسىز.
خىشلارنىڭ تەكتىنى كورستەپ كۆلدۇم
كولاشقا كىرىشىپ كەتتۇق شەپسىز.

شۇ هامان بىر چوچۇپ باستىم ئۇزەمـنى،
ئىشكتىن بىر قانات چۇشكەندە كوچۇپ.
رۇجەكمۇ جاق قىلدى، باشلار كورۇندى،
ئۇلگۇرۇپ بولامدۇ خىشلارنى كومۇپ.

جىنايەت ئۇستىدە تۇتۇلدۇق نەقلا،
ئىككىمىز يىيىشتۇق بىردىن شاپىلاق.
مىڭەمنى قوچۇيتتى پۇتمەس پۇشايمان،
پۇشايمان كىتاپنى قۇتقۇزسۇن قانداق؟

سەلىمەم تەرەپكە باقتىم مەن قـىيا
ئۇ غەزەپ ئىلكىدە مەغرۇر تۇراتتى.
شۇندىمۇ بۇ سادە قىزغا دىلىمـدا
مۇھەببەت كەينىدە نەپرەت ئاقاتتى.

* * *

سەلىمەم، سەلىمەم ساددە سەلىمەم،
كىتاۋىم دۇشمنى دەيمۇ سېـنى مەن.
كەلىمدىڭ بىر كەلدىڭ چىرماشتىڭ ماڭا
غەپلەتتىڭ بەندىسى قىلدىڭ مېنى سەن!

يەتتىنچى باپ سۆيىقەست

كىمنىڭدۇ ئېيتقىنى يادىمدا مېنىڭ،
ئىنسانىنىڭ سەزگۈسى — كۆزلەر ھەققىدە.
ئاشىماقتا كۆنسىرى مەندە ئېتىقات
كۆز شەرھى — مەنىلىك سۆزلەر ھەققىدە.

شەپقەتسىز كۆرەشلەر بولدى بۇگۈنمۇ
سوز قىلدى قاسىمجان كەتمەي يېنىمدىن
كانايىدەك گۈكرەپ توڭلايدۇ بىراق،
كۆزىنى ھەمىشە قاچۇرار مەندىن.

ئاباسچۇ، ئىشارە قىلغاندا زۇجاڭ
"پاش قىلىش ئوقى"نى ئاتقاندا ماڭا.
يا رەببىم! كۆزىدىن كوردۇم يالۇڭۇرۇش،
كۆزۈمگە تىك قاراپ باققاندا ماڭا.

ئېخ كۆزلەر.
قارا كۆز، ياكى پال كۆزلەر،
ئىگەڭلەر قولىدا يوقكەن ئىختىيار.
ئايدىڭكەن ھەر نىيەت شەكسىز سىلەردىن
بۇ سۆزگە يوق ئەمدى گۈمانىم زىنھار.

* * *

تەقدىرۇ-قىسمەتتىن ئاچسا كىمكى سوز،
جەڭگىۋار ھال بىلەن بەس-بەس قىلاتتىم.
قولىدا ھەركىمنىڭ تەقدىر-كورمىشى،
دەر ئىدىم، بۇ سوزدە مەھكەم تۇراتتىم.

ھىلىمۇ مەسلەكتىن يانماق مەندە يوق،
ھەقىقەت ھوكمىدە يوقتۇر سەۋەنلىك.
بىلمەيمەن ھە بۇگۈن كىمنىڭ قولىدا
تەقدىرىم ۋە نېچۈن ئەركىم كىشەنلىك؟

قانداقچە خالىغاي ئەركىن تەنلىرىم،
دەھشەتلىك قىستاقتا مەھكۇم بولۇشنى.
بەتنىيەت ئادەمنىڭ ئانقان زەھەرلىك
يوشۇرۇن ئوقىغا مەھكۇم بولۇشنى.

تەكشۈرۈش ئۈچۈن مەن ئايرىپ قويۇلدۇم،
ئەي تەقدىر ئېيت قېنى مەنىدە نە گۇنا؟
سوزۇمنى ئېسىگدە ساقلىغىن تارىخ،
"گۇنايىم"، "قىلمىشىم" ئاشكارا ساڭا.

كالتەكته قان بولدى پۈتكۈل باش-كوزۈم،
بىر ئېغىز سوز بىلەن بىللە توت تاياق.
ئاقۇەت يەقىلدىم كەتتىم ماجالدىن
كوز ئاچسام كورۈندى ۋەيرانە ياتاق.

يۈزۈمدىن قانلارنى سۈرتمەي بولامدۇ؟
دەرمانسىز قولۇمنى سوزدۇم يېنىمغا.
كىملەرنىڭ رەھمىسى كەلدى، بىلمىدىم،
دەپتەرمۇ قەغەزمۇ چىقتى قولۇمغا.

كۆچىنىپ بىر پارچە يىرتتىم ئۇنىڭدىن
بۇرنۇمغا تەسلىكتە ئېپ كەلدىم يېقىن.
ئېپ كەلدىم، بۇرنۇمنى سۈرتتۈم، شۇ هامان
كىمنىڭدۇ قاغىشى ئاڭلاندى بىردىن.

كوپ ئوتمەي يەر تەۋرەپ باشلانـدى چۈقان
ئادەممۇ ئاتمىشتىن ئاشتىغۇ دەيـمەن.
ئاھۇ-زار ئاۋازى چۈشتەك ئېسىمدە،
"داھىنىڭ ئوبرازى—رەسىم بۇ" دىگەن.

هۇشۇمدىن ئايرىلدىم تۇنجى تېپىكتىن،
ئەي تەقدىر پۈتمەمدۇ سالغان ئازاۋـلىڭ!

مەن بۇگۈن سولاقتا، گۈناسىز تۇتقۇن
يەنە سال، كورەيمەن قالغان ئازاۋسىڭ!

*　　*　　*

ئەزىزلاپ ئىنسانلار بېشىنى شۇنچە،
زەردارى ئالتۇندىن تاجلار كىيەركەن.
نامراتىمۇ ئالقانچە بوزنى بوك قىلىپ،
گۈل چېكىپ، رەڭ تاللاپ باشنى بىزەركەن.

قايسىبىر قاغىشخور ئەتكەندۇ ئىجات
بۇنچە سەت، بەتبەشىرە قەغەز كۇلانى.
كىملەركىن ئىنسانىنىڭ ئالتۇن بېشىغا
خار ئەيلەپ بىسەۋەپ سالغان جاپانى.

يادىمدا، بۇ سۇپەت كۇلانى بىر چاغ،
ئوڭچىلار بېشىدا كورگەن ئىكەنمەن.
كۇلالىق ئاتاممۇ ياكى تاغاممۇ،
بىر قىسما كورۇنۇپ كۇلگەن ئىكەنمەن.

يا توۋا، ئايلاندى چەرخى پەلەكنىڭ
كۇن ئوتۇپ ماڭا ھەم كەلدى بۇ قىسمەت.
دازىباۋ-قەغەزدىن كىيگۈزدى جەندە
سۇركەلگەن سىيادىن تۇرقۇم شۇنچە سەت.

هه تېخى، بۇيرۇقمۇ كەلدى كەچ بىلەن
سازايە قىلغۇدەك بىزنى بازاردا.
جىنايەت ئۇستىگە بولمىش جىنايەت
بولمساق مۇلايىم، مومىن ناۋادا.

* * *

قۇلاقنى گاس قىلار دۇمباق ئاۋازى،
كوكۇلمۇ ئاينىيدۇ ۋاك-چۇك چۇقاندىن.
كانايلار جاقىراپ تىنماس بىر نەپەس،
سۇرلۇكتۇر ئادەملەر كوزلىرى ئاندىن.

يان-ياندا يايىسى قاسىم سىلكىنىك،
تۇتقۇنلار يالىنىپ كەلدۇق رەستىگە.
نائىلاج قىستىشپ ماكىدۇق باش ئېگىپ،
كوز سېلىپ ئاسفالت يولنىك تەكتىگە.

خىيالىم مېنىكچۇ، دولقۇن ياسايدۇ،
ۋە لېكىن ئېسىمنى يىغدىم ئاقىۋەت.
ئىككى ئوي ئېكىمدا ئىككى قىلىچلىق
جەكچىدەك تىغلىشىپ سىنىشار ئامەت.

كوزۇمنى ئالمايمەن يەردىن نىمشقا،
نامىمنى ئۇياتقا قويدۇممۇ ۋە يا؟

ئوغرىلىق قىلدىمۇ، ياكى بۇزۇقلۇق،
قان چېچىپ قانۇننى بۇزدۇممۇ ۋە يا؟

بولدۇممۇ ۋەتەنگە ئاسى-گۇناكار،
خەلقىمنىڭ يۈزىگە قويدۇممۇ ئاياق؟
ۋىجدانىم ئۇستىگە مىندىمۇ نەپسىم
ۋە ياكى بولدۇممۇ جەڭگاھىتىن قاچاق؟

ئومرۇمنىڭ دەپتىرى ئالدىمدا مېنىڭ،
ھەر قۇر-سەھىپىسى يادىمدا مېنىڭ.
نىھايەت بولسا بار نۇقسانىم بىراق
گۇناھىن زەررە يوق قانىمدا مېنىڭ.

كوزلەرگە نىمىشقا باقمايمەن ئۇدۇل،
قايمۇققان ئادەمدە، سەندە نە گۇنا؟
ئەي باتۇر نەلەرگە كەتتى جۇرئىتىڭ،
ئوزەڭگە ئىشەنچە قىلمامسەن ۋە يا؟

ئاھ بۇ تاپ تىلىمدا ئەركىم يوق بىراق،
كوزۇمدە بولسىمۇ سوزلەي ھەقنى مەن.
مەن سوزلەي، گۇناسىز تۇتقۇن ھەققىدە
دىدىم-دە، تاقەتتىكە قويدۇم چەكنى مەن.

ئالدىم ۋە كوزۇمنى يەردىن بىراقلا،
ئادەملەر توپىغا باقتىم تىكىلىپ.
كورۇندى بەش قولدەك ھەممە رەستىدىن
ئوتمەكتە جەڭگىۋار ئەترەت تىزىلىپ.

توساتتىن بىر قىزنىڭ نىغمەت سىلىك دەپ
تونۇشلۇق خىتاۋى ئاڭلاندى ماڭا.
ئۇنتۇدۇم قەيەردە ئىكەنىنى ئۇزەم،
بۇرۇلدۇم كوزۇمنى تىكتىم ـ دە، ئاڭا.

كوردۇم ۋە تونۇشلۇق شۇ قىزنى ھەيھات!
سەلىمەم ئەمەسمۇ، ھە بىرى نىغمەت.
ئۇچراشتى شۇ ھامان ئۇچ كوز ئۇچ پىچاق،
كور خۇدا بۇ ئوزى نە بالا، قىسمەت!

ئىككىيلەن تۇراتتى قول ـ قول تۇتۇشۇپ،
ئۇزۇنغا سوزۇلغان سەپنىڭ بېشىدا.
ھىجايغان كوزىدە ئالەمچە مازاق،
زەھەرلىك مىڭ ئوق بار ھەر قاراشىدا.

شۇ چاغدا مىڭەمنى بىر ئاسمان دىسەم،
شۇ ئاسمان گۈلدۇرلەپ چاققاندا چېقىن.

قىيامەت زۇلمىتى كورۇندى كوزگە
گەجگەمگە ئۇرۇلغان كالتەكتىن كېيىن.

* * *

بىر چاغلار، ھايۋانات باغچىسىدا مەن،
كورگۇنۇم ئېسىمدە مۇنداق مەنزىرە.
قامالغان ئوكۇزدەك بىر جۇپ ئارسلان
تومۇردىن رىشاتكا تارتىقان قەپەزگە.

قەپەزدىن ئايلىنىپ بىر سەبى بالا،
يولۋاسنىڭ بېشىغا تاشلار ئاتاتتى.
ۋە ياكى سۇندۇرۇپ شاختىن تال چۇبۇق،
پەيت پايلاپ قۇلاقتىن سانجىپ ئالاتتى.

بۇ خورلۇق-ئازاپتىن بولمامدۇ جىلە
يولۋاسمۇ ھۇلايىتتى، ئەيلەيتتى خىرس.
يولۋاسنىڭ ئاچچىغى بالىغا كۇلكە
شۇ سۈپەت داۋاملىق ئەدەيتتى بۇ ئىش.

بالىغا مەسلىگى كەلدى دوستۇمنىڭ
—"يۇرىگى چوڭ ئىكەن"—دىدى ھەۋەسته.
مەن دىدىم، سەۋىۋى باتۇرلۇغنىڭ
ئۇنتۇما، بۇ مىنۇت يولۋاس قەپەزده.

* * *

پەمىچە، كوكلەمگە كوچكەن تەبىەت،
باھارنىڭ جىلۇسى ئويناپدۇ بۇگۈن.
ئېگىلگەن قەددىگە ياپراق تاقىشىپ،
شاخ-شاخلار ھۇپپىدە گۈللەيدۇ بۇگۈن.

ئۇيقۇدىن ئويغانغان قوڭغۇز-قۇرۇتمۇ،
يەر تېشىپ ئالەمگە كوز ئاچار ئەركىن.
قىش بويى باھارغا تەلمۇرگەن ئۇرۇق
بېخ سۇرۇپ كۆچلىنىپ بوي ئاتار ئەركىن.

توڭ-مۇزلار سۇ بولۇپ دەريالغا تولۇپ،
قىرغاقنى يالىشىپ شوخ ئاقار ئەركىن.
جاڭگالدا شۇمشىپ ئۇگدىگەن توشقان
شەپىنەملىك كۆكاتقا لەۋ ياقار ئەركىن.

خالىغان مۇقامغا سايرىشىپ قۇشقاچ،
بوستاندىن ئوزىگە جۇپ تاپار ئەركىن.
تۇخۇمدىن كوز ئاچقان قۇشنىڭ بالىسى،
شاخلاردىن شاخلارغا تاشلىنار ئەركىن.

كەچ بولماس كۆندۈزلەر،
مەن بۇ سولاقتا،
تاڭ ئاتماس كېچىلەر،
مەن بۇ سولاقتا.
باھاردا ھېچ ئىلىنىق سەزمەس بۇ يۈرەك
دەھشەتلىك ھوكۇملەر ھۈلار قولاقتا.

* * *

لىپ قىلدى، بىر سايە ئوتتى رۇجەكتىن
سوغ تامغا يولىنىپ ئولتۇرغان چېغىم.
دەل چۈشتى ئالدىمغا كېچىك باغاقچە
چۈشتى ۋە غۇژۇلدە شۇركەندى تېنىم.

بىلمەيتتىم مەن ئاۋال قورقۇش دېگەننى،
ھازىرچۇ ئۇنچىلىك باتۇر ئەمەسمەن.
ھەر كۈنى دەشنام يەپ تۇرسا بۇ يۈرەك،
تولامدۇ جاراھەت، قانلىق داغ بىلەن؟

ئالايمۇ، ئالمايمۇ — ئالدىم ئاخىرى
باغاقنىڭ قېتىنى ئاچتىم شۇ ھامان.
تونۇش خەت "ئۈزەڭنى يوقاتما ئوغلۇم،
ئاقىۋەت بۇ پېتى تۇرماس بۇ جاھان!"

ئىخ، خەتنىڭ ئاخىرى ــ تونۇشلۇق بەلگە
ئاباسكام نەغەدەر كويۇمچان ئادەم!
ئەتىگە ئىنتىلگەن مەن ئەمەس يالغۇز،
يېنىمدا بار يەنە مىڭلىغان ئادەم.

كايىدىم ئۇزەمگە شۇندا ئىچىمدە،
هاياتتىن ئۇمىدىڭ ئۇزگەن سەنمۇ شۇ؟!
پىنهانە هەپسىدىن ئىزدەپ تىخ ـ تانا،
ئۇمۇرلۇك ئۇيقۇنى كۆتكەن سەنمۇ شۇ؟!

تانمايمەن، قىلغانمەن شۇنداق خىيالنى،
دەيمەنكى ئوڭلىنىپ كەتكەيمۇ جاهـان؟
بۇلانغان كىتاۋىم داۋام ئەتمەككە،
قەلىمىم ئىلكىمگە ئوتكەي ۋە قاچان؟

* * *

بۇلۇتقا باش قويغان هەيۋەت دەرەخنىڭ
كىمنىڭمۇ هەۋىسى كەلمەس بەستىگە؟
غولىغا قۇچاقمۇ يەتمەس، يىلتىزى ــ
سۇزۇلغان مىڭ غېرىچ تۇپراق تەكتىگە.

شۇنىدىمۇ هەر كۈنى بىر پالـتا ئۇرۇپ
بېجىرىم يىلتىزنى قىلغانـدا ناكا.

يقلماي قالامدۇ قاخشال بوپ دەرەخ،
شاخلىرى شامالدا سۇنمامدۇ ۋە يا؟

تەنقىتىنك پالتىسى ھەر كۈن بېشىمدا
ئەجەلمۇ ئالىيىپ قارايدۇ بەزمەن.
قىيناقتىن تىلىنغان ئەتلەر تاسمىدەك
ئەجەپمۇ چىدارمەن دەرتكە تەن دېگەن!

ئىرادەم چىنك بىراق، بىتاپ ئەسەبىم،
ئاغرىيدۇ شۇنچىلىك چىڭقىلىپ گاھ-گاھ.
بەزىدە ئۇزەمنىك بولماس ئىختىيار،
ھۇشۇمدىن قالمەن ئايرىلىپ گاھ-گاھ.

چىرمىشار چۇگۇلغان يىپتەك ئويلىرىم
پىكرىمنى يىغماقمۇ بەزمەن تەس كېلەر.
مېھنىتىم شاخلىرى ئاتماستىن چىچەك
ۋادەرىخ، ئالەمدىن ئوتسەم مەن ئەگەر.....

* * *

بىر كۈنلۈك قىيناشلار بولغاندا تامام،
سىلكىنىك ئالدىدا بولدۇم سوراقتا.
قورۇقچى ئىجازەت بەردى كىرىشكە
بوسۇغا داۋاندىن ئاتلىدىم ئاستا.

توردە بىزەلگەن بولمىدە قاسىم
مەن تۇردۇم ئالدىدا تەستە پۇت تىرەپ.
تارتمىدىن سۇغۇرغاچ قەغەز ـ ھوكۇمنى،
تاماكا ئىسىنى پۇۋلەيتتى ھە دەپ.

سوزنى باشلىدى قاسىم ئېزىلىپ،
مەن بىلدىم، كۇرەشتە "جاھىل" ئىكەنمەن.
قىلمىشىم ئۇستىگە ئارتىلغاچ گۇنا
مۇددەتسىز تەنقىتكە داخىل ئىكەنمەن.

مەن بىلدىم، شەھەردىن يۇز يول يىراقتا،
بوپتىمىش چولدىكى گەنشياۋ ماكانىم.
ئىمىشمەن شۇنچىلىك خەتەرلىك ئۇنسۇر،
نازارەت ئاستىدا تۇتاركەن دائىم.

يۇك ـ تاقنى تېڭىشقا بۇيرۇق بېرىلدى،
بۇرۇلدۇم كەينىمگە قايتتىم ئۇندىمەي.
جەسىدىم قالارمۇ چولدە قەۋرىسىز،
مىڭ گۇلۇم ئىچىدىن بىر گۇل گۇللىمەي.....

*　　*　　*

ئانامدىن تۇغۇلۇپ يەرگە يان بېسىپ،
دۇنياغا كوزۇمنى ئاچقاندا ئۇدۇل.

كىملەردۇ شۇبھىدە قويغاندۇ سوراق
ــ ئىيتىڭلار بۇ بوۋاق قىزمىكەن ـ ئوغۇل؟

ئىگىزىغان چاغدىمۇ شەكسىز ئەر ئىدىم،
ھىلىمۇ ئەركەكچە مەيدە كېرەي مەن.
كىملەردۇ بېشىمغا سالغان جاپادىن
قانداقمۇ ياش توكۇپ ئاھ ـ ۋاھ دېگەيمەن؟

ئۇيقىسىمال، سەھەردە ياكى ھىلىلا،
جۇنەرمەن گەنشياۋغا چولگە يول ئېلىپ.
يۇك ـ تاقلار تەپمۇ ـ تەخ، ئىشكىتە ساقچى،
ماريلاپ ئوتۇشەر دەم ـ دەم كوز سېلىپ.

ئىسسىمدە قەستىدىن ۋاپاسىز قىزنىڭ
كىتاۋىم سولاندى مۇزلۇق سارايغا.
مىڭ تەستە ساقلاندى ئۇشبۇ خاتىرە،
بۇنى ھەم ۋەھىمە ئالدى ئاريغا.

مانا مەن كولىدىم يەردىن ئورەكنى،
ئەيلەيمەن دەپتەرنى پىنھانە دەپىن.
دۇنيادا قالسا گەر بۇ باشىم ئامان
تاپارمەن بىر كۇنى يەرنىڭ تەكتىدىن.

ۋە ياكى كوز يۇمسام يەتسە ئاخىرەت
شۇندىمۇ ئاي ئوتەر يللار ھەم ئوتەر.
ئېھتىمال يۇز يىلنىڭ ئۇچقۇر شامىلى
قەۋرەمنى شەپقەتسىز تۇزلەپ كېتىشەر.

ئىنسانلار جەمەتى ئەمما ئۇزۇلمەس،
ئارخولوگ ئالىملار يەرنى قېزىشار.
تېپىلسا خاتىرەم شۇندا بىر كۇنى،
گۇناسىز بەندىنى ئەسكە ئېلىشار!

ئەلۋىدا خاتىرەم، كەتتىم ئۇزاققا
سەن قالدىڭ سىردىشىپ جانسىز يەر بىلەن.
كورۇشۇپ قالغايسەن بىر كۇن ئاقشەمت
مەن بىلەن ۋە ياكى ئەۋلات-ئەل بىلەن.....

سەككىزىنچى باپ سەرسانلىق

ئەسسالام خاتىرەم، ئەسسالام سىرداش،
ئۇزاقتىن سېغىنىپ قايتتىم سېنى مەن.
قەۋرەڭنى كولىسام تىترەر بارمىغىم
مېڭ قەتلە شۇكرىكى، تاپتىم سېنى مەن.

يېنىڭغا كەلدىم مەن ئوتكەندە بىراق
ئارىدىن ئازاپلىق يىلدىن يەتتىسى.
ساناقسىز تاتۇقلار چېھرىمدىن ئايان،
ئۇستۇمدە تېتىلغان مەھبۇس جەندىسى.

سەن ئاشۇ يىللارنىڭ دوقمۇشلىرىدا،
سورامسەن مېنىڭدىن — كوردۇڭ نېمە كۆن؟
نېمە دەي؟
قىسقا سوز، ئۇندا ئىشقىلىپ
بولمىدى مەرىكە ياكى توي-توكۈن!

ئىختىيار ئەيلىسەڭ بىلمەكنى تۇگۈل،
سورىغىن چېكەمگە چۇشكەن ئەجىلدىن،
ۋە ياكى ساماندەك سارغايغان يۇزۇم،
چۇشەنگىن بۇقۇسا قالدۇرغان ئىزدىن.

بۇگۈنۇم سورىساڭ بىلگىن، مېنى ھەم
سارائلار سېپىگە ئەزا قىلىشتى.
جىسمىمنى كۆرەشتە كاردىن چىقىرىپ
مەيىپلىك، خەتەرسىز ئۇنسۇر دېيىشتى.

ئەمدى مەن ماكانسىز، ئىشسىز مۇساپىر
ئەنزەمۇ ھوكۇمسىز قالدى ئېسىلىپ.

بۇ كۈنلەر مەن ئۇچۇن ھەمرا بىر ئۇزەك
ئوتەرمىز سوقۇلۇپ ياكى قېقىلىپ.

* * *

جان بىلەن ئەجەلنىك كەسكىن جېڭى بار،
ھەر ئەزا، ھۇجەيرە، ھەر تال چېچىمدا.
ئەزرائىل قۇشلىرى ئەگىپ ئوتىدۇ،
مۇھتاجلىق دەستىدىن ھەر كۈن بېشىمدا.

ياق، كوكلۇم ئۇمىدى ئەتە ئەمەسمۇ،
ۋاقتىسىز ئولۇمگە تەن بېرەي قانداق؟
نان كېرەك ئىنسانغا تەھقىق، شۇندىمۇ
تەس ئىكەن بىراۋغا نان دەپ يېلىنماق.

* * *

تونۇشلۇق بۇ شەدە ھەر بىر كوچا-ئوي،
ھەتتاكى ئۇ باشتىن بۇ باشقا قەدەر.
مېھماننىك غەمخورى قانچە بوسۇغا،
تونۇشلۇق ۋە قانچە دوستۇ-بۇرادەر.

خەيرىيەت، تېنىمنى سورەپ-مۇدىرەپ،
ئەتىگەن، كوچىنى چىقتىم ئارىلاپ.

هه ئەنه مەن تالاي ئوتكەن توت كوچا،
تۇرمايدۇ ئاۋالقى هالدەك قاياپ.

گۈلخانا ئورنىدا ئورلەر توپا-چاك،
تاملاردا ئىزلىرى قاتقان شىلمىنىك.
تىرەكلەر ياپرىغى سولغان-سولاشقان،
ئەخلەتلىك كوچىلار يادىدا كىمنىك.

تام يولەپ ناللەر ئېيتار قەلەندەر،
پاتقاقلىق پەلەمپەي، يولنىك بويىدا.
يېنىدا ئاچ-يىلىك غەمكىن بالىسى
قول سوزار جان ئۈچۈن نانىنىك كويىدا.

ئادەملەر يۈزىدە زىنهار كۈلكە يوق،
مېڭىشار يوللاردا باشىنى چوكۇرۈپ.
پۈت ئۈچى نېچۈندۇ كوزلەرگە نىشان،
يېنىڭدىن كېتىشەر تېز-تېز ئوتۇشۇپ.

مەن مانا ئايلىنىپ چوك يول-كوچىدىن—
ئوتكەندە بۇزۇلغان هەيكەل ئالدىدىن.
توساتتىن ئۈچراتتىم بۇندا هممىنى
ئۈچراتتىم، ئالدىمدا توختىدى بىردىن.

ئوز تونۇش ئادەمنىڭ كورسەڭ سەن ئەگەر
دىدارىغا تەشنا بوپ يۇرگەن چېغىڭدا.
قانداقچە ئېيتقۇسىز بولمايسەن خوشال
شاتلىقىنىڭ فونتانى تاشماس دىلىڭدا؟

ھەمىتنى كوردۇم-دە، يايدىم قۇچاقنى
ۋاقىراپ سالغىلى سالدىم تاس-تاماس.
نەچۇندۇر ئۇنىڭدىن چىقمايدۇ زۇۋان،
لىكشىتتى بېشىنى خالار-خالىماس.

ئويلىدىم، ئېسىدىن چىقتىم ئېھتىمال،
دىدىم ۋە—ئىنكەمەن، باتۇر ئىسمىلىك.
ئەتراپقا تەشۋىشتە باقتى ئەمما ئۇ،
قەدەمنى كەينىگە بۇرىدى ئىتتىك.

بىلمىدىم، بۇ ئوزى زادى نېمە ئىش،
چىرايىم ئوزگىرىپ كەتكەن ئۇچۇنمۇ؟
ئاپتاپتا قاريداپ قالدىم خىلىلا،
ۋە ياكى جۇل چاپان كىيگەن ئۇچۇنمۇ؟

* * *

ئاسارەت ئىچىدە خار بولغان كىشى،
نىجاتلىق يولىدا ئىزدەنمەس نېچۇن؟

يۇلتۇزسىز كېچىده قالغان يولۇچى،
قۇياشلىق سەھەرگە تەلمۇرمەس نېچۈن؟

ئاڭلىدىم مەن بۇگۈن كىمدۇ بىرىدىن
مەركەزده يۇكسىلىش بولدى دېگەننى.
زۇزىپەي ئاتالغان رەھبەر رەئىسنىڭ
ئادالەت تەختىده يولباش ئىكەننى.

مېنى ھەم ۋاقتىنچە تاشلاپ قويغىنى
ئەمەسكەن ئاساسسىز ھەمده سەۋەپسىز.
بۇ دىمەك ئۇمتىنىڭ ئۇچقۇنى ئەمما
ئۇمتمۇ گۇللىمەس ئەجرىسىز-تەرسىز.

ئەتىلا يۇقۇرى تەشكىل ئالدىغا
بىر بېرىپ ئەرزىمنى توكسەم-سوزلىسەم.
پاكىتىم ئوقىدا توھمەت ئەھلىنى
شەپقەتسىز كۇل قىلسام، بىر-بىر ئورتىسەم.

كەلسە ئېخ، ئاراملىق تاڭنىڭ مەزگىلى،
قارىلىق ناسمىدىن بولسام مەنمۇ ئاق.
تەتقىقات ئىشىمنى ئەتسەم ۋە داۋام
پەن، بىلىم يولىدا ئورلىسەم ھەر ۋاق.

* * *

كۈن تېخى ئورلىمەي تاغلار بېشىدىن،
قاينىغان دەرۋازا ئالدى بازاردەك.
ئادەملەر تۈرقىدا ھەر خىل قىياپە،
دەرتمەنلەر بازارى — كەيپى مازاردەك.

بىرسىنىڭ كىيگىنى مېنىڭكىدەك جۇل-جۇل،
بىرسىنىڭ قولىدا بىر جۈپ يانتاياق.
نەۋرىسى يېتىلەپ كېلەر ئەمانى
بىرىنىڭ قولىدا ئەرز بىر بولاق.

بىرىدىن توختىماي كوز ياش توكۈلەر،
بىرىنى يولدىشى بەزلەپ تۇرىدۇ.
بىراۋنى غەزەپتە تىللايدۇ بىرى،
بىرى دەرت ھالىنى سوزلەپ تۇرىدۇ.

مەنمۇ بۇ ئەتتىگەن كەلدىم، قوبۇلنى —
كۈتمەككە ھەپتىدە ئالتىنچى قېتىم.
بەش نوۋەت ئىشكتىن ھايدالدىم ئۇدا،
شۇندىمۇ نىيەتتىن ئەسلا يانمىدىم.

تاڭ ئېتىپ چۈش بولدى، كۈنمۇ قىيىلدى
(ئاچلىقنىڭ دەردىنى ئېيتىپ نە قىلاي؟)
كاتىپقا ئىلتىماس قويدۇم قانچە رەت،
ھەر قېتىم كورگۈنۈم دەشنام، سوغ چىراي.

ئۇمتنى ئوزەيمۇ، ياق، ياق، ئۇزمىدىم،
دەرۋازا ئالدىدا تۇردۇم قادىلىپ.
بىر كورەڭ ياسانچۇق چىقتى بىنادىن،
سوز قىلدى ھەممىگە باققاچ ئالىيىپ.

ــ"كېتىڭلار، تۇرغىچە بەزدەك بېزىرىپ،
ئەرزىمەس ئىش ئۈچۈن باشنى ئاغرىتىپ.
باشلىقنىڭ ۋاقتى زىق، كەچتە ئىشى جىق،
بىكارغا تۇرماڭلار ئەمدى ساقلىشىپ."

جاق قىلدى، قاراۋۇل ئەتتى ئىشكنى،
نەچچە ئون دەۋاگەر قالدى تالادا.
بەزىبىر كوزلەردە ئاچچىق ياشلىرى
سىرغىيىتتى چاناقتىن شەبنەمدەك گويا.

ئاھ، بۇلار كەچمىشتە ئوخشاش مەن بىلەن،
دەردىگە داۋانى ئىزدەپ كېلىشكەن.

تەييارتاپ تورىنىڭ ئەمما بۇندىكى
ئەقلىنىڭ ئۇستىگە نەپسى مىنىشكەن.

بۇگۈنچۇ، بارارى قايدا ئۇلارنىڭ
كوچىدا ئىگىسىز سەرسان بولامدۇ؟
قان توكۈپ تىكلىگەن دۇنيا ــ هوقۇقنى
ئادالەت سورامدۇ، زۇلمەت سورامدۇ؟

قەلبىمدە شۇ مىنۇت تاشقىن يامرىدى
دەرتمەنلەر توپىغا تىكتىم كوزۇمنى.
زورلۇقنىڭ ئالدىدا قورقۇش ئەمدى يات
غۇلغۇيغا ئوت ياقتىم باشلاپ سوزۇمنى:

ــ"ئاڭلاڭلار خالايىق مەركەزدە بۇگۈن
بولماقتا يار ـ يولەك بىزگە دېڭ رەئىس①.
خاتالار ئوڭشىلىپ يوللار توزىلىپ
يۈرۈشۈپ بارماقتا ئەمدى هەممە ئىش.

ــ ئويلاڭلار، بۇندىكى غەمسىز تورىلەر
ئاممىنىڭ هالىغا يەتمەيدۇ نەچۈن؟

---

① بۇ يەردە 1975 ـ يىلى يولداش دېڭ شياۋپىڭنىڭ بىر مەزگىل دولەت ئىشىغا يېتەكچىلىك قىلغانلىغى كوزدە تۇتۇلغان.

سیاسەت ئوز پېتی بولمایدۇ ئایان،
بۇ باشتىن قالپاقلار كەتمەيدۇ نېچۇن!؟"

دەرتمەنلەر ئىچىدە باشلاندى چۇقان،
غۇلغۇيغا ئاۋازىم قاتقان چېغىمدا.
دەۋاگەر سۇپەتلىك ئىككى ناتونۇش
توساتتىن يوپۇرۇپ كەلدى يېنىمغا.

كەلدى ـ دە، قولۇمنى قايرىپ كەينىگە
بىنانىڭ كەينىگە ئېپ كەتتى مېنى.
دەرتمەنلەر قانچىلىك سالسا سۇرەننى
شۇنچىلىك تېزلىكتە سورەيتتى مېنى.

كوپ ئوتمەي بىر ئويدە يەشتى كوزۇمنى،
نىغمەتنىڭ ئالدىدا كوردۇم ئوزەمنى.
ئاداققى نىقاۋى يىرتىلغان ئۇنىڭ
تەلەتى بىر قوچۇپ ئوتتى مىڭەمنى.

ئۇ دىدى ـــ "كوزۇڭنى ئاچقىن قاپاقۇاش،
بەك بالدۇر خوش بولۇپ كەتتىڭ نىمانچە؟
ئىشەنگەن ئادىمىڭ هالى مانا شۇ،
كۇنلىرى ئۇزاققا بارمىدى ئانچە."

ئالدىمغا تاشلىدى نغمەت گېزىتنى،
باش قۇرنى ئوقۇپلا قالدىم تاڭ قېتىپ.
سەرلەۋھە «زۇزىپەي ماڭماقتا يەنە».
ئوقۇدۇم، تەكتىگە يەتتىم بىر بېقىپ.

تىل بىلەن سوكەيمۇ ئاشۇ نامەرتنى،
قولۇمدا تاپانچام بولسا ئەگەردە.....
غۇرۇرۇم نغمەتكە ئەيلەيتتى خىرىس
ۋادەرىخ! ھىلى ھەم يولۋاس قەپەزدە!

* * *

ھەقىقەت ــ نۇر، قانچە كومسە كومۇلمەس،
سۇنمايدۇ ئېگىلسە ئەمما گايىدا.
ھەقىقەت ــ ساپ ئالتۇن، قونماس توپا ـ دات،
يۇز يىللاپ ياتسىمۇ تۇپراق قوينىدا.

يادىمدا، كوپېرنىك① ئالەم سىرىنى ــ
ئاچقاندا، توھمەتنىڭ بولدى قورولى.

---

① كوپېرنىك (1473 ــ 1543) ــ ئۇلۇغ پولشا ئاسترونومىيە ئالىمى، ئالەمدە قۇياش مەركەز دېگەن تەلىماتنى ياراتقۇچى. ــ تەھرىردىن.

گالىلى① توھپسى بولدى جەدىتلىك،
ئاسارەت ئوتلىرى كويدۇردى ئۇنى.

مېنىڭمۇ ئىرادەم سۇنغاي نەمىشقا،
ھەقىقەت ــ پەن ئۈچۈن قىلسام جان پىدا.
تەۋرەمدۇ مەسلىگىم دەھشەت جازادىن
ۋە توھمەت ئانىسى ــ ئىپلاس ئالدىدا.

ياشايمەن، ياشايمەن ئەتە، ئەل ئۈچۈن،
جىم يېتىپ تەقدىرنىڭ بولمايمەن قولى.
بېيجىڭدىن ھەقىقەت ئىزدەي، رازىمەن
بۇ يولدا جېنىمدىن كەچسەم بىر يولى.

* * *

ئېخ، قانچە يېقىملىق، ئىللىق چىراي بۇ،
گۈندىپاي دىگەنمۇ شۇنداق بولامدۇ؟
بەزىدە **بار** تېخى رىغبەت سوزلىرى
يا مېنى پىنھانە پايلاپ يۈرەمدۇ؟
. . . . . .

① گالىلى (1564 ــ 1642) ــ ئۇلۇغ ئىتالىيە فىزىكا ئالىمى ۋە ئاسترونومىيە ئالىمى. ــ تەھرىردىن.

ياق ئەمدى ئىشەندىم، ئالىم ئىسملىك
بۇ كىشى ئاقىۋەت بەردى تونۇشلۇق.
ئۇ دەيدۇ، "ئۇنتۇما بىر ئاي كېچىنىڭ
ئون بەشى قاراڭغۇ، ئون بەشى يورۇق."

ھەر جايدا بار ئىكەن، ھەتتا، ھەپسىدە
ئىلمنى دوست تۇتقان كىشىگە يولداش.
ئالىمغا ئىشىنىپ ئېيتتىم نىيەتنى
كەلگۈسى سەپەرگە بولغۇسى قولداش.

*　　*　　*

يامغۇرلۇق ئاخشىمى، ئالەم قاراڭغۇ
ئۇزاتقان بەش قولنى كورمەك شۇنچە تەس.
گۈندىپاي پىچىرلاپ ئېيتتى مەن ئۇچۇن
بۇ ئاخشام قىممەتتۇر ھەر دەم، ھەر نەپەس.

تۇن ھەسسە، ئالىمكام كەلدى ئىشككە،
ئىشكىنى پەم بىلەن ئاچتۇق تىۋىشسىز.
قەپەزدىن قۇتۇلۇپ تامدىن سىرىلدىم،
تار كوچا ئاغزىغا كەلدۇق شۇنچە تېز.

شەرقتە ئۇزىتىپ قالدى مېنى ئۇ،
خوشلاشتۇق ئىككىمىز زۇلمەت كېچىدە.

مەن كەتتىم نىجاتلىق ئىزدەش يولىغا
چاقماقلار يالتىرار، كىرپىكىتە ئۇنچە.....

توققۇزىنچى باپ نىجاتلىق يولىدا

بىر تىنىن— بۇ ئوزى ئاز پۇل شۇنچىلىك،
ۋە لېكىن مەندە يوق ھەتتا بىر تىنىن.
كۇندىلىك تۇرمۇشتىن ئاچماي مەيلى گەپ،
ئۇنىڭسىز سەپەرگە ئاتلانماق قىيىن.

نە قىلاي يول ئۇزاق، مەنزىلىم يىراق،
ماڭمىسام ئالدىمغا كەينىمدە توزاق.
ئىلاجىنىڭ ئېپىنى ئىزدەي، ئىرادەم—
مۇشكۈلات ئالدىدا ئېگىلگەي قانداق؟

*　　*　　*

قەپەزدىن قاچتىمىۇ، ئەمما قەپەزدىن
كوپ ئەمەس ئارىسى تۇرغان يىرىمىنىڭ.
نىغمەتىنىڭ ئالدىغا چۈشسەم يەنە بىر،
سالامەت قالمىغى تەستۇر جېنىمنىڭ.

ھاياتىم خەۋپكە دۇچكەلدى بۇگۈن،
كەچقۇرۇن-گۈگۈمدا پىررون يېنىدا.

پۇقرالار سياقى بىر جۇپ يات كىشى
قارامنى يوقاتماي چۇشتى پىيمغا.

ئەركىمگە كىشەننى تەڭلەپ يۇرۇشسە،
بېشىمنى نىمشقا قاچمايمەن ئېلىپ.
چىراقلىق بولمىدىن ئىزدەپ پانانى
تونۇشلۇق ئىشكنى قاقتىم ـ دە كېلىپ.

بىر ئايال ئىشكنى ئاچتى قىيالا،
مەن ئېيتتىم راست گەپنى ـ قاچقان كىشى دەپ.
ئېيتتىم ۋە بىر ئېغىز "قاچتىم" سۆزىنى،
ئۇزەمگە بىر قىسما ئاڭلاندى بۇ گەپ.

شۇندىمۇ ئايالنىڭ كۆڭلى ئاق ئىكەن،
ئويگە ئىشارەت قىلدى مېنى ئۇ.
كوپ ئوتمەي ئىشكىمۇ دوك ـ دوك قېقىلدى،
"ھامماڭ"لار ئالدىغا ئوڭمەي چىقتى ئۇ.

سوھبەتلەر:
ـ "ئوتتىمۇ بۇندىن بىر كىشى؟"
ـ "سۆزلەڭلەر ھە ئۇنىڭ تەقى ـ تۇرقىنى؟"
ـ "ساقاللىق، ئورتا بوي....."

ـــ"هه كوردۇم بايام."
ـــ"ئېيتىڭچۇ قاياقتا قاچتى ئۇ قېنى؟"

ـــ"كوپ بولسا ئوتكەندۇ بەلكى بىر مىنۇت
كورگەندىم سياقى شۇنداق بىرىنى."
ـــ"هه قېنى؟"
ـــ"هىللا كەتتى ئۇ ياقتا
ئېھتىمال شەھەرگە ئالدى ئوزىنى."

"هاممال"لار كېتىشتى يۇگرەپ-دۇپۇرلەپ،
تونۇشۇم ئايالى كىردى ئىشكتىن.
ـــ"سوزلەڭچۇ هازىرقى ئورنىڭىز نەدە؟"
ـــ"سوردىماڭ ئەي هەدە، ئوتۇنەي سىزدىن."

سوردىماڭ دىدىمىۇ، ئېيتماي بولامدۇ،
كوڭۇلدە بارىنى ئاق دىل كىشىگە.
قىسمىتىم قىسقىچە قىلغاندا بايان
سەھىدى ئۇنىڭمۇ دەردى ئىچىگە.

تونۇشۇم ـــ ئېنژىنىر ئون يىل مۇقەددەم
تارىمغا پالىنىپ كەتكەنكەن ئۇنىڭ.
قارا يۇز ئىپلاسنىڭ قىلمىشلىرىدىن
تاقتى چېكىگە يەتكەنكەن ئۇنىڭ.

مەن ئېيتتىم: "بېيجىڭغا مەركەزگە بېرىپ،
ئەرزىمنى ئېيتىشقا بەلنى باغلىدىم."
ئۇ ئېيتتى: "پەيتىدە ماڭمايسىز نېچۈن؟"
ــ"ۆە لېكىن بېلەتكە چامىم يوق دىدىم."

ئىشكتىن چىقتى ئۇ سالدى قۇلۇپنى،
تېز قايتتى ئارىدىن ئوتمەي ئۇزاق.
دىدى ۆە "پويىزغا قالدى ئون مىنۇت،
مەڭ بېلەت، پەخەستە قوزغىلىڭ تېزراق"

*　　*　　*

تاقىلداپ ماڭماقتا پويىز چول بىلەن،
شەرققە سوزۇلغان رېلىسنى بويلاپ.
پاراۋۇز ئالدىدا ئەيلەيدۇ پەرۋاز
خىيالىم كەپتىرى بېيجىڭغا قاراپ.

ئورنۇمۇ ئاددىلا قاتتىق ئورۇندۇق،
سېزىلەر ساپادەك يۇمشاق ۆە ھوزۇر.
ئۇمىتتىن خۇش خەۋەر بەرگەندەك شامال،
رۇجەكتىن شۇئرلاپ ئوتۇشەر غۇر-غۇر.

بىر پۇڭسز، بىر نانسز چىقتىم سەپەرگە،
شۇندىمۇ ئاچلىقتىن خالى خىيالىم.

ھەيرانمەن، ئالدىمغا كۆتكۈچى قىزچاق
ھەر ۋاقلىق تاماقتا ئاش قويار دائىم.

بۈگۈنمۇ ئالدىمغا كەلدى يەنە ئۇ،
قايتىماقچى بولغاندا گاڭگەننى قويۇپ.
تەمشەلدىم سوزلەشكە، ئۈيتمىدىم ئەمما،
توختىدى قىز شۇندا كەيپىمنى تۈيۈپ.

ــ"باتۇركا، سوزىگىز بارمىدى سىزنىڭ
تاماققا پۇلۇم يوق دەمسىز ۋە ياكى.
ئايشەمگۈل ھەدەمنىڭ ياردەملىرى بۇ،
غەم قىلماڭ مەنزىلگە يەتكۈچە تاكى."

شۇ سوزنى پىچىرلاپ قايتتى كۆتكۈچى،
مەن بىلدىم تاماقنىڭ، ئىشنىڭ تېگىنى.
مەن بىلدىم، دەرت تارتقان بارچە كىشىنىڭ
نىجاتلىق يولىدا يەكدىللىغىنى.

*　　*　　*

ۋاگونمۇ تەۋرىنەر ئاستا، رىتملىك
بوۋاقنى بولىگەن بوشۇكتەك گويا.
كىملەردۇ ئۇيقۇدا، ئەمما قەلبىمىم
يۇگرەيدۇ تىنىمسىز دەپتەر قوينىدا.

جىمجىتلىق بۇزۇلدى، ۋاگون ئارىلاپ
كىملەردۇ ئۇ ياقتىن كەلمەكتە ئەنە.
نىمدۇ كورستەر ھەم بىر يولۇچى
ئويلىدىم، كورگىنى ئىسپاتمۇ نىمە؟

"ئىسپاتمۇ" دىدىم-دە، بولدۇم بىارام،
تامغىلىق ئىسپاتقا نەدە ئامالىم؟
ھە مانا ماگىمۇ كېپ قالدى نوۋەت،
بېلەتنى يېنىمدىن ئالدىم-چىقاردىم.

شۇكرىكى، بېشىنى لىگشىتتى ئۇلار،
ئالدىنقى ئورۇنغا كەتتى يېنىمدىن.
توسقۇنسىز يول ئاچقان ئايشەم ھەدىگە،
تەشەككۇر ئېتىلىپ چىقتى دىلىمدىن.

*　　*　　*

لابادىن ئاگلاندى تەمكىن بىر ئاۋاز
ئوتمەكچى ئون مىنۇت توختاپ بىكەتتە.
ۋاگوندىن چۈشۈشتۇق بىر توپ سەيەردىش
لاغايلاپ يۈرۈشتۇق رېلىستىن چەتتە.

توساتتىن يېنىمغا كەلدى كۇتكۇچى،
كوردۇمكى، تاتارغان گۈلدەك چىرايى.

شەرەتلەپ ئۇ مېنى تاتتى خالىغا
بىلمىدىم پىشكەللىك بولدىمۇ ياكى؟

ـــ"ئىش چاتاق باتۇركا سىزنى قۇمۇلدا
كىملەردۇ يول توراپ تۇرماقتا كۆتۈپ.
ھىللا ئاڭلىدىم شۇنداق شۇم خەۋەر،
تەس بەلكى توساقتىن كەتمەكمۇ ئوتۇپ."

ـــ"ئېيتىڭچۇ، ئۇنداقتا ئەمدى نە ئامال؟"
ـــ"نە ئامال ئويلىنىپ قاتتى بېشىمغۇ."
ـــ"غەم قىلماڭ، يولۇمنى ئەتكەيمەن داۋام،
ئەمەسمەن ئۇنچىلا مىشچان كىشىمۇ."

ـــ"ئۇنداقتا ئارقىغا قايتىش كېرەكمۇ؟"
ـــ"ئارقىغا قايتماقتىن خوۋلۇق كورمىدىم."
ـــ"ئۇنداقتا....."
ـــ"قۇمۇلدىن ئەگىپ ئوتۇمەن،
ماڭمەن ئۇگۈلۈپ كەتكۈنچە تېنىم."

ـــ"ئۇنداقتا يول ئۇزاق مۇشكۇل بۇ سەپەر،
چول كېسىپ قۇمۇلغا يەتكەنگە قەدەر.
ئۇنداقتا..... دوستۇم بار ئەتىكى پويىز،
ئالتىنچى ۋاگوندا، ئىسمى مۇنەۋۋەر."

پۇشقۇرۇپ پاراۋۇز ياڭراتتى گۈدۈك،
پويىزدىن، قىزچاقتىن ئايرىلدىم مانا.
گۈگۈمدا يوقالدى ۋاگون قاتارى،
قولۇمدا كۆتكۈچى قالدۇرغان موما.

*　　*　　*

"ئالتىنچى ۋاگوندا، ئىسمى مۇنەۋۋەر"
ساقلايمۇ مۇنەۋۋەر كەلگەنگە قەدەر.
مۇنەۋۋەر تۇرۇشلۇق ئاشۇ ۋاگوندا،
نەغمەتلەر ئىز قوغلاپ كېپ قالسا ئەگەر.....

كۆتكۈچى قىزچاقنىڭ كۆڭلىغۇ ياخشى،
بىلمەيدۇ ئۇ بىراق مۇنداق قىياسنى.
بولمايدۇ ھېچ نېسىپ چۈشسەم قولغا مەن
بېيجىڭدىن ئەرزىمگە تاپماق قاياشنى.

مەن ماڭاي، دەرتىمەنلەر ئىقبالى ئۈچۈن،
مەن ماڭاي، قەلبىمدە ساقلاپ ئەتىنى.
ئالدىمدا سوزۇلۇپ ياتقان دەشتلەر
نىجاتلىق يولىدىن توسسۇنچۇ مېنى!

*　　*　　*

قۇملۇقنىڭ كەينىگە ئۇلىنار سايلار،
كورۇنەر دوڭلەرنىڭ باغرىدا سوك ـ سوك.



تەشنالىق دەستىدىن سارغايغان يانـتاق،
كۆزدىمۇ كوكلەمسز چولنىڭ چېكى يوق.

پۈتلىرىم كورۈنەر يىرتىق ئاياقتىن،
تاپانغا ھېچ ئارام بەرمەيدۇ تىكەن.
ئىلكىمدە ئاداقتى بىر پۇچۇق مومـا،
ئۇسسۇزلۇق ئازاۋى جېنىمدىن ئوتكەن.

شۇندىمۇ ئوزەمگە بېرىمەن رىغبەت،
غەنىمەت مەن ئۇچۇن باسقان بىر قەدەم.
كورەركەن ئۇمتتىن يېرىم ۋىسالنى
ئۇمتىنىڭ ئىشقىدا چامدىغان ئادەم.

*　　*　　*

تۇن ھەسسە، ئايسىز كوك زۇلمەت ـ قاراڭغۇ
باراتتىم ئىنتىلىپ مەشرىققە بۇ تاپ.
ئىنسانىنىڭ ئىزلىرى چۇشمىگەن چولدە
باراتتىم يول تېپىپ يۇلتۇزغا قاراپ.

شۇ سەۋەپ كوزلىرىم سەييياھ كوك ئارا،
ھە ئەنە لاپ قىلدى ئاسمان گۇمبىزى.
نەق مېنىڭ بېشىمدىن ئاقتى بىر يۇلتۇز
ئوچتى ۋە كەينىدە قالدى ئاق ئىزى.

ئەسلىدىم مومامنىڭ سوزىنى شۇندا،
يادىمدا، بىر يۈلتۇز بىر جان دىگىنى.
بەشارەت كىمگىدۇ يەتكەن قازادىن،
ئاسماندا قاچانكى يۈلتۇز كوچكىنى.

ئالەمدىن ئوتتىغۇ بىر كىم دىدىم مەن،
بىراۋغا ئېچىمدە جەننەت تىلىدىم.
ئوزەمچۇ دىدىم ۋە ئاسمانغا بېقىپ
ئوزەمگە تەئەللۇق يۈلتۇز ئىزدىدىم.

مومامنىڭ چوچىگى راست بولسا ئەگەر،
يۈلتۇزۇم ئوچۇشى مۇمكىن مېنىڭمۇ.
تۇغۇلماق ئومۇمى، ئولمەك ئومۇمى
كوزلىرىم يۇمۇلار بىر كۈن مېنىڭمۇ.

ئېخ، مېنىڭ يۈلتۇزۇم ئوچمەك ئىزدىسە،
ئوچسىدى مەنزىلگە يەتكەندىن كېيىن.
دەرتىمەنلەر ئاۋازى قالسا گەر يولدا
روھىمۇ ھېچقاچان تاپمايدۇ ئەمىن.

ئوچسەچۇ؟ــ ئوچسىدى تىمتاس كېچىدە،
ئادەملەر ياتقاندا ئۇيقۇ ئىچىدە.

مەيلىدى بۇ چولدە قالسام قەۋرىسىز
ئوچكەننى ۋە بىراق نىغمەت كورمىسە.....

*　　*　　*

چوللەردىن يىراقتا تىكسەم كوزۇمنى
كورۇنمەس مەخلۇقات ياكى يېشىللىق.
جىسمىمدە ھالسىراش، ئاپتاپتا تېنىم
مىسالى قالغاندەك قوقاستا بېلىق.

بېجىرىم ئادەمگە ھېچ گەپ ئەمەسقۇ
تىكەنسىز يوللاردا باسماق بىر قەدەم.
مىڭ جاپا، ماجالدىن كەتكەن پۈتۈمنى
قۇملاردىن سۈغۇرۇپ ئالماقمۇ بۇ دەم.

يېشىمۇ چوڭ ئەمەس، ئون يىل ۋە بىراق
تېنىمدىن قۇۋۋەتنى يالماپ كېتىشتى.
بەرگىنى روھىمغا دەشنام ۋە ئازاپ،
گەجگەمگە دەرت يۈكى تاشلاپ كېتىشتى.

شۇندىمۇ ياشاشقا ئىزدەيمەن نىجاتلىق
ئاخىرقى تىنىغىم پۈتكەنگە قەدەر.
مەن ماڭاي، ئۇمتتە، ئىقبال ئىشقىدا
مەن ماڭاي يولتۇزۇم ئوچكەنگە قەدەر.

* * *

بەزىدە ئاكىمدىن قاچقاندا ھۇشۇم،
كۆندۈزمۇ سېزىلەر ئالەم قاراڭغۇ.
لىپ قىلىپ كېچىدۇ شۇندا بىر گۈمان
كورگۈنۈم ئۆگۈممۇ ياكى چۈشمۇ بۇ؟.....

چۈش ئەمەس، باردىمەن تەنھا چولدە مەن،
ئەجەلنى دەممۇ-دەم ھەيدەپ يېنىمدىن.
ئومۇرلۈك كەچمىشلەر ئالدىمدىن ئوتەر،
ياپراقلار توكۈلسە ئومرۇم شېخىدىن.

قاچانكى ئەقلىمگە كەلدىم شۇندا مەن
ئىلىمنىڭ شارابىن ئوتلىماق بولدۇم.
يىل ئوتتى، بىلگىنىم ئاشتى كۆنسېرى
بالىلىق قىلىقتىن ھەم يىراق بولدۇم.

بىلدىمكى، دۇنياغا بىر كېلەر ئىنسان،
بىچارە قۇرۇتمۇ بىر كېلەر شۇنداق.
ئىنساندا ئىنسانلىق توھپە بولمىسا،
ئايرىلار ئىككى جان قىممىتى قانداق؟

مەن شۇڭا ئىنسانلىق ئىسپاتى ئۈچۈن
ئىجاتنىڭ يولىنى بويلىماق بولدۇم.
ۋەتىنىم مېھرىنى ئاقلاپ قەلەمدە،
خەلقىمگە توھپەمنى ئاتىماق بولدۇم.

كەلگۈلۈك، تارتقۇلۇق كەلدى بىر يولى،
يامرىدى نائەھلى زورلۇغى ئاندىن.
ھە بۇگۈن چوللەردە سەرسانە ئۇزمەم،
ھېچ خوۋلۇق كورمىدىم پەيلى ياماندىن.

ھەق، ئارزۇ يولىنى توسقان يامانغا
بۇ مىنۇت بىر سوزنى ئېيتقۇم كېلىدۇ.
مېنىڭ چوللەردە سەرسان ئەيلىدىڭ
بىل شۇنى، ھەقىقەت بىر كۈن يېڭىدۇ!

*　　*　　*

مەن ماڭاي، ئەقلىمگە كەلگەن چاغدىلا
دىلىمغا ئورناشقان ئارمانىم ئۈچۈن.
مەن ماڭاي، ئەتىكى توھپەم نۇرىدا
نۇرلىنىپ كۈلگۈسى ئىقبالىم ئۈچۈن!

*　　*　　*

ئەجەلىنىڭ بىرەھىم ئىبلىس لەشكىرى
ئېھتىمال جېنىمنى تارمار ئەيلىشەر.
بوغۇزدىن توختىتىپ ئەركىن تىنىقنى،
جەسىدىم چوللەرگە تاشلاپ كېتىشەر.

مەن ئۇچۇن ئاھ ئۇرماس، يىغلىماس ھېچكىم
قۇزغۇنلار پەقەتلا لەززات ئىبلىشار.
ئەتىلا يوقۇلۇپ جاھاندىن جىسمىم
نامىمۇ كوپ ئوتمەي كۇلدەك توزۇشار.

ئايلىنار توختىماي يەرمۇ ئوز پېتى،
ئەتتىگەن كۇن چىقار، كەچتە كۇن پاتار.
دۇشمىنىم مەن ئۇچۇن قىلماس ئىز-دېرەك،
دوستۇممۇ ۋە بەلكى بەرمەس ئېتىۋار.

شۇندىمۇ ئاقۇەت بىر كۇن ساناقتىن
ئولگەنلەر، تىرىكلەر قالمايدۇ قۇرۇق.
تارىخنىڭ كاتىۋى قىلغاي ھىساۋات
جىنايەت ۋە ياكى توھپە توغرۇلۇق.

شۇ كۇنلەر نە ۋەجدىن بەرگەيمەن جاۋاپ
ھە قېنى ئادەملىك ئىسپاتىڭ دىسە.

روشەنكى توھپسىز ئوتتۇم جاھاندىن،
يىغلايمۇ زامانغا ياكى ئوزەمگە.

دىسە گەر ئارماندا كوز يۇمغان ئاتام
"سېنىڭدىن نىملەر كۆتكەنتىم ئوغۇل؟
قېنى مەن ئەۋلاتقا قالدۇرغان كىتاپ
كۆلدىمۇ قېنى شۇ ئارمانىم ئوغۇل؟"

ئاتامغا، ئاتامدەك باغۇەنلىرىمگە
توھپىسىز ئوتكەنگە قانداق يۇز كېلەي؟
گۇناكار مەنمۇ ۋە ياكى باشقىلار
ئومرۇمگە يىغلايمۇ، ئەمدى نىمە دەي؟

ۋەتىنىم سورىسا، "ئاق سۇت ھەققىگە
ھە، قېنى ئەجرىڭدىن بەرگەن جاۋاۋىڭ؟"
بېشىمنى سالماقتىن ئوزگە نە ئىلاج
ئەل دىسە، "قېنى شۇ ئەھدەڭ، قارىڭ؟"

كىملەردۇ دوزاقنى دەركەن ئازاپلىق،
توھپىسىز ئوتمەكلىك بولمامدۇ ئازاپ؟
ئىمتىھان ئالدىدا قالدىم جاۋاپسىز،
دوزاقتىن مىڭ ھەسسە ئارتۇق بۇ ئازاپ!

* * *

ياق، گەرچە بۇ مىنۇت ئالدىمدا ئولۇم
ئىرادەم ۋە بىراق بىللە مەن بىلەن.
نە سەۋەپ ئالەمدىن ئوتتۇم توھپىسىز،
كىم زادى ياشاشقا ئىمكان بەرمىگەن؟

ياق، گەرچە ئولسەممۇ ئەمما خاتىرەم
قالمىسۇن بۇ چولدە قۇملار ئاستىدا.
ئاقۇەت بىر كۈنى ئاقلار مېنى ئۇ،
تارىخنىڭ ھەق-ئادىل سودى ئالدىدا.

ھە ئەنە، كوزلىرىم كورمەكتە غۇۋا،
يېشىللىق قاپلىغان جايىنى — ئۇزاقنى.
مەن ماڭاي، تىرمىشىپ جەملەپ ماداڭىم،
ئومىلەپ بولسىمۇ يوتكەپ ئاياقنى.

* * *

ئېھتىمال نامەلۇم كەنت چېتى بۇ،
جىسمىمدىن تامامەن قاچتى ماداڭىم.
تىكەنلەر ئۇچلىرى قاندىن قىزارىدى
ئومىلەش.....ھەي بۇ تاپ بوغۇزدا جانىم.....

* * *

قورقامدۇ مېنىڭدىن بىر جۈپ ئوتۇنچى
بىر چوچۇپ، بىر چامداپ كەلدى يېنىمغا.
ئاھ ئىنسان قولىغا ئوتىنى خاتىرەم
خوش تارىخ، ئاھ مۇڭلۇق دۇنيا ئەلۋىدا.....

خاتىمە

نەملەيدۇ ژاراقنى ئاچچىق ياشلىرىم،
تىترەيدۇ خاتىرە ھەيھات! قولۇمدا.
دوستۇمنىڭ قايغۇسى قوزغىتار ناله،
يۈرىگىم تىلغىنار ھەسرەت تىغدا.

يۇمدىمۇ كوزىنى راستىن باتۇرۇم
ياق، يۇمدى دېگەنگە قانداق چۇمپۇتەي!
توھپىكار بالدىن قىلدىم ئىز-دېرەك
قانداقمۇ چىدايمەن دوستۇم ئىزدىمەي.

ئۇ دىدى-"ئاتامغا ھەمرا-يان بولۇپ،
مەلىنىڭ چېتىگە بارغان چېغىمدا.
قىستۇرۇپ بىلىمگە ئەپىلىك پالتىچاق
ئوتۇننىڭ كويىدا چاپقان چېغىمدا.

ياتمامدۇ بىرنىمە يۇلغۇن تۇۋدە
كەينىمگە بۇرۇلدۇم، قاچتىم تىۋىشسىز.
چوڭ ئىدى ئاتامنىڭ جىگىرى ئەمما
يۇلغۇنغا يېقىنلاپ كەلدۇق ئىككىمىز.

ياتقىنى دەل يۇچۇن ئادەم ئىدى ئۇ،
تاتارغان يۈزلىرى مومدەك ساپ-سېرىق.
ئۇپۇرغان قولىدا قاتقان قان دېغى،
چاچلىرى ئوسكىلەڭ، كىيگىنى يىرتىق.

كوزىنى ئاچتى-دە، كوردى بىزنى ئۇ،
بېشىنى تەسلىكتە كوتەردى ھالسىز.
مىدىرلاپ قويدىيۇ، يېپىشتى قايتا—
سوزلەشكە تەمشەلگەن لەۋلىرى جانسىز.

بېشىنى لىڭشتىپ توستى بىزنى ئۇ،
يولەشكە ھەرقانچە تەمشىلىپ كوردۇق.
كوزىگە يۇگرىدى كۇلكە شۇ مەھەل
سوزىنى ئاڭلاشقا ئىڭشىپ تۇردۇق.

—"مېنى دەپ بۇ يەردە تۇرماڭلار ئۇزاق،
بالاغا مۇپتىلا بولماڭلار سىلەر.

قالدۇراي ۋە بىراق بىرلا ئامانەت
مەن ئۇچۇن جان كويەر بولسائلار ئەگەر"

ماقۇللۇق بەردۇق بىز، بەردى تەسلىكتە
ئىككى قۇر خەت يېزىپ دەپتەرنى ماڭا.
مەلىگە ئېپ كەتمەك بولدۇق مېيىپنى
ۋە لېكىن گېپىمىز ئوتمەيتتى ئاڭا.

دەيتتى ئۇ قايتىلاپ بىر سوزنى ئۇدا:
ـــ"بالاغا مۇپتىلا بولماڭلار سىلەر.
ساقلاڭلار سىلەرگە دەپتەر ئامانەت،
مەن ئۇچۇن خەيرىخاھ بولساڭلار ئەگەر....."

مېيىپنىڭ سوزىگە كوندۇق نائىلاج،
دەپتەرنى ئالدۇق ـ دە، ئەپلىك يوشۇردۇق.
بۇ يۇچۇن كىشىدىن تەستە ئايرىلىپ
جۇنىدۇق، بىر دوكىدىن ئاستا بۇرۇلدۇق.

ئۇن يىتىم يەرگىمۇ يەتمەستىن بىراق
جاڭگالدا بىرتالاي ئادەم كورۇندى.
قولىدا مىلتىغى، چوقماقلىرى ھەم
يىراقتىن قايچىلاپ سەپكە بولۇندى.

بىز ئىدۇق ئۇزاقتا، ئۇلاردىن چەتتە
بىزلەرنى يوشۇرغان يۇلغۇن دالدىسى.
بىر توپى ئۇلارنىڭ كەتتى دوڭ تامان
مېيىپ بار تەرەپكە ماڭدى قالدىسى.

"ئىش چاتاق" ــ دېيىشتۇق، ئەمما بىزدە ھېچ
يارەمگە ـ يولەككە ئىمكان يوق ئىدى.
كوپ ئوتمەي پىتراشتى، توۋلاشتى ئۇلار
ملىتقتىن ئىككى پاي ئوقمۇ ئېتىلدى."
. . . . . .

بۇ سوزنى ئاڭلىدىم تاقەتسىز بولۇپ،
چول تامان يۇگرىدىم، ئاتلاندىم يايلاق.
مەن بىلەن يۇگرەيدۇ بىللە بۇ بالا
يۇگرەيمەن، يەرگىمۇ تەگمەيدۇ ئايلاق.

مەن كەلدىم ئاھ ئۇرۇپ يۇلغۇن تۇۋىگە
ئاھىمدىن تىترەيدۇ يۇلغۇننىڭ شېخى.
يوق ئەمما بۇندا نە باتۇرنىڭ تېنى
كورگۈنۈم چاتقاللار ئىچرە قان دېغى.

"نەدىسەن ئەي دوستۇم نەدىسەن" دەيتتىم
يامغۇردەك ياش توكۇپ توۋلايتتىم بۇ دەم.

جاڭگالنىڭ ھىچ يېرى بەرمەيتتى سادا،
يوق ئەپسۇس يۇلغۇننىڭ سەزگۈ، تىلى ھەم.

توۋلايتتىم، "نەدىسەن خورلانغان يۇرەك،
نەدىسەن باتۇرۇم دوستۇم نەدىسەن؟
دوستلۇرۇڭ ئىز-دېرەك قىلماقتا سېنى،
نەدىسەن كوز نۇرۇم، دوستۇم نەدىسەن؟

نەدىسەن ئون گۈلۈڭ ئاتىماي بىر چېچەك
ۋاقتىسز توزۇغان دوستۇم نەدىسەن؟
نەدىسەن ھەق ئۇچۇن ئىزدەپ نىجاتلىق
نىجاتلىق تاپمىغان دوستۇم نەدىسەن؟

مەيلى يات تېپ-تىنچ، قەۋرەڭ تېشىغا
ئالتۇندىن مىسرالار ئويۇلار بىر كۇن.
قان ياشلىق خاتىرەڭ دوستۇڭ قولىدا
قىسسەڭ ئەل ئارا تارىلار بىر كۇن!"

*　　*　　*

نەق بۇندىن قىرىق مىڭ يىللار مۇقەددەم
ساددىكەن شۇنچىلىك ئىنسان كالىسى.
قامىتى تىك بىراق، سىياقى مايمۇن
يۇڭ باسقان قولىدا تاشتىن پالتىسى.

شۇندىمۇ ئاسايىش ئىلكىدە ئادەم
توپلىشىپ ياشاركەن، ئىزدەركەن ئوزۇق.
تەبىەت بەخشەندە ئەتكەن نېمەتتىن
چوڭ-كىچىك ھەچبىرى قالماسكەن قۇرۇق.

نەپسىگە يا بىراۋ تارتماس ئىكەن چوغ،
ئوزئارا قەست بىلەن سالماس ئىكەن قول.
ئاقساقال پۇقرادىن ئالماس ئىكەن ئوچ،
يا بىراۋ بىراۋنى قىلماسكەن قورول.

بۇگۈنچۇ؟
مەدەنى ئىنسان بىز بۇگۈن
ئاتومنىڭ دەۋرى بۇ، بىزدە مەرىپەت.
ئىشارە بىھاجەت، باردۇر بىزدە ئاڭ،
مۇكەممەل تىل بىلەن ئايانىدۇر مەقسەت.

ئەپسۇسكى، نەق ئاشۇ ئالتۇن دەۋردە،
قاششاقلىق ئون يىللاپ بولدى ھوكۇمران.
قىينالغان جانلارنىڭ يوقتۇر ھىساۋى،
ۋەھشىلەر نەيرىسى تەندىن توكتى قان.

ئەدەتتى ئاداۋەت، ئوچىنى، گىنانى
دۇشمەنلىك ئۇرۇغى چاچقاچ تەلۇلەر.

خەلقىمىز ئۇن يىللاپ كوردى يامان چۈش،
جانلارنى ئۈپراتتى جاڭجال ـ غەلۋىلەر.

دوستۇممۇ ئادالەت قۇربانى ئىدى،
دەل ئاشۇ دەۋردە كوز يۇمىدى ئۇمۇ.
مەرىپەت يولىدا مەردانە ئىدى،
دەل ئاشۇ دەۋردە ئورتەندى ئۇمۇ.

ھەقىقەت دۈشمنى ئۇرسا تۇمەن تىغ
ۋە لېكىن ھەقىقەت ئولمەيدىكەن ھېچ.
ئەل ئۇچۇن يارالغان ئوغۇلنىڭ نامى
ئەل قەلبى توردىن ئوچمەيدىكەن ھېچ.

بولسىمۇ تۇن قانچە زۇلمەت ـ قاراڭغۇ،
سۇبھىنى توسماقتا يوقكەن ئامالى.
تارىخنىڭ ئالدىغا ماڭمىغى تەھقىق،
كۇل بولۇپ كېتەركەن ئىبلىس قامالى.

ھە بۇگۇن تاڭ ئاتتى بىزدە قايىتىدىن
دوستۇمنىڭ نامىمۇ تاپتى نىجاتنى.
بىز بىلەن بارماقتا شانلىق سەپەردە،
ھەممىنىڭ ئالدىدا تاشلاپ قاناتنى.

قوللاردا ئۇ يازغان دەستۇر ـ كـتاپ بار،
نۇرلاندى ئەمگـگى ئىككى ئەۋلاتنىڭ.
ناملىرى ياق ئەمدى "سەرسانى" ئەمەس،
ئەزاسى بۇ ئۇلۇغ جۇشقۇن ھاياتنىڭ.

ئەۋلاتلار يەنە بىر سەرسان بولماسقا
يېڭچە روھ بىلەن ياتلايدۇ ئۇنى.
نادانلىق دەردىنى تارتقان ھەر كىشى
ئەزىزلاپ دىلىدا ساقـلايدۇ ئۇنى.

1980 ـ يـــل مارتـتا ئۇرۇمـچـىدە
تاماملاندى. ئاۋغۇستتا قايتا ئىشلەندى.

阳　春

（维吾尔文）

艾拜都拉·伊不拉音著

责任编辑：努尔穆罕默德

责任校对：热西提·瓦依提

民族出版社出版　新华书店发行

民族印刷厂印刷

开本，787×1092毫米1/32　印张，7 3/8

1981年10月第1版

1981年10月北京第1次印刷

印数：0001—5,000册　定价：0.34元

数号：M10049(4)109

书号 M10049 (4) 109
定价 0.34 元